

PIRMĀS INSTANCES TIESAS SPRIEDUMS (trešā palāta)

2006. gada 27. septembrī*

Lieta T-43/02

Jungbunzlauer AG, Bāzele [*Bâle*] (Šveice), ko pārstāv R. Behtolds [*R. Bechtold*],
U. Soltess [*U. Soltész*] un M. Karls [*M. Karl*], advokāti,

prasītāja,

pret

Eiropas Kopienu Komisiju, ko pārstāv P. Oliveris [*P. Oliver*], pārstāvis, kam palīdz
H. Freinds [*H. Freund*], advokāts,

atbildētāja,

* Tiesvedības valoda — vācu.

ko atbalsta

Eiropas Savienības Padome, ko pārstāv E. Karlsons [*E. Karlsson*] un S. Markarte [*S. Marquardt*], pārstāves,

persona, kas iestājusies lietā,

par prasību, pirmkārt, atcelt Komisijas 2001. gada 5. decembra Lēmumu 2002/742/EK par EKL 81. panta un EEZ līguma 53. panta piemērošanas procedūru (COMP/E-1/36.604 — Citronskābe) (OV 2002, L 239, 18. lpp.), un, pakārtoti, par prasību samazināt ar šo lēmumu prasītājai uzlikto naudas sodu.

EIROPAS KOPIENU
PIRMĀS INSTANCES TIESA (trešā palāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs J. Azizi [*J. Azizi*], tiesneši M. Jēgers [*M. Jaeger*] un F. Deuss [*F. Dehousse*], sekretāre D. Kristensena [*D. Christensen*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un tiesas sēdi 2004. gada 24. maijā,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

Prāvas rašanās fakti

- 1 Prasītāja, *Jungbunzlauer AG* (turpmāk tekstā — “*Jungbunzlauer*” vai “prasītāja”) tika izveidota 1993. gadā kā meitas sabiedrība, kas pilnībā pieder *Jungbunzlauer Holding AG*, vadošai sabiedrībai, kas savukārt pieder *Montana AG* grupai (turpmāk tekstā — “*Jungbunzlauer* grupa”). Amerikas Savienotajās Valstīs grupa darbojas ar *Jungbunzlauer International AG* starpniecību, kas ir *Jungbunzlauer* grupas meitas sabiedrība. Grupas juridiskā adrese ir *Jungbunzlauer* atrašanās vietā Balē (Šveice). Pirms 1993. gada grupu vadīja *Jungbunzlauer GmbH*, kuras juridiskā adrese ir Vīnē (Austrija).
- 2 *Jungbunzlauer* grupa ražo un pārdod vielas, kas tiek izmantotas pārtikas produktu un dzērienu, medikamentu un kosmētisku līdzekļu sektorā, kā arī citās rūpnieciskās jomās. Tā ir viena no lielākajām pasaules citronskābes ražotājām.
- 3 Citronskābe ir pasaulē visvairāk izmantotais oksidētājs un konservēšanas līdzeklis. Tā pastāv dažādos veidos un tai ir dažādi pielietojumi, it īpaši pārtikā un dzērienos, mājsaimniecības tīrīšanas un mazgāšanas līdzekļos, farmaceitiskajos un kosmētikas produktos, kā arī dažādos rūpnieciskos procesos.

- 4 1995. gadā citronskābes tirdzniecības apgrozījums pasaulē sasniedza aptuveni 894,72 miljonus euro, no kuriem Eiropas Ekonomikas zonā (EEZ) — aptuveni 323,69 miljoni euro. 1996. gadā apmēram 60 % pasaules citronskābes tirgus bija piecu lēmuma adresātu rokās, proti, līdztekus *Jungbunzlauer* tie bija *F. Hoffmann-La Roche AG* (turpmāk tekstā — “HLR”), *Archer Daniels Midland Co.* (turpmāk tekstā — “ADM”), *Haarmann & Reimer Corp.* (turpmāk tekstā — “H & R”), uzņēmējsabiedrība, kas pieder grupai *Bayer AG* (turpmāk tekstā — “Bayer”) un *Cerestar Bioproducts BV* (turpmāk tekstā — “Cerestar”), turpmāk kopā saukti “attiecīgie uzņēmumi”.

- 5 1995. gada augustā ASV Tieslietu ministrija [*United States Department of Justice*] informēja Komisiju par izmeklēšanu citronskābes tirgū. Starp 1996. gada oktobri un 1998. gada jūniju visi attiecīgie uzņēmumi, ieskaitot *Jungbunzlauer International AG*, atzina savu vainu, ka tie bija piedalījušies aizliegtajās vienošanās. Pēc ar Tieslietu ministriju noslēgtajām vienošanās ASV varas iestādes uzņēmumiem uzlika naudas sodu. Papildus tam vairākiem apsūdzētajiem indivīdiem tika piemērots naudas sods personīgi. Izmeklēšanas tika veiktas arī Kanādā, kur dažiem no šiem pašiem uzņēmumiem, ieskaitot *Jungbunzlauer International AG*, tika piemērots naudas sods.

- 6 1997. gada 6. augustā Komisija nosūtīja lūgumus sniegt informāciju četriem lielākajiem citronskābes ražotājiem Kopienā, tostarp *Jungbunzlauer GmbH*, saskaņā ar 11. pantu Padomes 1962. gada 6. februāra Regulā Nr. 17 — Pirmā Regula par Līguma [81.] un [82.] panta īstenošanu (OV 13, 204. lpp.). Turklāt 1998. gada janvārī Komisija nosūtīja lūgumus sniegt informāciju galvenajiem citronskābes pircējiem Kopienā, un 1998. gada jūnijā un jūlijā tā nosūtīja jaunus lūgumus sniegt informāciju galvenajiem citronskābes ražotājiem Kopienā.

- 7 Pēc pirmā lūguma sniegt informāciju saņemšanas, kas tai bija nosūtīts 1998. gada jūlijā, *Cerestar* sazinājās ar Komisiju un 1998. gada 29. oktobra tikšanās laikā izteica

savu nodomu sadarboties ar Komisiju, pamatojoties uz Komisijas 1996. gada 18. jūlija Paziņojumu par naudas sodu neuzlikšanu vai to apmēra samazināšanu lietās, kas skar aizliegtas vienošanās (OV C 207, 4. lpp., turpmāk tekstā — “Paziņojums par sadarbību”). Šajā pašā tikšanās reizē *Cerestar* mutvārdos sniedza skaidrojumus par aizliegtās vienošanās darbību, kurā tā bija iesaistīta. 1999. gada 25. martā tā nosūtīja Komisijai rakstisku paziņojumu, kurā tā apstiprināja to, ko tā bija teikusi sanāksmē.

- 8 Ar 1998. gada 28. jūlija vēstuli Komisija nosūtīja jaunu lūgumu sniegt informāciju *Jungbunzlauer GmbH*, uz kuru tā atbildēja ar 1998. gada 28. septembra vēstuli.
- 9 Tikšanās laikā 1998. gada 11. decembrī *ADM* izteica vēlēšanos sadarboties ar Komisiju un tai mutvārdos sniedza informāciju par pret konkurenci vērsto darbību, kurā tā bija iesaistījusies. 1999. gada 15. janvārī tā nosūtīja rakstisku atskaiti, kas apstiprināja tās teikto.
- 10 1999. gada 3. martā Komisija nosūtīja papildu lūgumus sniegt informāciju *HLR*, *Jungbunzlauer* un *Cerestar*.
- 11 Attiecīgi 1999. gada 28. aprīlī, 21. maijā un 28. jūlijā *Bayer*, *H & R* vārdā, prasītāja un *HLR* iesniedza atskaites, pamatojoties uz Paziņojumu par sadarbību.
- 12 2000. gada 28. martā, pamatojoties uz informāciju, kas tai tika iesniegta, Komisija nosūtīja paziņojumu par iebildumiem prasītājam un pārējiem attiecīgajiem uzņēmumu-

miem sakarā ar EKL 81. panta 1. punkta un EEZ līguma 53. panta 1. punkta pārkāpumu. Prasītāja un visi pārējie attiecīgie uzņēmumi iesniedza rakstveida apsvērumus, atbildot uz Komisijas iebildumiem. Neviens no tiem nepieprasīja uzklaušīšanu, ne arī pēc būtības apstrīdēja paziņojumā par iebildumiem izklāstītos faktus.

- 13 Komisijai adresētajā 2001. gada 11. aprīļa vēstulē *Jungbunzlauer GmbH* izteica dažas piezīmes par notiekošo procesu.
- 14 2001. gada 27. jūlijā Komisija nosūtīja prasītājam un citiem attiecīgajiem uzņēmumiem papildu lūgumus sniegt informāciju. Prasītāja savā vārdā un *Jungbunzlauer GmbH* vārdā uz to atbildēja ar 2001. gada 3. augusta vēstuli.
- 15 2001. gada 5. decembrī Komisija pieņēma Lēmumu 2002/742/EK par EKL 81. panta un EEZ līguma 53. panta piemērošanas procedūru (COMP/E-1/36.604 — Citronskābe, turpmāk tekstā — “Lēmums”). Lēmums tika paziņots prasītājam 2001. gada 18. decembrī.
- 16 Lēmums tostarp ietver šādus noteikumus:

“1. punkts

[ADM], [Cerestar], [H & R], [HLR] un [JBL] ir pārkāpušas Līguma 81. panta 1. punktu un EEZ līguma 53. panta 1. punktu, piedaloties ilgstošā vienošanās un/vai saskaņotā darbībā citronskābes sektorā.

Pārkāpuma ilgums:

- [ADM], [H & R], [HLR] un [JBL] gadījumā: no 1991. gada marta līdz 1995. gada maijam;
- [Cerestar] gadījumā: no 1992. gada maija līdz 1995. gada maijam.

[..]

3. punkts

Par 1. punktā minēto pārkāpumu tiek noteikti šādi naudas sodi:

- a) [ADM] 39,69 miljoni EUR,
- b) [Cerestar] 170 000 EUR,
- c) [HLR] 63,5 miljoni EUR,
- d) [H & R] 14,22 miljoni EUR,
- e) [prasītājam] 17,64 miljoni EUR.”

- 17 Lēmuma 80.–84. apsvērumā Komisija norādīja, ka aizliegtā vienošanās attiecas uz specifisku pārdošanas kvotu noteikšanu katram dalībniekam un šo kvotu ievērošanu, mērķa un/vai “slišķņa” cenu noteikšanu, cenu atlaižu atcelšanu un apmaiņu ar specifisku informāciju par klientiem.
- 18 Lēmuma 185.–188. apsvērumā Komisija uzskatīja, ka, runājot par *Jungbunzlauer* grupu, pārkāpums ir jāattiecina uz *Jungbunzlauer*.
- 19 Naudas sodu aprēķināšanai Komisija Lēmumā piemēroja metodoloģiju, kas ietverta Pamatnostādnēs naudas sodu apmēra noteikšanai, kuri uzlikti, piemērojot Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktu un EOTK līguma 65. panta 5. punktu (OV 1998, C 9, 3. lpp., turpmāk tekstā — “Pamatnostādnes”), kā arī Paziņojumā par sadarbību.
- 20 Pirmkārt, Komisija noteica naudas soda pamatsummu atkarībā no pārkāpuma smaguma un ilguma.
- 21 Šajā kontekstā attiecībā uz pārkāpuma smagumu Komisija vispirms uzskatīja, ka, ņemot vērā pārkāpuma raksturu, tā konkrēto ietekmi uz EEZ citronskābes tirgu un attiecīgā ģeogrāfiskā tirgus apmēru, attiecīgie uzņēmumi bija izdarījuši ļoti smagu pārkāpumu (Lēmuma 230. apsvērumš).
- 22 Pēc tam Komisija uzskatīja, ka bija nepieciešams ņemt vērā pārkāpēju faktisko ekonomisko potenciālu nodarīt būtisku kaitējumu konkurencei un noteikt naudas sodu tādā apmērā, lai tam būtu pietiekama no turpmāku pārkāpumu izdarīšanas

atturoša iedarbība. Tā rezultātā, ņemot par pamatu attiecīgo uzņēmumu apgrozījumu visā pasaulē, no citronskābes pārdošanas pārkāpuma pēdējā gada laikā, proti, 1995. gadā, Komisija iedalīja minētās attiecīgos uzņēmumus trīs kategorijās: pirmajā kategorijā *H & R* ar pasaules tirgus daļu 22 % apmērā; otrajā kategorijā *ADM* un *Jungbunzlauer* ar pasaules tirgus daļu [konfidenciāli]¹ % apmērā; un *HLR* ar pasaules tirgus daļu 9 % apmērā; un trešajā kategorijā *Cerestar* ar pasaules tirgus daļu 2,5 % apmērā. Balstoties uz šiem rādītājiem, Komisijas noteiktā sākumsumma bija 35 miljoni euro uzņēmumam pirmajā kategorijā, 21 miljons euro uzņēmumiem otrajā kategorijā un 3,5 miljoni euro trešajā kategorijā esošajiem uzņēmumiem (Lēmuma 239. apsvērums).

- 23 Turklāt pamatsumma tika noteikta, lai nodrošinātu naudas soda pietiekamu preventīvu raksturu. Tādējādi Komisija konstatēja, ka, ņemot vērā attiecīgo uzņēmumu lielumu un kopējos resursus, ko izsaka to pasaules apgrozījums, *ADM* un *HLR* naudas soda pamatsumma ir jāreizina ar 2 un *H & R* naudas soda pamatsumma ir jāreizina ar 2,5 (Lēmuma 50. un 246. apsvērums).
- 24 Runājot par katra uzņēmuma pārkāpuma ilgumu, aprēķinātā pamatsumma tika palielināta par 10 % *per annum*, kā rezultātā tika iegūts palielinājums 40 % apmērā *AMD*, *H & R*, *HLR* un *Jungbunzlauer*, kā arī 30 % apmērā *Cerestar* (Lēmuma 249. un 250. apsvērums).
- 25 Tādējādi Komisija noteica *Jungbunzlauer* naudas soda pamatsummu 29,4 miljonu euro apmērā. Attiecībā uz *ADM*, *Cerestar*, *HLR* un *H & R* pamatsummas tika noteiktas, attiecīgi, 58,8 miljonu euro, 4,55 miljonu euro, 58,8 miljonu euro un 122,5 miljonu euro apmērā (Lēmuma 254. apsvērums).

1 — Konfidenciāli dati.

- 26 Otrkārt, *ADM* un *HLR* pamatsummas tika palielinātas par 35 %, ņemot vērā vainu pastiprinošus apstākļus, jo šie uzņēmumi darbojās kā aizliegtās vienošanās organizētāji (Lēmuma 273. apsvērums).
- 27 Treškārt, Komisija izvērtēja un noraidīja dažu uzņēmumu argumentus par vainu mikstinošiem apstākļiem (Lēmuma 274.–291. apsvērums).
- 28 Ceturtkārt, saskaņā ar Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktu Komisija piemēroja šādi aprēķinātās pamatsummas *Cerestar* un *H & R*, lai tās nepārsniegtu 10 % robežu no atteicīgo uzņēmumu pasaules apgrozījuma (Lēmuma 293. apsvērums).
- 29 Piektkārt, piemērojot Paziņojuma par sadarbību B daļu, Komisija piešķīra *Cerestar* “ļoti būtisku samazinājumu” 90 % apmērā no naudas soda, kas tam būtu piemērots, ja tas nebūtu sadarbojies. Saskaņā ar Paziņojuma D daļu Komisija piešķīra *ADM* “būtisku samazinājumu” (proti, 50 %), bet *Junbunzlauer*, *H & R* un *HLR* tika piešķirti attiecīgi 40 %, 30 % un 20 % samazinājumi (326. apsvērums).

Process un lietas dalībnieku prasījumi

- 30 Ar prasības pieteikumu, kas Pirmās instances tiesas kancelejā iesniegts 2002. gada 25. februārī, *Junbunzlauer* cēla šo prasību.

31 Ar 2002. gada 18. jūnija rīkojumu Pirmās instances tiesas priekšsēdētājs atļāva Padomei iestāties lietā, lai atbalstītu Komisijas prasījumus.

32 Pamatojoties uz tiesneša referenta ziņojumu, Pirmās instances tiesa (trešā palāta) nolēma uzsākt mutvārdu procesu un Pirmās instances tiesas reglamenta 64. pantā paredzēto procesa organizatorisko pasākumu nolūkā rakstiski lietas dalībniekiem uzdeva jautājumus. Lietas dalībnieki atbildēja uz šiem jautājumiem noteiktajos termiņos.

33 Pirmās instances tiesa 2004. gada 24. maija sēdē uzklausa lietas dalībnieku mutvārdu paskaidrojumus un atbildes uz Pirmās instances tiesas jautājumiem.

34 *Jungbunzlauer* prasījumi Pirmās instances tiesai ir šādi:

— Lēmumu atcelt;

— pakārtoti — samazināt uzlikto naudas sodu;

— piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

35 Komisijas un Padomes, personas, kas iestājusies lietā, prasījumi Pirmās instances tiesai ir šādi:

— prasību noraidīt;

— piespriest prasītājai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

Juridiskais pamatojums

- 36 Prasītāja, pirmkārt, izvirza iebildi par prettiesiskumu, pamatojoties uz to, ka Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkts pārkāpj tiesiskuma principu, jo šis noteikums pietiekamā mērā nenosaka Komisijas lēmumu pieņemšanas praksi (turpmāk tekstā — “tiesiskuma princips”). Otrkārt, prasītāja norāda, ka Lēmumā ir kļūdas attiecībā uz šī lēmuma adresātu, pārkāpuma smaguma vērtējumu, vainu mīkstinošo apstākļu atzīšanu, citās valstīs piemēroto naudas sodu neņemšana vērā, Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktā noteikto naudas soda lieluma ievērošanu un tiesībām piekļūt lietas materiāliem. Visbeidzot, prasītāja norāda, ka administratīvā procesa ilgumam esot jāietekmē naudas soda lielums.

I — *Par tiesiskuma principa pārkāpumu*

A — *Par iebildi par prettiesiskumu, kas izvirzīta sakarā ar Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktu*

1. Lietas dalībnieku argumenti

- 37 *Jungbunzlauer* izvirza iebildi par prettiesiskumu EKL 241. panta nozīmē un norāda, ka Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkts — noteikums, kas nosaka Komisijas tiesībspēju uzlikt naudas sodu Kopienas konkurences tiesību pārkāpuma gadījumā, — pārkāpj tiesiskuma principu, kurš izriet no tiesiskās drošības principa, kas savukārt ir vispārējais Kopienas tiesību pamatprincips, jo šis noteikums pietiekamā mērā neregulē Komisijas lēmumu pieņemšanas praksi.

38 *Jungbunzlauer* norāda, ka tiesiskuma princips ir nostiprināts Romā 1950. gada 4. novembrī parakstītās Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk tekstā — “ECTK”) 7. pantā — ar nosaukumu “Sodišanas nepieļaujāmība bez likuma” —, kura 1. punktā ir noteikts:

“Nevienu nedrīkst atzīt par vainīgu noziedzīgā nodarījumā tādas darbības vai bezdarbības dēļ, kas, saskaņā ar izdarīšanas brīdi spēkā esošajām nacionālajām vai starptautiskajām tiesību normām, netika atzīta par noziedzīgu nodarījumu. Tāpat nedrīkst piespriest smagāku sodu nekā tas, kas bija piemērojams noziedzīgā nodarījuma brīdi.”

39 *Jungbunzlauer* norāda, ka atbilstoši LES 6. panta 2. punktam — “Savienība kā Kopienas tiesību vispārēju principu ievēro pamattiesības, ko nodrošina [ECTK] un kas izriet no dalībvalstu kopīgajām konstitucionālajām tradīcijām”.

40 Turklāt *Jungbunzlauer* uzsver, ka atbilstoši Tiesas un Pirmās instances tiesas pastāvīgajai judikatūrai jebkurai Kopienas tiesību normai, kas nosaka sodošā vai nesodoša rakstura sankcijas (1984. gada 25. septembra spriedums lietā 117/83 *Könecke*, *Recueil*, 3291. lpp., 11. punkts, un 1987. gada 18. novembra spriedums lietā 137/85 *Maizena*, *Recueil*, 4587. lpp., 15. punkts), ir jāatbilst tiesiskuma principam kā tādām, kas izriet no tiesiskās drošības principa (Tiesas 1969. gada 12. novembra spriedums lietā 29/69 *Stauder*, *Recueil*, 419. lpp., 7. punkts; 1996. gada 13. februāra spriedums lietā C-143/93 *Van Es Douane Agenten*, *Recueil*, I-431. lpp., 27. punkts, un 1996. gada 12. decembra spriedums apvienotajās lietās C-74/95 un C-129/95 *Procédures pénales contre X*, *Recueil*, I-6609. lpp., 25. punkts; Pirmās instances tiesas 2001. gada 20. februāra spriedums lietā T-112/98 *Mannesmann-röhren-Werke/Komisija*, *Recueil*, II-729. lpp., 59. un turpmākie punkti).

41 Visbeidzot, *Jungbunzlauer* norāda, ka tiesiskuma princips ir arī nostiprināts Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 41. un 49. pantā, kas tika pasludināta 2000. gada

7. decembrī Nicā (OV C 364, 1. lpp., turpmāk tekstā — “Pamattiesību harta”), un ir Kopienas dalībvalstu konstitucionālo tradīciju neatņemama sastāvdaļa.

- 42 *Jungbunzlauer* norāda, ka saskaņā ar tiesiskuma principu, kas izriet no tiesiskās drošības principa, attiecībā uz personām Kopienas tiesību aktiem ir jābūt skaidriem un paredzamiem (Tiesas 1981. gada 12. novembra spriedums apvienotajās lietās no 212/80 līdz 217/80 *Salumi*, *Recueil*, 2735. lpp., 10. punkts; 1984. gada 22. februāra spriedums lietā 70/83 *Kloppenburg*, *Recueil*, 1075. lpp., 11. punkts; iepriekš 40. punktā minētais spriedums lietā *Könecke*, 11. punkts, un iepriekš 40. punktā minētais spriedums lietā *Maizena*, 15. punkts), un, runājot par tiesību aktiem, kuriem var būt finanšu sekas, noteiktība un paredzamība ir obligāta, kas ir jāievēro īpaši stingri (Tiesas 1990. gada 13. marta spriedums lietā C-30/89 Komisija/Francija, *Recueil*, I-691. lpp., 23. punkts un tajā minētā judikatūra). Tas vēl jo vairāk esot tā, kad Padome piešķir Komisijai pilnvaras rīkoties, kas nav spēkā, ja vien šīs pilnvaras ir pietiekami precīzas tādā ziņā, ka Padome ir skaidri noteikusi Komisijai piešķirtās kompetences robežas (Tiesas 1988. gada 5. jūlija spriedums lietā 291/86 *Central-Import Münster*, *Recueil*, 3679. lpp., 13. punkts).
- 43 *Jungbunzlauer* norāda, ka tiesiskuma principam ir būtiska nozīme attiecībā uz noteikumiem, kas paredz sankcijas (Tiesas 1980. gada 10. jūlija spriedums lietā 32/79 Komisija/Apvienotā Karaliste, *Recueil*, 2403. lpp., 46. punkts; iepriekš 42. punktā minētais spriedums lietā *Kloppenburg*, 11. punkts; iepriekš 40. punktā minētais spriedums lietā *Maizena*, 15. punkts, un 1994. gada 14. jūlija spriedums lietā C-352/92 *Milchwerke Köln*, *Recueil*, I-3385. lpp., 22. un 23. punkts). *Jungbunzlauer* uzsver, ka šiem noteikumiem ir jānosaka paredzamā veidā ne tikai sankcionētā rīcība, bet arī juridiskās sekas, kas no tās izriet konkrētajai personai (iepriekš 40. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Procédures pénales contre X*, 25. punkts).
- 44 *Jungbunzlauer* uzskata, ka Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkts paredz iespēju piemērot sodošu vai kvazisodošu sankciju.

- 45 Šajā sakarā *Jungbunzlauer* norāda uz *Monti* [*Monti*], kas ir Komisijas loceklis, kurš ir atbildīgs par konkurences jautājumiem, paziņojumiem, Pamatnostādņu redakciju, kā arī uz terminiem, kurus lietojusi Komisija savā aizstāvības rakstā. Pēc būtības pastāv jautājums par “sankcijām” un “sodiem”, kuriem ir jābūt pietiekamiem, lai nodrošinātu to “preventīvo ietekmi” par EKL 81. un 82. panta pārkāpumiem.
- 46 Turklāt *Jungbunzlauer* atgādina, ka Tiesa jau ir atzinusi, ka Regulas Nr. 17 15. pantā noteiktajiem naudas sodiem nav soda naudas rakstura, bet gan to mērķis ir nosodīt prettiesisku rīcību, kā arī novērst tās atkārtošanos (Tiesas 1970. gada 15. jūlija spriedums lietā 41/69 *Chemiefarma*/Komisija, *Recueil*, 661. lpp., 172. un 173. punkts), kas pēc *Jungbunzlauer* domām atbilst plašai kriminālapsūdzības jēdziena interpretācijai, ko sniegusi Eiropas Cilvēktiesību tiesa. *Jungbunzlauer* arī norāda, ka Pirmās instances tiesa 2002. gada 20. marta spriedumā lietā T-15/99 *Brugg Rohrsysteme*/Komisija (*Recueil*, II-1613. lpp., 109. un 122. punkts) izvērtēja naudas soda, kas uzlikts atbilstoši Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktam, tiesiskumu, ņemot vērā ECTK 7. pantu.
- 47 *Jungbunzlauer* uzskata, ka Regulas Nr. 17 15. panta 4. punktā lietotais izteiciens, atbilstoši kuram lēmumiem, ar kuriem tiek uzlikti naudas sodi, nav “sodoša rakstura”, nevar grozīt šo vērtējumu, jo saskaņā ar Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru noteicošais ir nevis tiesību akta nosaukums, bet gan tā patiesais saturs.
- 48 Tā rezultātā *Jungbunzlauer* uzskata, ka procesam, kura rezultāts ir naudas soda uzlikšana saskaņā ar Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktu, ir jāizpilda visas minimālās prasības no cilvēktiesību viedokļa, kas izriet ne tikai no ECTK, kā to ir interpretējusi Eiropas Cilvēktiesību tiesa, bet arī no Cilvēktiesību hartas, kas it īpaši apstiprina tiesības, kas izriet no šīs judikatūras.

- 49 Šajā kontekstā *Jungbunzlauer* norāda, ka no Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūras izriet, ka deliktam, par kuru tiek uzlikts sods pārkāpuma gadījumā, ir jābūt “paredzētam likumā”, kas savukārt nozīmē to, ka personām ir jāspēj saprātīgā mērā attiecīgajos apstākļos paredzēt sekas, kas var izrietēt no noteiktā akta. Eiropas Cilvēktiesību tiesa papildina, ka likums, kas piešķir vērtēšanas pilnvaras, nepārkāpj šo prasību ar nosacījumu, ka šo pilnvaru realizēšana ir pietiekami skaidri definēta, ņemot vērā leģitīmo mērķi, lai individuālam sniegtu pietiekamu aizsardzību pret patvaļu.
- 50 Ņemot vērā iepriekš minēto, *Jungbunzlauer* uzskata, ka ir pārkāpts tiesiskuma princips, ja noteikums, kas paredz naudas soda uzlikšanu, nav pietiekami ierobežojis iespējamās pieņemtā lēmuma juridiskās sekas, atstājot kompetentajai iestādei, sakarā ar neprecīzu attiecīgā teksta formulējumu, pārāk plašas piemērošanas iespējas attiecīgajā gadījumā. Šajā gadījumā likumdevējs nav iepriekš noteicis tiesiskās sekas, pretēji tam, ko pieprasa tiesiskuma princips, bet gan tas ir atstāts administrācijas ziņā. *Jungbunzlauer* atzīst, ka, pat ja administrācijas vadītājam piederošā rīcības brīvība pati par sevi nav prettiesiska no tiesiskuma principa viedokļa, tomēr tas nekādā ziņā nenozīmē, ka šī brīvība nebūtu jāierobežo.
- 51 *Jungbunzlauer* uzskata, ka Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkts neizpilda iepriekš minētās minimālās prasības.
- 52 *Jungbunzlauer* atgādina, ka Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkts sniedz Komisijai tiesības līguma konkurences noteikumu pārkāpuma gadījumā uzlikt naudas sodu, kura minimālā summa ir 1000 euro, bet maksimālā ir jānosaka individuāli katram uzņēmumam saistībā ar apgrozījumu. *Jungbunzlauer* piebilst, ka, runājot par

konkrēto naudas soda summu, Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkts vienkārši precizēts, ka, “lai noteiktu naudas soda summu, ir jāņem vērā līdztekus pārkāpuma smagumam arī tā ilgums”.

53 *Jungbunzlauer* uzskata, ka saistībā ar šo noteikumu Komisijai ir praktiski neierobežota rīcības brīvība attiecībā uz naudas soda summas noteikšanu.

54 Pirmkārt, *Jungbunzlauer* izvirza faktu, ka mūsdienās, pretēji tam, kāda bija situācija Regulas Nr. 17 pieņemšanas laikā, pasaules uzņēmēj sabiedrību grupu apgrozījums var sasniegt vairākus simtus miljardus euro un maksimālais lielums var viegli sasniegt vairākus desmitus miljardu euro. *Jungbunzlauer* kā piemēru norāda to, ka, ja naftas grupa *ExxonMobil* — kuras apgrozījums sasniedz 248 miljardus euro — piedalītos aizliegtajā vienošanās, Komisija varētu tai uzlikt naudas sodu, kura summa varētu būt no 1000 līdz 24,8 miljardiem euro — summu, kura atbilstu Luksemburgas nacionālajam kopproduktam. *Jungbunzlauer* uzskata, ka, ja, runājot par noteikto pārkāpumu, likums sniedz tiesības uzlikt naudas sodu, kura summa svārstās no 1000 līdz 24,8 miljardiem euro — vai pat vispār pilnībā atbrīvot no soda saskaņā ar Paziņojumu par sadarbību — tas vairs nav likums, kas iepriekš nosaka naudas sodu, bet gan tikai vara. Pilnīgi noteikti, šāds noteikums sniedz iespēju patvaļīgi noteikt naudas soda summu.

55 Otrkārt, runājot par Pamatnostādnēm, *Jungbunzlauer* uzskata, ka tās nav “likums” ECTK nozīmē. *Jungbunzlauer* uzsver, ka minētās Pamatnostādnes ir saistošas tikai Komisijai, nevis tiesām (Pirmās instances tiesas 1998. gada 16. jūlija spriedums lietā T-81/97 *Regione Toscana/Komisija*, *Recueil*, II-2889. lpp., 49. punkts, un ģenerālvokāta Albēra [*Alber*] secinājumi saistībā ar Tiesas 2001. gada 22. marta spriedumu lietā C-17/99 Francija/Komisija, *Recueil*, I-2481. lpp., I-2484. lpp., 23. punkts), kurām ir piešķirta neierobežota kompetence kontrolēt Komisijas lēmumus. Prasītāja uzskata, ka, tā kā pastāv iestādes, kurām ir kompetence noteikt galīgo naudas sodu un kurām nav saistošas valdīnijas, šim pēdējam iestādēm nav

nekādas ietekmes uz vērtējumu saistībā ar krimināltiesību normas pietiekamo tiesisko raksturu ECTK 7. panta nozīmē. Turklāt *Jungbunzlauer* norāda, ka Pirmās instances tiesa nesen apstiprināja, ka attiecīgās tiesību normas, kas attiecas uz naudas sodiem, nosaka tikai Regula Nr. 17 (iepriekš 46. punktā minētais spriedums lietā *Brugg Rohrsysteme*/Komisija, 123. punkts).

56 Treškārt, *Jungbunzlauer* apstrīd Komisijas argumentācijas pamatotību, atbilstoši kurai naudas soda summas aprēķināšanas paredzamības un uzticamības paaugstinātais līmenis nevar tikt saskaņots ar principu, atbilstoši kuram, uzliekot naudas sodu, no vienas puses, ir jāņem vērā lietas niansas, un, no otras puses, tam ir jābūt no turpmāku pārkāpumu izdarīšanas atturošai iedarbībai, kas ir pietiekama, lai nodrošinātu, ka uzņēmumi ievēro konkurences noteikumus. *Jungbunzlauer* uzskata, ka, tieši pretēji, zināšanas vai iespēja zināt prettiesiskās rīcības iespējamās sekas, kas ļauj garantēt daudz efektīvāk no turpmāku pārkāpumu izdarīšanas atturošo iedarbību, kuru cenšas nodrošināt Komisija. Tieši tādēļ dalībvalstis krimināllikumī sastāv no dažādiem pārkāpuma elementiem, kuriem katram ir dažādas sekas, kas tiek diferencētas atkarībā no sankcijas. No šo normu bāzes un no to interpretācijas valstu judikatūrā, personas var pietiekamā mērā paredzēt savas rīcības krimināltiesību sekas. Šādai, gandrīz neierobežotai sankcijai, kas ir noteikta Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktā, nav minētās, no turpmāku pārkāpumu izdarīšanas atturošās, iedarbības, ņemot vērā to, ka tā sniedz tikai nelielu norādi par pārkāpuma konkrēto saturu, kas varētu, *a priori*, tikt izsmelts minētajā kontekstā.

57 *Jungbunzlauer* piebilst, ka to, ka Pamatnostādnes pietiekamā mērā nenosaka naudas sodu aprēķināšanu, ilustrē fakts, ka attiecībā uz pārkāpumiem, kas ir "ļoti smagi", Komisija var "izvēlēties" kā pamatsummu jebkuru summu, kas pārsniedz 20 miljonus euro. Pamatnostādnes pilnībā neļaujot noteikt, kādi ir apstākļi, kas liek Komisijai noteikt pamatsummu 20, 50 vai 100 miljonu euro apmērā vai pat vēl lielākā apmērā.

- 58 Ceturkārt, *Jungbunzlauer* uzskata, ka Padomes arguments par to, ka Komisijas uzliktos naudas sodus attiecīgajā gadījumā kontrolēs Kopienų tiesnesis, kuram ir piešķirta neierobežota kompetence, nevarot tikt pieņemts. *Jungbunzlauer* uzskata, ka Padome neievēroja faktu, ka prasība, lai tiesību normas ir pietiekami skaidras, pastāv tieši tādēļ, lai Kopienų tiesnesis varētu kontrolēt lēmumu tiesiskumu, kas ir pieņemti pamatojoties uz šīm normām. Tēzes, ko aizstāv Padome, rezultāts būtu tāds, ka Kopienų tiesām tiktu deleģēta Kopienų likumdevēja funkcija.
- 59 Piektkārt, *Jungbunzlauer* izvirza faktu, ka valsts līmenī nepastāv pilnvarojums, kas būtu pielīdzināms tiesībām, kas tai ļauj uzlikt naudas sodu gandrīz neierobežotā veidā. Runājot par tiesībām Zviedrijā, uz ko atsaucas Padome, *Jungbunzlauer* uzskata, ka šajā dalībvalstī tiesības ir attīstījušās atbilstoši Kopienų tiesību modelim un tādējādi tās nav noderīgas šajā diskusijā. Runājot par tiesībām Vācijā, uz ko arī atsaucas Padome, *Jungbunzlauer* norāda, ka vācu noteikumi, kas attiecas uz naudas sodu noteikšanu par konkurences tiesību pārkāpumiem, ir diferencēta sistēma, kas nav salīdzināma ar vispārēja pilnvarojuma piešķiršanas sistēmu, ko nosaka Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkts. Pēc būtības šie noteikumi paredz maksimālo summu, kas var sasniegt EUR 500 000, vai virs tā trīskāršu peļņas apmēru, kas iegūta no pārkāpuma realizēšanas, kuru rezultātā tiek noteikti zemāki naudas sodi par tiem, kas izriet no Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkta. Turklāt *Jungbunzlauer* norāda, ka naudas soda summa tiek grozīta tikai atkarībā no veida, kādā pārkāpums ir izdarīts. Tikai tad, ja pārkāpums ir izdarīts ar nodomu, tiek piemērots naudas sods pilnā apmērā; bet, ja pārkāpums ir izdarīts aiz neuzmanības, piemēro tikai pusi no noteiktās maksimālās summas. Šajā sakarā naudas sods ir jāaprēķina atbilstoši stingri noteiktiem kritērijiem, ņemot, piemēram, vērā pārkāpumu nozīmību, sūdzības nopietnību, pārkāpuma izdarītāja un tā ekonomiskās situācijas īpašos apstākļus. *Jungbunzlauer* atzīst, ka šie tiesību akti neļauj lielākā mērā iepriekš noteikt ar grāmatveža precizitāti naudas soda summu. Tomēr šī precizitāte krietni vien pārsniedz konkrētības pakāpi, ko nosaka Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkts. *Jungbunzlauer* izvirza faktu, ka, izmantojot pieeju, kas vienīgi balstīta uz apgrozījumu, netiek pietiekami ņemts vērā pārkāpuma plašums un nozīmība, kā rezultātā likumdevējs 1999. gadā atsacījās no tiesību normu grozījumiem šajā nozīmē.

- 60 Sestkārt, *Jungbunzlauer* uzskata, ka šīs tēzes pamatotību ilustrē Komisijas lēmumu pieņemšanas prakse naudas sodu ziņā. Komisijas praksi ne tikai raksturo lielās atšķirības naudas sodu absolūtās vērtības ziņā, bet arī radikāla naudas sodu palielināšana kopš 2001. gada. *Jungbunzlauer* norāda, ka, salīdzinot naudas sodu vidējo rādītāju, kas uzlikti uzņēmumiem no 1994. gada līdz 2000. gadam, ar naudas sodu, kas uzlikts 462 miljonu euro rekordapmērā 2001. gadā saistībā ar Komisijas 2001. gada 21. novembra Lēmumu 2003/2/EK, kas saistīts ar piemērošanas procesu atbilstoši EK līguma 81. pantam un EEZ līguma 53. pantam (COMP/E-1/37.512 — Vitamini) (OV 2003, L 6, 1. lpp.), to attiecība ir gandrīz viens pret piecpadsmit. Tāpat otrais daudz lielākais daudz lielāks otrais naudas sods, 2001. gadā, proti, naudas sods 184,27 miljonu euro apmērā, kas uzņēmumam tika uzlikts ar Komisijas 2001. gada 20. decembra Lēmumu 2004/337/EK par piemērošanas procesu atbilstoši EK līguma 81. pantam un EEZ līguma 53. pantam (COMP/E-1/36.212 — Koppapirs) (OV 2004, L 115, 1. lpp.), pārsniedza šo vidējo rādītāju gandrīz sešas reizes. *Jungbunzlauer* uzskata, ka tas, ka visi šie lēmumi — tā kā Komisijas agrākā prakse ir bijusi pilnībā citādāka — bija balstīti tikai uz vienu tiesību normu par naudas sodiem, proti, Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktu, norāda, ka praksē šī norma nav noteikusi nekādas robežas Komisijas praksei. Šī attīstība faktiski nav noteikusi naudas sodu paaugstināšanu, bet gan to daudzkaršošanu.
- 61 Septītkārt, *Jungbunzlauer* norāda, ka 1993. gadā publicētajā rakstā Komisijas ierēdnis atzina, ka process, kura rezultātā varētu tikt uzlikts naudas sods saskaņā ar Regulu Nr. 17, "maz atgādina to, ko parasti varētu saukt par pareizu procesu (*due process*)".
- 62 Pakārtoti, *Jungbunzlauer* uzskata, ka, pat pieņemot, ka Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkts atbilst tiesiskuma principam, Komisijai vismaz vajadzētu interpretēt šo noteikumu šauri un kompensēt paredzamības nepietiekamo līmeni ar konsekventu un pārredzamu naudas sodu sistēmu, kas sniegtu attiecīgajiem uzņēmumiem obligāto tiesiskās drošības līmeni. *Jungbunzlauer* uzskata, ka šādi interpretācijai būtu jāizpaužas tā, ka Komisija būtu jābūt gatavai garantēt minimālo pārskatāmības

un paredzamības līmeni saistībā ar naudas sodu uzlikšanu. Plašajam pilnvarojumam, ko sniedz Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkts, ir jāasniedz konkretizācijas minimālais līmenis Komisijas praksē, tādējādi izslēdzot pārsteidzošus lēmumus, kā tas ir šajā lietā.

63 Komisija un Padome uzskata, ka Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkts nepārkāpj tiesiskuma principu.

64 Komisija īpaši uzsver, ka attiecībā uz naudas sodu pieņemtajiem lēmumiem attiecas Kopienų tiesas neierobežotā kompetence. Turklāt Komisija uzsver, ka Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktā noteiktie kritēriji, no vienas puses, ir precizēti judikatūrā un, no otras puses, Pamatnostādnēs. Komisija uzskata, ka, ja kritēriji tiktu definēti precīzāk, tad tie, no vienas puses, neļautu ņemt vērā katras lietas īpašos apstākļus, un, no otras puses, nodrošināt no turpmāku pārkāpumu izdarīšanas atturošu iedarbību.

65 Komisija arī uzsver, ka saskaņā ar Regulas Nr. 17 15. panta 4. punktu konkurences noteikumiem nav sodoša rakstura. Turklāt Komisija uzskata, ka prasītāja nepamatoti izvirzījusi ECTK 7. panta 1. punkta un Pamattiesību hartas 41. un 49. panta pārkāpumu.

66 Komisijas arī atgādina, ka tai ir pilnvaras noteikt naudas sodu lielumu un ka Pamatnostādnēs neietekmē attiecīgās tiesību normas, kas attiecas uz naudas sodu uzlikšanu.

- 67 Visbeidzot, attiecībā uz salīdzinājuma ar vācu tiesībām, Komisija sniedz piemēru par krimināltiesību normu, lai ilustrētu, ka šis valsts tiesības arī nosaka ļoti plašu rīcības brīvību attiecībā uz to, kā jānosaka individuālā un konkrētā sankcija.
- 68 Padome uzskata, ka izvirzītās ECTK un Pamattiesību hartas normas neattiecas uz Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktu. Turklāt Padome uzskata, ka Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkts ir pilnīgi skaidra un nepārprotama norma.

2. Pirmās instances tiesas vērtējums

- 69 Regulas Nr. 17, kas pēdējo reizi grozīta ar Regulu (EK) Nr. 1216/1999 (OV L 148, 5. lpp.), 15. panta 2. punkts nosaka:

“Komisija ar lēmumu var uzlikt uzņēmumiem vai uzņēmumu apvienībām soda naudas [EUR 1000] līdz [EUR 1 000 000] norēķinu vienību vai lielākā apmērā, bet nepārsniedzot 10 % no katra pārkāpēja uzņēmuma iepriekšējā finanšu gada apgrozījuma, ja tie ar nodomu vai nolaidības dēļ:

a) pārkāpj Līguma [81.] panta 1. punktu vai [82]. pantu vai

b) neizpilda kādu no pienākumiem, kas uzlikts, ievērojot 8. panta 1. punktu.

Nosakot soda naudas apmēru, ņem vērā gan pārkāpuma smagumu, gan tā ilgumu.”

- 70 Ir jāizvērtē, vai, kā prasītāja ir norādījusi, Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkts pārkāpj tiesiskuma principu, pietiekamā mērā neregulējot Komisijas lēmumu pieņemšanas praksi.
- 71 Jāatgādina, ka no Tiesas judikatūras izriet, ka tiesiskuma princips ir nenovēršami saistīts ar tiesiskās drošības principu, kas ir Kopienų tiesību vispārējais princips, saskaņā ar kuru jebkuram Kopienų tiesiskajam regulējumam, it īpaši ja tas nosaka vai ļauj noteikt sodu, ir jābūt skaidram un precīzam, lai attiecīgajām personām nepārprotami būtu zināmas no tā izrietošās tiesības un pienākumi un lai tās varētu veikt atbilstošus pasākumus (šajā sakarā skat. Tiesas 1981. gada 9. jūlija spriedumu lietā 169/80 *Gondrand, Recueil*, 1931. lpp., 17. punkts; iepriekš 40. punktā minēto spriedumu lietā *Maizena*, 15. punkts; iepriekš 40. punktā minēto spriedumu lietā *Van Es Douane Agenten*, 27. punkts, un iepriekš 40. punktā minēto spriedumu apvienotajās lietās *Procédures pénales contre X*, 25. punkts).
- 72 No judikatūras izriet, ka šis princips attiecas gan uz krimināltiesiska rakstura normām, gan īpašiem administratīviem instrumentiem, kas nosaka vai ļauj noteikt administratīvus sodus (skat. iepriekš 40. punktā minēto spriedumu lietā *Maizena*, 14. un 15. punkts un tajā minētā judikatūra). Tas attiecas ne tikai uz normām, kas nosaka pārkāpumu būtiskos elementus, bet arī uz normām, kuras definē sekas, ko rada pirmo minēto normu pārkāpums (šajā sakarā skat. iepriekš 40. punktā minēto spriedumu apvienotajās lietās *Procédures pénales contre X*, 22. un 25. punkts).
- 73 Turklāt ir jāatgādina, ka tiesiskuma princips, kas pieder pie Kopienų tiesību vispārējiem principiem, izriet no dalībvalstu kopējām konstitucionālajām tradīcijām

un ir nostiprināts dažādos starptautiskos līgumos, it īpaši ECTK 7. pantā un tostarp saistībā ar pārkāpumiem un kriminālsodiem (šajā sakarā skat. iepriekš 40. punktā minēto spriedumu apvienotajās lietās *Procédures pénales contre X*, 25. punkts).

74 Pastāvīgajā judikatūrā ir noteikts, ka pamattiesības ir vispārējo tiesību principu neatņemama sastāvdaļa, kuru ievērošanu nodrošina Kopienų tiesa (Tiesas 1996. gada 28. marta paziņojums 2/94, *Recueil*, I-1759. lpp., 33. punkts, un Tiesas 1997. gada 29. maija spriedums lietā C-299/95 *Kremzow*, *Recueil*, I-2629. lpp., 14. punkts). Šajā ziņā Tiesa un Pirmās instances tiesa vadās no dalībvalstu kopējām konstitucionālajām tradīcijām, kā arī no starptautisko līgumu sniegtajām norādēm par cilvēktiesību aizsardzību, attiecībā uz kurām dalībvalstis sadarbojas un kurām tās ir pievienojušās. Šajā ziņā ECTK ir īpaša nozīme (Tiesas 1986. gada 15. maija spriedums lietā 222/84 *Johnston*, *Recueil*, 1651. lpp., 18. punkts, un iepriekš minētais spriedums lietā *Kremzow*, 14. punkts). Turklāt no LES 6. panta 2. punkta izriet, ka "Savienība kā Kopienų tiesību vispārēju principu ievēro pamattiesības, ko nodrošina [ECTK] un kas izriet no dalībvalstu kopīgām konstitucionālām tradīcijām" (Tiesas 2002. gada 22. oktobra spriedums lietā C-94/00 *Roquette Frères*, *Recueil*, I-9011. lpp., 23. un 24. punkts, un iepriekš 40. punktā minētais spriedums lietā *Mannesmannröhren-Werke*/Komisija, 60. punkts).

75 Šajā sakarā jānorāda, ka ECTK 7. panta 1. punkts nosaka:

"Nevienu nedrīkst atzīt par vainīgu noziedzīgā nodarījumā tādas darbības vai bezdarbības dēļ, kas, saskaņā ar izdarīšanas brīdi spēkā esošajām nacionālajām vai starptautiskajām tiesību normām, netika atzīta par noziedzīgu nodarījumu. Tāpat nedrīkst piespriest smagāku sodu nekā tas, kas bija piemērojams noziedzīgā nodarījuma brīdī."

76 Eiropas Cilvēktiesību tiesa (turpmāk tekstā — "ECT") uzskata, ka no šīs normas izriet, ka likumam ir skaidri jādefinē pārkāpumi un par tiem paredzētie sodi. Šis nosacījums ir izpildīts tad, ja attiecīgā persona no atbilstošās normas formulējuma

un vajadzības gadījumā, izmantojot tiesu sniegto normas interpretāciju, var zināt par kādām darbībām vai bezdarbību tai iestāsies kriminālatbildība (ECT 2000. gada 22. jūnija spriedums lietā *Coëme* pret Beļģiju, *Recueil des arrêts et décisions*, 2000-VII, 1. lpp., 145. punkts).

- 77 Atsaucoties uz Regulas Nr. 17 15. panta 4. punktu, kas nosaka, ka Komisijas pieņemtajiem lēmumiem saskaņā ar šī noteikuma 2. punktu nav sodoša rakstura, Komisija un Padome izteica šaubas par to, vai Pirmās instances tiesa var pamatoties uz ECTK 7. panta 1. punktu un ECT judikatūru, lai analizētu Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkta tiesiskumu.
- 78 Šajā sakarā Pirmās instances tiesa uzsver, ka tai ir kompetence vērtēt Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkta tiesiskumu saistībā ar ECTK 7. panta 1. punktu tiktāl, ciktāl ECTK tiesību normas ir daļa no Kopienas tiesībām (šajā sakarā skat. iepriekš 40. punktā minēto spriedumu lietā *Mannesmannröhren-Werke*/Komisija, 59. punkts). Tomēr, kā ir norādīts šī sprieduma 74. punktā, pamattiesības ir vispārējo tiesību principu neatņemama sastāvdaļa, kuru ievērošanu nodrošina Kopienas tiesa, kā paraugu ņemot vērā ECTK.
- 79 Nepastāvot vajadzībai Pirmās instances tiesai lemt par to, vai saskaņā ar Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktu Komisijas uzlikto naudas sodu rakstura vai smaguma pakāpes dēļ ECTK 7. panta 1. punkts ir piemērojams attiecībā uz šādiem sodiem, ir jāsecina, ka, pat pieņemot, ka ECTK 7. panta 1. punkts ir piemērojams šādiem administratīviem sodiem un kas tāpēc varēja kalpot par paraugu Pirmās instances tiesai (šajā sakarā skat. Tiesas 2005. gada 28. jūnija spriedumu apvienotajās lietās C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P, C-208/02 P un C-213/02 P *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija, Krājums, I-5425. lpp., 215.–223. punkts), pietiek konstatēt, ka, lai izpildītu ECTK 7. panta 1. punkta prasības, normām, saskaņā ar kurām ir uzlikti šie sodi, nav jābūt tik precīzām, lai sekas, kas varētu rasties šo normu pārkāpuma rezultātā, būtu absolūti precīzi paredzamas.

80 ECT judikatūra paredz, ka plaši formulētas normas nebūt nerada ECTK 7. panta pārkāpumu. Kā arī ECT ir atzinusi, ka tiesību jēdziens, kas ir izmantots ECTK 7. pantā, atbilst likuma jēdzienam, kas ietverts citos ECTK pantos (skat. ECT 1999. gada 8. jūlija spriedumu lietā *Baskaya un Okçuoglu* pret Turciju, *Recueil des arrêts et décisions*, 1999-IV, 308. lpp., 36. punkts, un iepriekš 79. punktā minēto spriedumu apvienotajās lietās *Dansk Rørindustri u.c./Komisija*, 216. punkts). Turklāt ECT ir atzinusi, ka likumi nav absolūti precīzi un ka daudzi no šiem likumiem sakarā ar nepieciešamību izvairīties no pārmērīgas neelastības un nodrošināt to spēju pielāgoties konkrētai situācijai ir neizbēgami lielākā vai mazākā mērā plaši formulēti, un ka to interpretācija un piemērošana ir atkarīga no prakses (skat. ECT 1993. gada 25. maija spriedumu lietā *Kokkinakis* pret Grieķiju, A sērija, Nr. 260-A, 40. un 52. punkts). Tomēr ECT arī precizējusi, ka katram likumam ir jāatbilst kvalitātes nosacījumiem, tostarp pieejamības un paredzamības nosacījumiem (iepriekš minētais spriedums lietā *Baskaya un Okçuoglu* pret Turciju, 36. punkts). Tas, ka likums piešķir diskrecionāro varu, pats par sevi nav pretrunā ar prasību par paredzamību, ja vien šādu pilnvaru izmantošanas apjoms un kārtība, ņemot vērā attiecīgo leģitīmo mērķi, ir pietiekami skaidri definēts, lai indivīdam nodrošinātu atbilstošu aizsardzību pret patvaļu (ECT 1992. gada 25. februāra spriedums lietā *Margareta un Roger Andersson* pret Zviedriju, A sērija, Nr. 226-A, 75. punkts). Šajā sakarā papildus paša likuma tekstam ECT ņem vērā to, vai izmantotie, bet neskaidrie jēdzieni ir precizēti pastāvīgajā un publicētajā judikatūrā (ECT 1995. gada 27. septembra spriedums lietā *G* pret Franciju, A sērija, Nr. 325-B, 25. punkts, un 2002. gada 7. februāra spriedums lietā *E. K.* pret Turciju, 51. punkts).

81 Runājot par dalībvalstu kopējām konstitucionālajām tradīcijām, nekas neļauj Pirmās instances tiesai sniegt tiesiskuma principa, kas ir Kopienu tiesību vispārējais princips, atšķirīgu interpretāciju no tās, kas izriet no iepriekš minētā. Attiecībā uz prasītājas argumentiem, ar kuriem tiek izvirzīta vācu tiesību norma, saskaņā ar kuru kompetentās vācu iestādes uzliek naudas sodus par konkurences noteikumu pārkāpumiem, ir jānorāda, ka par dalībvalstīm kopēju konstitucionālu tradīciju nevar spriest, ņemot vērā tiesisko situāciju tikai vienā dalībvalstī. Turpinot, kā arī prasītāja to atzina tiesas sēdē, atbilstošās citu dalībvalstu tiesības attiecībā uz tādu administratīvu sodu uzlikšanu kā tie, kas uzlikti par valsts konkurences tiesību

normu pārkāpumu, paredz tādus pašus ierobežojumus, kādi ir noteikti Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktā, vai pat kritērijus, kas vienādi vai līdzīgi tiem, kurus paredz minētā Kopienas tiesību norma.

82 Ņemot vērā iepriekšminētos principiālos apsvērumus, ir jāizvērtē, vai Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkts atbilst tiesiskuma principam.

83 Šajā sakarā ir svarīgi atgādināt, ka Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktā noteiktās sankcijas par EKL 81. un 82. panta pārkāpumu, ir galvenais Komisijas rīcībā esošais instruments, lai Kopienā izveidotu "sistēmu, kas nodrošina to, ka iekšējā tirgū nav traucēta konkurence" [EKL 3. panta 1. punkta g) apakšpunkts]. Šī sistēma ļauj Kopienai izpildīt savu uzdevumu, nodibinot kopējo tirgu, veicinot visā Kopienā harmonisku, līdzsvarotu un stabilu saimnieciskās darbības attīstību un augstu konkurētspējas pakāpi (EKL 2. pants). Turklāt šīs sistēma ir nepieciešama, lai Kopienā realizētu ekonomisko politiku saskaņā ar atvērta tirgus ekonomiku, kurā pastāv brīva konkurence (EKL 4. panta 1. un 2. punkts). Tādējādi Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkts ļauj izveidot sistēmu, kas atbilst Kopienas pamata uzdevumiem.

84 Turklāt ir jāprecizē, ka, lai izvairītos no pārmērīgas normatīvās neelasības un ļautu tiesību normām pieskaņoties apstākļiem, ir pieļaujams zināms neparedzamības līmenis attiecībā uz sankciju par noteiktu pārkāpumu. Naudas sods, kurā ir pietiekama ierobežojoša variācija, kas noteikta starp minimālo naudas sodu un maksimālo naudas sodu, kas var tikt uzlikts par noteikto pārkāpumu, arī var veicināt šīs sankcijas efektivitāti gan no piemērošanas, gan no turpmāku pārkāpumu izdarišanas atturošas iedarbības skatpunkta.

- 85 Šajā lietā Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkts kā sankciju uzņēmumam, kas ir pārkāpis EKL 81. panta 1. punktu un 82. pantu, nosaka naudas sodu, kura apmērs ir nosakāms starp EUR 1000 un 10 % no apgrozījuma, kas radies attiecīgā uzņēmuma iepriekšējā finanšu gada laikā. Ir jākonstatē, pretēji tam, ko apgalvo prasītāja, ka Komisijai nav neierobežotas rīcības brīvības noteikt naudas sodus konkurences noteikumu pārkāpuma gadījumā.
- 86 Turklāt Pirmās instances tiesa uzskata, ka, nosakot to, ka konkurences noteikumu pārkāpšanas gadījumā naudas sodu summa var būt no EUR 1000 līdz 10 % no attiecīgā uzņēmuma apgrozījuma, Padome nav piešķirusi Komisijai pārmērīgu rīcības brīvību. Pirmās instances tiesa uzskata, ka naudas soda griesti 10 % apmērā no attiecīgā uzņēmuma apgrozījuma ir saprātīgs lielums, ņemot vērā intereses, kuras aizsargā Komisija šāda pārkāpuma gadījumā. Ir svarīgi uzsvērt, ka, pretēji tam, ko norāda prasītāja, naudas sodu, kas uzlikti saskaņā ar Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktu, samērīgums nevar tikt vērtēts absolūtos raksturlielumos, bet gan relatīvos raksturlielumos, proti, saistībā ar pārkāpēja apgrozījumu.
- 87 Turklāt Pirmās instances tiesa uzsver, ka, lai noteiktu naudas sodus saskaņā ar Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktu, Komisijai ir jāievēro vispārējie tiesību principi, it īpaši vienlīdzīgas attieksmes un samērīguma principu, kas ir atzīti Tiesas un Pirmās instances tiesas judikatūrā. Tiesas un Pirmās instances tiesas pastāvīgajā judikatūrā arī ir iedibināti precizēti kritēriji un aprēķināšanas metode, kas Komisijai ir jāpiemēro, nosakot naudas sodu summu (skat. it īpaši šī sprieduma 213. un turpmākos punktus). Prasītāja pati arī atsaucas uz šo judikatūru, lai pamatotu savu pamatus un argumentus (skat. it īpaši šī sprieduma 199. punktu).
- 88 Turklāt, pamatojoties uz kritērijiem, kas noteikti Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktā un precizēti Tiesas un Pirmās instances tiesas judikatūrā, Komisija pati ir izveidojusi lēmumu pieņemšanas praksi, kas ir publiski zināma un pieejama. Kaut arī iepriekšējā

lēmuma pieņemšanas prakse nesaista Komisiju, kad tā nosaka naudas soda apmēru (šajā sakarā skat. Pirmās instances tiesas 2002. gada 20. marta spriedumu lietā T-23/99 *LR AF 1998/Komisija, Recueil*, II-1705. lpp., 234. punkts, un 2003. gada 30. septembra spriedumu lietā T-203/01 *Michelin/Komisija, Recueil*, II-4071. lpp., 254. punkts), tomēr saskaņā ar vienlīdzīgas attieksmes principu, kas ir vispārējais tiesību princips un kas ir jāievēro Komisijai, tā nevar līdzīgās situācijas praktizēt dažādu attieksmi vai dažādās situācijās identisku attieksmi, ja šāda atšķirīga attieksme nav objektīvi pamatota (Tiesas 1984. gada 13. decembra spriedums lietā 106/83 *Sermide, Recueil*, 4209. lpp., 28. punkts, un Pirmās instances tiesas 1998. gada 14. maija spriedums lietā T-311/94 *BPB de Eendracht/Komisija, Recueil*, II-1129. lpp., 309. punkts).

89 Papildus tam ir jāņem vērā, ka, lai ievērotu pārredzamību un nodrošinātu tiesisko drošību attiecīgajiem uzņēmumiem, Komisija ir publicējusi Pamatnostādnes, kurās ir izklāstīta aprēķināšanas metode, kas tai ir jāievēro katrā lietā.

90 Pretēji tam, ko apgalvo prasītāja, pamatojoties uz šiem elementiem, vērīgs tirgus dalībnieks, kas vajadzības gadījumā izmanto juridiskās konsultācijas, var pietiekamā mērā paredzēt naudas soda aprēķināšanas metodi un tā lielumu, kas var tikt uzlikts saistībā ar noteiktu rīcību. Fakts, ko Komisija un Padome nav apstrīdējušas, ka uzņēmumi iepriekš nevar zināt precīzu naudas soda lielumu, ko katrā atsevišķajā gadījumā nosaka Komisija, nevar būt pamats, lai konstatētu, ka Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkts pārkāpj tiesiskuma principu.

91 Tādējādi, kaut arī uzņēmumi iepriekš nevar precīzi zināt naudas soda apmēru, ko Komisija noteiks katrā atsevišķā gadījumā, ir jānorāda, ka — atbilstoši EKL 253. pantam — lēmumā, ar kuru tiek uzlikts naudas sods, Komisijai, neraugoties uz vispārzināmo situāciju, kurā lēmums ir pieņemts, ir jānorāda pamatojums attiecībā uz uzliktā naudas soda apmēru un šajā nolūkā izvēlēto metodi. Šajā pamatojumā

skaidri un nepārprotami ir jāizklāsta Komisijas argumentācija, lai ieinteresētajām personām būtu zināmi iemesli, kuru dēļ tika veikti pasākumi, lai izvērtētu iespēju vērsties Kopienas tiesā un attiecīgā gadījumā ļautu tai īstenot kontroli.

- 92 No visiem šiem apsvērumiem izriet, ka iebilde par prettiesiskumu, kas izvirzīta attiecībā uz Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktu, ir jānoraida kā nepamatota.

B — Par interpretāciju, kas atbilst Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktam

- 93 Prasītāja norāda, ka, pat pieņemot, ka Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkts ir saderīgs ar no tiesiskās drošības principa izrietošo tiesiskuma principu, Komisijai bija vismaz jāinterpretē šis princips šauri un jākompensē nepietiekamais paredzamības līmenis ar naudas sodu sistēmu, kas ir konsekventa un pārskatāma, kas ļauj nodrošināt attiecīgajiem uzņēmumiem obligāto tiesiskās drošības līmeni.

- 94 Komisija atgādina, ka tieši tādēļ, lai nodrošinātu pietiekamo pārredzamības līmeni, tā pieņēma Pamatnostādnes un ka kopš to pieņemšanas tās naudas sodu summas izvēles brīvība ir ierobežota.

- 95 Pirmās instances tiesa uzskata, ka šī pamata otrās daļas kontekstā, kas ir izvirzīts kā pakārtots pirmajai daļai, prasītāja neizvirzīja nevienu konkrētu iebildumu par Lēmumu, bet gan formulēja vispārīgus apgalvojumus par to, ka Komisijai visumā ir jāgroza naudas sodu uzlikšanas politika, samazinot to summas vai precizējot Pamatnostādnes.

96 Tādējādi šī pamata daļa ir jānoraida kā nepieņemama.

II — *Par lēmuma adresātu*

97 Prasītāja izvirza pamatus, ar kuriem, pirmkārt, tiek apgalvots pienākuma sniegt pamatojumu pārkāpums, un, otrkārt, tiek apgalvots, ka ir notikusi kļūda attiecībā par to, kas ir Lēmuma adresāts.

A — *Par pienākuma sniegt pamatojumu pārkāpumu*

98 *Jungbunzlauer* uzskata, ka Lēmumā nav norādīts nekāds pamatojums tam, kādēļ atbildība par pret konkurenci vērsto rīcību ir jāattiecina uz *Jungbunzlauer GmbH* par laikposmu pirms 1993. gada.

99 Šajā sakarā Komisija neizvirzīja specifiskus argumentus.

100 Pirmās instances tiesa atgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru pamatojumā, ko prasa EKL 253. pants, skaidri un nepārprotami jābūt norādītai apstrīdētā tiesību akta izdevējas iestādes argumentācijai, lai ieinteresētās personas varētu uzzināt, kāds ir veiktā pasākuma pamatojums, un lai kompetentā tiesa varētu veikt savu kontroli. Prasība sniegt pamatojumu ir jāizvērtē saistībā ar lietas apstākļiem, it īpaši attiecīgā pasākuma saturu, izvirzītā pamatojuma būtību un interesēm, kādas attiecībā uz pamatojuma iegūšanu varētu būt tā adresātiem vai citām personām, kuras tas skar

tieši un individuāli. Šajā sakarā nav nepieciešams, lai pamatojums aptvertu visus attiecīgos faktus un juridiskos apstākļus, jo tas, vai sniegtais pamatojums atbilst EKL 253. panta prasībām, ir jāizvērtē, ņemot vērā ne vien tā formulējumu, bet arī tā kontekstu, kā arī visas tiesību normas, kas regulē attiecīgo jautājumu (Tiesas 1998. gada 2. aprīļa spriedums lietā C-367/95 P Komisija/Sytraval un Brink's France, *Recueil*, I-1719. lpp., 63. punkts, un 2003. gada 30. septembra spriedums lietā C-301/96 Vācija/Komisija, *Recueil*, I-9919. lpp., 87. punkts).

101 Šajā lietā Komisija izvirza sekojošu pamatojumu savam lēmumam attiecināt pārkāpuma izdarīšanu uz *Jungbunzlauer* ne tikai par laikposmu no 1993. gada augusta, bet arī par laikposmu no pārkāpuma sākuma 1991. gada martā līdz 1993. gada jūlijam.

102 Lēmuma 30. un 33. apsvērumā Komisija norāda, ka prasītāja, sabiedrība *Jungbunzlauer*, bija vadošā sabiedrība kopš grupas restrukturēšanas 1993. gadā, kas vadīja *Jungbunzlauer* grupas darbību, kuras virsotnē atradās sabiedrību grupa, proti, *Jungbunzlauer Holding AG*. Komisija atzīmē, ka kopš 1993. gada prasītāja, *Jungbunzlauer*, arī vadīja grupas darbību citronskābes tirgū, kas bija produkts, ar kuru nodarbojās *Jungbunzlauer GmbH*, meitas sabiedrība, kas pilnībā [100 %] piederēja *Jungbunzlauer Holding AG*. Komisija piebilst, ka pirms grupas restrukturēšanas 1993. gadā grupu vadīja *Jungbunzlauer GmbH*. Citronskābes izplatīšanu līdz 1993. gadam realizēja *Jungbunzlauer GmbH*, un pēc tam to veica cita *Jungbunzlauer Holding AG* meitas sabiedrība, proti, *Jungbunzlauer International AG*.

103 Lēmuma 70. apsvērumā Komisija norādīja, ka aizliegtās vienošanās sanāksmēs *Jungbunzlauer* grupu pārstāvēja grupas prezidents un *Jungbunzlauer GmbH* direktors.

- 104 Lēmuma 186. apsvērumā Komisija norādīja, ka savā atbildē uz paziņojumu par iebildumiem *Jungbunzlauer* un *Jungbunzlauer GmbH* kopīgi norādīja, ka *Jungbunzlauer GmbH* ir jāuzskata par Lēmuma adresātu. Šajā sakarā Komisija sniedza šādu argumentāciju:

“(187) [...] Līdz 1993. gada otrajam semestrim *Jungbunzlauer [GmbH]* bija ne tikai meitas sabiedrība, kas atbild par citronskābes ražošanu un izplatīšanu, bet arī juridiska persona ar pienākumu vadīt visu *Jungbunzlauer* grupu. 1993. gadā grupas vadīšanas pienākumi tika nodoti *Jungbunzlauer AG*, kas var tikt uzskatīts par *Jungbunzlauer [GmbH]* tiesību pārņēmēju *Jungbunzlauer* grupas vadīšanas ziņā. Kopš tā brīža *Jungbunzlauer [GmbH]* pilnībā [100 %] pieder grupai un pati nenosaka savu darbību tirgū, bet gan galvenokārt izpilda norādījumus, ko sniedz *Jungbunzlauer AG*, sabiedrība, kas atbild par grupas vadīšanu.

(188) Daļā no šajā lēmumā apskatītā perioda *Jungbunzlauer AG* tieši piedalījās aizliegtās vienošanās sapulcēs sava prezidenta personā. Tādējādi ir jāsecina, ka visu šajā lēmumā apskatīto laiku šī juridiskā persona, vadot visu *Jungbunzlauer* grupu, tieši un aktīvi piedalījās aizliegtajā vienošanās. Attiecīgā juridiskā persona faktiski bija *Jungbunzlauer AG*, kas arī ir šī lēmuma adresāts.”

- 105 Šis norādes, kaut arī kodolīgas, norāda uz Komisijas pierādījumiem, lai pamatotu to, ka pārkāpums ir attiecināms uz *Jungbunzlauer* par laikposmu pirms 1993. gada. Komisija pēc būtības norādīja, ka tieši dēļ tā, ka grupas vadīšana tika nodota, it īpaši citronskābes tirgus jomā no *Jungbunzlauer GmbH* uz *Jungbunzlauer*, tā uzskatīja, ka *Jungbunzlauer* bija atbildīga par pārkāpumu laikposmā pirms grupas restrukturēšanas 1993. gadā.

106 Tā rezultātā pamats, ar kuru tiek apgalvots pienākuma sniegt pamatojumu, pārkāpums ir jānoraida.

B — *Par pamatu, ar kuru tiek apgalvots, ka tika pieļauta kļūda par Lēmuma adresātu*

1. Lietas dalībnieku argumenti

107 *Jungbunzlauer* uzskata, ka tā nepareizi tika uzskatīta par Lēmuma adresātu. Savā prasības pieteikumā tā norādīja, ka Lēmumam bija jāattiecas uz *Jungbunzlauer GmbH*. Tā norāda, ka šī sabiedrība, ražojot un izplatot citronskābi līdz 1993. gadam, vadīja visu grupu. Runājot par laikposmu pēc tās pārveidošanas 1993. gadā par vadošo sabiedrību, tā uzsver savā replikas rakstā, ka arī pēc šī datuma grupas "faktisko vadību" veica *Jungbunzlauer Holding AG*.

108 No vienas puses, saistībā ar laikposmu pēc 1993. gada *Jungbunzlauer* atgādina, ka, pirmkārt, kopš 1993. gada tā kā *Jungbunzlauer GmbH* pati piederēja pilnā apmērā *Jungbunzlauer Holding AG*, tā nebija mātes sabiedrība attiecībā pret *Jungbunzlauer GmbH*, bet gan tikai tās māsas sabiedrība.

109 *Jungbunzlauer* uzskata, ka tā rezultātā Komisija nevar pamatoti izvīrīt Tiesas 1983. gada 25. oktobra spriedumu lietā 107/82 *AEG/Komisija (Recueil, 3151. lpp., turpmāk tekstā — "spriedums lietā AEG", 50. punkts)* un 2000. gada 16. novembra spriedumu lietā C-286/98 P *Stora Kopparbergs Bergslags/Komisija (Recueil, I-9925. lpp., turpmāk tekstā — "spriedums lietā Stora", 28. punkts)*, kas attiecas uz

meitas sabiedrības rīcības attiecināšanu uz mātes sabiedrību. Šīs attiecības starp mātes sabiedrību un meitas sabiedrību bija kvalitatīvi atšķirīgas salīdzinot ar tām, kas pastāvēja starp to un *Jungbunzlauer GmbH*, kurpretī *Jungbunzlauer Holding AG* kā kopējā mātes sabiedrība varēja jebkurā brīdī atņemt savām meitas sabiedrībām tiesības kontrolēt kādu no savām māsas sabiedrībām.

- 110 *Jungbunzlauer* piebilst, ka tā sniedza citām sabiedrībām tikai vadības un konsultāciju padomus par uzņēmumu politiku, organizēšanu un finanšu investīcijām. *Jungbunzlauer* veica savu darbību pēc *Jungbunzlauer Holding AG* norādījumiem, kas kontrolēja grupu un kurai vienīgajai bija tiesības dot instrukcijas grupas sabiedrībām. *Jungbunzlauer* pašai nebija tiesību saistībā ar grupas dažādajiem uzņēmumiem un šīs tiesības tai netika piešķirtas kā *Jungbunzlauer Holding AG* (pilnvarniecei) "Treuhänder". Tieši pretēji, tās pašas darbība bija ierobežota ar pakalpojumu sniegšanu citu sabiedrību darbiniekiem. Ciktāl šie darbinieki attiecīgajā gadījumā nodeva instrukcijas grupas sabiedrībām (piemēram, *Jungbunzlauer GmbH*), tās nerīkojās savā vārdā, bet gan kā *Jungbunzlauer Holding AG* pārstāvji.
- 111 *Jungbunzlauer* secina, ka *Jungbunzlauer Holding AG* darījumus un arī visu grupu "faktiski vadīja" *Jungbunzlauer GmbH*. To apstiprina Austrijas uzņēmējsabiedrību tiesības, kas piemērojamas attiecībā uz *Jungbunzlauer GmbH*. Pēc būtības sabiedrību, kas izveidota *GmbH* formā, vadīja tās struktūrvienības, proti, valde un uzraudzības padome, bet tās komercpolītiku noteica dalībnieku kopsapulce, kurā šajā gadījumā *Jungbunzlauer Holding AG* bija visas balsošanas tiesības kā vienīgajam dalībniekam.
- 112 Otrkārt, *Jungbunzlauer* apgalvo, ka pēc tās izveidošanas 1993. gadā galvenie dalībnieki, izņemot *Jungbunzlauer* vadību, kas sāka pildīt savas funkcijas 1993. gada vasarā, bija jau ilgi pildījuši *Jungbunzlauer GmbH* vadības funkcijas. Turklāt pēc *Jungbunzlauer* izveidošanas 1993. gadā tās turpināja pildīt savas funkcijas attiecībā

uz *Jungbunzlauer GmbH*. Tādējādi lielākā daļa darbību attiecās uz *Jungbunzlauer GmbH*. Komisijas apgalvojumam, ka noteiktas attiecīgās personas bija pildījušas funkcijas grupas labā, nav nozīmes šajā kontekstā. *Jungbunzlauer* uzskata, ka Komisijai vismaz bija jānorāda grupas dažādās sabiedrības, kas nodarbināja šīs personas, kuru saraksts bija pievienots atbildē uz paziņojumu par iebildumiem. *Jungbunzlauer* kā piemēru norāda, ka ir kļūdaini apgalvot, ka *Jungbunzlauer* vai *Jungbunzlauer Holding AG* tika nodarbinājušas *H.* vai *R.* kungu.

- 113 Treškārt, *Jungbunzlauer* uzskata, ka, runājot par administratīvo procesu, ir nepareizi attiecināt aizliegto vienošanos uz *Jungbunzlauer*. Tā norāda, ka Komisija adresēja 1997. gada 6. augusta, 1998. gada 28. jūlija un 1999. gada 3. marta lūgumus sniegt informāciju *Jungbunzlauer GmbH* un ka sadarbību saistībā ar Paziņojumu par sadarbību arī veica *Jungbunzlauer GmbH*.
- 114 Runājot par periodu pirms 1993. gada, *Jungbunzlauer* norāda, ka, pirmkārt, līdz 1993. gadam *Jungbunzlauer GmbH* vadīja grupu, un ka pēc šīs datuma *Jungbunzlauer* nevarēja autonomi vadīt savu darbību. Tādējādi *Jungbunzlauer* uzskata, ka par periodu pirms 1993. gada tā nevar tikt saukta pie atbildības par pret konkurenci vērsto rīcību.
- 115 Otrkārt, *Jungbunzlauer* uzskata, ka Komisijas izvirzītie spriedumi nav izmantojami, lai pamatotu tēzi par atbildības par pārkāpumu pārņemšanu no *Jungbunzlauer GmbH* uz *Jungbunzlauer*. *Jungbunzlauer* norāda, ka lietā, kurā tika pasludināts Tiesas 1975. gada 16. decembra spriedums apvienotajās lietās no 40/73 līdz 48/73, 50/73, no 54/73 līdz 56/73, 111/73, 113/73 un 114/73 *Suiker Unie* u.c./Komisija (*Recueil*, 1663. lpp., 84.–87. punkts), runa bija par tiesību pārņemšanu, un ka lietā, kurā tika pasludināts Pirmās instances tiesas 1999. gada 11. marta spriedums lietā T-134/94 *NMH Stahlwerke*/Komisija (*Recueil*, II-239. lpp., 35.–38. punkts), runa bija par maksātnešpējīgas sabiedrības sanāciju.

- 116 Treškārt, *Jungbunzlauer* uzskata, ka to nevar uzskatīt par *Jungbunzlauer GmbH* “ekonomisko pārņēmēju” un ka uz to nevar attiecināt *Jungbunzlauer GmbH* rīcību pirms 1993. gada. Par to norāda apstāklis, ka tās loma grupas ietvaros aprobežojās ar pakalpojumu sniegšanu citām grupas sabiedrībām (skat. šī sprieduma 110. punktu). *Jungbunzlauer* apgalvo, ka pēc 1993. gada *Jungbunzlauer GmbH* turpināja savu darbību, kas ietvēra citronskābes ražošanu un izplatīšanu. Pat ja šajā ziņā *Jungbunzlauer GmbH* bija dažkārt vērsusies pie citām sabiedrībām savā vārdā, tām bija tikai aģenta statuss. *Jungbunzlauer GmbH* vienmēr noteica apjoma un cenu politiku.
- 117 Ceturtkārt, ir pieļauta neprecizitāte, apgalvojot, ka *B.* un *H.* bija vadījuši *Jungbunzlauer* vai rīkojušies tās vārdā. Jebkurā gadījumā, runājot par *H.*, *Jungbunzlauer* norāda, ka tā netika viņu nodarbinājusi, bet to bija darījušas grupas citas sabiedrības.
- 118 Piektkārt, *Jungbunzlauer* uzsver, ka tai bija ierobežoti finanšu resursi.
- 119 Komisija uzsver, ka tā pamatojās uz informāciju, ko sniedza pašas *Jungbunzlauer GmbH* un *Jungbunzlauer* administratīvā procesa laikā.
- 120 Runājot par periodu pēc 1993. gada, Komisija uzskata, ka no sniegtās informācijas izriet, ka līdz 1993. gadam *Jungbunzlauer GmbH* vadīja grupu, un 1993. gadā tā beidza pildīt šo funkciju, nododot ekonomiskās tiesības saistībā ar darbību attiecībā uz aizliegto vienošanos. Fakts, ka prasītāja bija vienīgā māsas sabiedrība attiecībā pret *Jungbunzlauer GmbH*, nevājina šo secinājumu. Komisija uzsver, ka Tiesa izsecina, ka tas, ka mātes sabiedrībai pastāvīgi pieder kapitāla daļas meitas sabiedrībā, ļauj šai mātes sabiedrībai noteicošā veidā noteikt meitas sabiedrības

ekonomisko politiku vai vismaz šo faktu apstrīdēt. Attiecīgi nevis šis kapitāla daļu turējums ir noteicošais, bet gan tas, ka mātes sabiedrība sakarā ar šo turējumu var ietekmēt noteicošā veidā meitas sabiedrības ekonomikas politiku. Komisija uzskata, ka mātes sabiedrība var nodot citai sabiedrībai grupas ietvaros iespēju ietekmēt kādu no tās meitas sabiedrībām. Tā bija šajā gadījumā.

- 121 Runājot par periodu pirms 1993. gada, Komisija uzskata, ka sakarā ar iepriekš minēto ekonomisko tiesību, kas saistītas ar *Jungbunzlauer* grupas darbības vadīšanu citronskābes tirgū, nodošanu, pārkāpums, ko izdarīja *Jungbunzlauer GmbH* pirms restrukturēšanas 1993. gadā, ir jāattiecinā uz *Jungbunzlauer*. Faktam, ka *Jungbunzlauer* pirms 1993. gada nepastāvēja un ka *Jungbunzlauer GmbH* turpināja pastāvēt pēc šī datuma, nav nozīmes, kā tas izriet no Tiesas un Pirmās instances tiesas judikatūras.

2. Pirmās instances tiesas vērtējums

- 122 No judikatūras izriet, ka, aizliedzot uzņēmumiem it īpaši noslēgt vienošanās un veikt saskaņotas darbības, kas var iespaidot tirdzniecību starp dalībvalstīm un kuru mērķis ir nepieļaut, ierobežot vai traucēt konkurenci kopējā tirgū, EKL 81. panta 1. punkts attiecas uz ekonomiskajiem veidojumiem, kurus veido materiālie elementi un cilvēkresursi, kas var veicināt šajā noteikumā paredzētā pārkāpuma izdarīšanu (Pirmās instances tiesas 1991. gada 17. decembra spriedums lietā T-6/89 *Enichem Anic/Komisija, Recueil*, II-1623. lpp., 235. punkts).

- 123 Šajā lietā prasītāja neapstrīd EKL 81. panta 1. punkta pārkāpumu. Savukārt prasītāja norāda, ka Komisija nevarēja attiecināt uz to atbildību par šo pārkāpumu.

- 124 Šajā sakarā ir jāatgādina, ka līdz 1993. gadam *Jungbunzlauer* grupu vadīja *Jungbunzlauer GmbH*, kas arī turklāt ražoja citronskābi, bet kopš grupas restrukturēšanas 1993. gadā *Jungbunzlauer* kā vadošā sabiedrība vadīja visas šīs grupas darbības, ieskaitot tās, kas saistītas ar citronskābes tirgu, un ka grupas virsotnē bija holdinga sabiedrība, proti, *Jungbunzlauer Holding AG* (skat. šī sprieduma 102. punktu).
- 125 Runājot par periodu pēc grupas restrukturēšanas 1993. gadā, ir jāatzīmē, ka *Jungbunzlauer*, meitas sabiedrība, kas pilnībā pieder *Jungbunzlauer Holding AG*, bija *Jungbunzlauer GmbH* māsas sabiedrība un nevis mātes sabiedrība. Šajā kontekstā prasītāja pamatoti apgalvo, ka šī lieta atšķiras no tās, sakarā ar kuru radās Tiesas un Pirmās instances tiesas judikatūra (skat. it īpaši Pirmās instances tiesas 1998. gada 14. maija spriedumu lietā T-354/94 *Stora Kopparbergs Bergslags*/Komisija, *Recueil*, II-2111. lpp., 80. punkts, kas tika apstiprināts apelācijas tiesvedībā ar iepriekš 109. punktā minēto spriedumu lietā *Stora*, 27.–29. punkts, kā arī skat. iepriekš 109. punktā minēto spriedumu lietā *AEG*, 50. punkts, un Pirmās instances tiesas 1993. gada 1. aprīļa spriedumu lietā T-65/89 *BPB Industries* un *British Gypsum*/Komisija, *Recueil*, II-389. lpp., 149. punkts), atbilstoši kurai Komisijai ir tiesības uzskatīt, ka meitas sabiedrība pilnībā izpilda pēc būtības mātes sabiedrības instrukcijas, bez pienākuma pārbaudīt, vai šī mātes sabiedrība faktiski izmanto šo varu.
- 126 Kā izriet no Lēmuma apsvērumiem un pretēji tam, ko apgalvo prasītāja, Komisija nepamatojās uz šo prezumpciju, bet gan izvērtēja, pamatojoties uz *Jungbunzlauer* un *Jungbunzlauer GmbH* administratīvā procesa laikā sniegtajām atbildēm, vai, neraugoties uz iepriekš analizēto *Jungbunzlauer* grupas struktūru, pārkāpums būtu jāattiecina uz *Jungbunzlauer*.
- 127 Šajā ziņā ir jāatzīmē, ka, sekojot lūgumam sniegt informāciju, ko Komisija bija adresējusi 1999. gada 3. martā *Jungbunzlauer GmbH*, tā 1999. gada 21. maija vēstulē,

sadarbojoties ar Komisiju, aprakstīja *Jungbunzlauer* grupas struktūru un it īpaši noteica, ka “grupas vadību nodrošināja *Jungbunzlauer AG* [..], kas kā vadošā sabiedrība vadīja *Jungbunzlauer Holding AG* piederošās sabiedrības”.

- 128 Turklāt 2000. gada 29. martā Komisija nosūtīja paziņojumu par iebildumiem *Jungbunzlauer*. Atbildē uz paziņojumu par iebildumiem, ko *Jungbunzlauer* iesniedza 2000. gada 22. jūnijā “*Jungbunzlauer GmbH* vārdā”, *Jungbunzlauer* uzskatīja, ka tā nevar būt par neviena akta adresātu saistībā ar šo procesu. Šajā ziņā tā aprakstīja *Jungbunzlauer* grupas organizatorisko struktūru, pievienojot shēmu. Prasītāja norādīja, ka *Jungbunzlauer* bija tikai vadības sabiedrība, kas vadīja grupas piederošās sabiedrības, kuru vadīja *Jungbunzlauer Holding AG*. Savukārt *Jungbunzlauer* precizēja, ka *Jungbunzlauer GmbH* bija “operacionāla” citronskābes tirgū, izņemot attiecībā uz šī produkta izplatīšanu, kas, sākot no 1993. gada, tika nodota citai *Jungbunzlauer Holding AG* meitas sabiedrībai, proti, *Jungbunzlauer International AG*. Turklāt *Jungbunzlauer* precizēja, ka “līdz pat otrajam 1993. gada semestrim visa vadība tika nodota *Jungbunzlauer [GmbH]*” un ka “kopš 1993. gada *Jungbunzlauer AG* [..] pastāvēja kā vadības sabiedrība”.

- 129 Pamatojoties uz kopējiem *Jungbunzlauer* un *Jungbunzlauer GmbH* paziņojumiem, kas minēti Lēmuma 187. apsvērumā, Komisija varēja pamatoti uzskatīt, ka, kopš *Jungbunzlauer* grupas restrukturēšanas 1993. gadā, *Jungbunzlauer GmbH* darbība vienkārši aprobežojās ar citronskābes ražošanu, bet grupas darbības vadīšana, ieskaitot tās, kas attiecas uz šo produktu, tika nodota *Jungbunzlauer* tādā veidā, ka *Jungbunzlauer GmbH* nevarēja autonomi rīkoties tirgū, bet pēc būtības piemērot *Jungbunzlauer* sniegtās instrukcijas. Komisija varēja pamatoti secināt, ka *Jungbunzlauer* un *Jungbunzlauer GmbH* kopējā mātes sabiedrība nolēma uzlikt *Jungbunzlauer* par pienākumu vadīt visas grupas darbību un tā rezultātā arī to darbību, kas saistīta ar grupas rīcību tirgū, kurā notika aizliegtā vienošanās, proti, citronskābes tirgū.

- 130 Tādējādi Komisija nepieļāva kļūdu, secinot, ka attiecībā uz periodu pēc *Jungbunzlauer* grupas restrukturēšanas 1993. gadā, pārkāpums ir jāattiecina uz *Jungbunzlauer*.
- 131 Runājot par periodu pirms *Jungbunzlauer* grupas pārstrukturēšanas 1993. gadā, ir jākonstatē, kā to Komisija ir izdarījusi Lēmuma 187. apsvērumā, ka līdz 1993. gadam *Jungbunzlauer GmbH* bija atbildīga ne tikai par grupas darbību citronsābītes tirgū, bet arī par visas grupas darbības vadīšanu. Šis uzdevums, kas ietvēra grupas darbības vadīšanu, ieskaitot darbību, kas attiecas uz citronsābītes tirgu, tomēr 1993. gadā tika nodots *Jungbunzlauer*, kas ir kļuvusi par *Jungbunzlauer GmbH* ekonomisko tiesību pārņēmēju grupas darbības vadīšanas ziņā.
- 132 Fakts, ka sabiedrība turpina pastāvēt kā juridiska persona, neizslēdz to, ka no Kopienas konkurences tiesību viedokļa tā var nodot daļu no šīs sabiedrības darbības citai sabiedrībai, kura ir kļuvusi atbildīga par iepriekšminētās sabiedrības rīcību (šajā sakarā skat. Tiesas 2004. gada 7. janvāra spriedumu apvienotajās lietās C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P un C-219/00 P *Aalborg Portland u.c./Komisija*, *Recueil*, I-123. lpp., 356.–359. punkts).
- 133 Tādējādi Komisija nekļūdījās, uzskatot, ka laikposmā pirms *Jungbunzlauer* grupas restrukturēšanas 1993. gadā pārkāpums ir jāattiecina uz *Jungbunzlauer*.
- 134 Tā rezultātā pamats, ar kuru tiek apgalvota kļūda par Lēmuma adresātu, ir jānoraida.

III — *Par pārkāpuma smagumu*

- 135 Prasītāja uzskata, ka, no vienas puses, Komisija nepareizi novērtēja aizliegtās vienošanās konkrēto ietekmi uz citronskābes tirgu un nesniedza pietiekamu pamatojumu šajā sakarā. No otras puses, prasītāja uzskata, ka Komisija nepietiekamā mērā ņēma vērā prasītājas ierobežoto ekonomisko potenciālu salīdzinājumā ar citiem attiecīgajiem uzņēmumiem.

A — *Par aizliegtās vienošanās konkrētās ietekmes uz tirgu esamību*

1. Ievads

- 136 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru — pārkāpumu smagums ir jānosaka vadoties no vairākiem faktoriem, tādiem kā lietas konkrētie apstākļi un tās konteksts, un nepastāv ierobežots vai izsmelošs obligāti ievērojamo kritēriju saraksts (Tiesas 1996. gada 25. marta rīkojums lietā C-137/95 P *SPO* u.c./Komisija, *Recueil*, I-1611. lpp., 54. punkts; Tiesas 1997. gada 17. jūlija spriedums lietā C-219/95 P *Ferriere Nord*/Komisija, *Recueil*, I-4411. lpp., 33. punkts; Pirmās instances tiesas 2002. gada 20. marta spriedums lietā T-9/99 *HFB* u.c./Komisija, *Recueil*, II-1487. lpp., 443. punkts). Šajā kontekstā aizliegtās vienošanās konkrētā ietekme uz tirgu var tikt ņemta vērā kā viens no svarīgajiem kritērijiem.
- 137 Pamatnostādnēs (1.A punkta pirmā daļa), Komisija norādīja, ka, novērtējot pārkāpuma smagumu, tā ņem vērā “[pārkāpuma] konkrēto ietekmi uz tirgu, ja to ir iespējams aprēķināt”, kā arī tā raksturu un konkrētā ģeogrāfiskā tirgus lielumu.

138 Konkrētajā gadījumā no Lēmuma 210. punkta līdz 230. punktam izriet, ka Komisija, aprēķinot naudas soda summas apmēru atbilstoši pārkāpuma smagumam, patiešām ir ņēmusi vērā šos trīs kritērijus. Tā, piemēram, it īpaši (Lēmuma 230. apsvēruma) ir atzinusi, ka aizliegtajai vienošanās esot “reāla ietekme” uz citronskābes tirgu.

139 *Jungbunzlauer* uzskata, ka šajā kontekstā Komisija nepareizi novērtē aizliegtās vienošanās konkrēto ietekmi uz citronskābes tirgu un šai ziņā nav sniegusi pietiekamu pamatojumu.

2. Par vērtēšanas kļūdu esamību

140 Atbilstoši prasītājas uzskatam Komisija vērtējumā ir pieļāvusi vairākas kļūdas, kas esot ietekmējis naudas soda aprēķināšanu.

a) Par to, ka Komisija esot izvēlējusies nepareizu procedūru, lai pierādītu konkrētu aizliegtās vienošanās ietekmi uz tirgu

Lietas dalībnieku argumenti

141 *Jungbunzlauer* pārmet Komisijai, ka tā nav pierādījusi konkrētu aizliegtās vienošanās ietekmi uz tirgu un ir pārnesusi pierādīšanas pienākumu uz attiecīgajiem uzņēmumiem. Komisijai ir jāsatgavo pierādījumi, kurus tā plāno ņemt vērā, lai noteiktu naudas sodu (Pirmās instances tiesas 1998. gada 14. maija spriedums lietā

T-308/94 *Cascades*/Komisija, *Recueil*, II-925. lpp., 180. un turpmākie punkti, un 2000. gada 15. marta spriedums apvienotajās lietās T-25/95, T-26/95, no T-30/95 līdz T-32/95, no T-34/95 līdz T-39/95, no T-42/95 līdz T-46/95, T-48/95, no T-50/95 līdz T-65/95, no T-68/95 līdz T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 un T-104/95 *Cimenteries CBR u.c./Komisija, Recueil*, II-491. lpp., 4863. punkts).

- 142 Prasības pierādījumu sakarā šajā kontekstā nevar būt stingrākas kā citi atbilstošie konstatējumi: šaubas tiek interpretētas par labu uzņēmumiem "in dubio pro reo". Tā rezultātā *Jungbunzlauer* uzskata, ka, ja Komisijas konstatētajiem apstākļiem var būt cits pārliecinošs izskaidrojums, tad prasības attiecībā pret pierādījumiem nav izpildītas (iepriekš 115. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Suiker Unie u.c./Komisija*; Tiesas 1978. gada 14. februāra spriedums lietā 27/76 *United Brands*/Komisija, *Recueil*, 207. lpp., 267. punkts, un 1984. gada 28. marta spriedums apvienotajās lietās C-29/83 un C-30/83 *CRAM*/Komisija, *Recueil*, 1679. lpp., 20. punkts).
- 143 No Lēmuma 211., 213., 216., 218. un 226. apsvēruma izrietot, ka Komisija tā vietā, lai pierādītu, ka vienošanās esot ietekmējusi situāciju tirgū, no vienošanās esamības vien esot izsecinājusi, ka ir bijusi ietekme uz tirgu. Turklāt šeit esot apburtais loks. Ja šī tēze būtu pareiza, tad jebkura vienošanās ietekmētu tirgu un Komisijai nevajadzētu veikt nekādu apstākļu pārbaudi. Tomēr no Komisijas pašas gūtās prakses izrietot, ka ir arī tādas vienošanās, kas tirgu neietekmē; to apstiprinot Pamatnostādnes (3. punkts) un Pirmās instances tiesas judikatūra (iepriekš 141. punktā minētais spriedums lietā apvienotajās lietās *Cimenteres CBR u.c./Komisija*, 4863. un turpmākie punkti).
- 144 Komisija neapstrīd, ka nedrīkstētu sajaukt kritērijus, kas apstiprina aizliegtas vienošanās esamību, un tos, kas apstiprina šādas vienošanās ietekmi uz tirgu, un ka pašai Komisijai esot pienākums iesniegt pierādījumus. Tomēr tā uzskata, ka šajā gadījumā tā nekādi neesot izvairījusies no pierādījumu iesniegšanas pierādījuma, bet gan esot iesniegusi nepieciešamos pierādījumus, kas no tiesiskā viedokļa esot pietiekami.

Pirmās instances tiesas vērtējums

145 Ņemot vērā *Jungbunzlauer* iebildumus attiecībā par Komisijas pieeju, lai pierādītu, ka aizliegtajām vienošanās bija reāla ietekme uz citronskābes tirgu, ir rezumēt Komisijas analīzi, kas ir izklāstīta Lēmuma 210.–228. apsvērumā, pirms spriest par *Jungbunzlauer* argumentu pamatotību.

— Komisijas veiktās analīzes kopsavilkums

146 Sākotnēji Komisija norāda, ka “pārkāpumu veica uzņēmumi, kuri attiecīgā perioda laikā pārstāvēja vairāk nekā 60 % pasaules citronskābes tirgus un 70 % Eiropas citronskābes tirgus” (Lēmuma 210. apsvērumš).

147 Pēc tam Komisija apstiprināja, ka “tā kā aizliegtās vienošanās tika efektīvi realizētas, tām bija reāla ietekme uz tirgu” (Lēmuma 210. apsvērumš). Lēmuma 212. apsvērumā, atsaucoties uz Lēmuma daļu, kurā ir atspoguļoti fakti, Komisija atkārtu argumentu, atbilstoši kuram aizliegtās vienošanās “tika ļoti rūpīgi realizētas”, un piebilda, ka dalībnieki “bija pārsteigti par formālisma un organizatorisko līmeni, kuru dalībnieki bija sasnieguši, lai realizētu šīs vienošanās”. Lēmuma 216. apsvērumā Komisija norādīja, ka, “ņemot vērā iepriekš minēto un tās rūpes, kuras katras vienošanās dalībnieks bija veltījis aizliegtās vienošanās sarežģītajai organizēšanai, realizācijas efektivitāte nevar tikt apšaubīta”.

148 Turklāt Komisija nav uzskatījusi par nepieciešamu “precīzi noteikt, cik lielā apmērā šo vienošanos rezultātā faktiski ir mainījies cenu līmenis” (Lēmuma 211. apsvērumš).

Komisija norādīja, ka “šo cenu mainīšanos nevarot vienmēr droši aprēķināt, jo vienlaicīgi arī virkne ārēju faktoru būtu varējuši ietekmēt cenu attīstību, tā kā izdarīt secinājumus par visu iespējamo cēloņu relatīvo nozīmi” esot “ārkārtīgi sarežģīti” (turpat). Tomēr Komisija tās Lēmuma 213. apsvērumā citronskābes cenas attīstību no 1991. gada martam līdz 1995. gadam galvenokārt ir aprakstījusi tādējādi, ka šī cena, sākot no 1991. gada marta līdz 1993. gada vidum esot pieaugusi par 40 %, bet pēc tam visumā saglabājusies vienā līmenī. Lēmuma 214. un 215. apsvērumā Komisija ir atgādinājusi, ka aizliegtās vienošanās dalībnieki esot noteikuši pārdošanas kvotas un to īstenošanai izstrādājuši un piemērojuši ziņošanas, uzraudzības un kompensācijas sistēmu.

- 149 Visbeidzot, Lēmuma 217.–228. apsvērumā Komisija rezumēja, analizēja un noraidīja attiecīgu uzņēmumu argumentus administratīvā procesa laikā, ieskaitot arī *Jungbunzlauer* argumentus. Lēmuma 226. apsvērumā Komisija tomēr norādīja šādā formulējumā, ka attiecīgo uzņēmumu izvirzītie argumenti nevar tikt pieņemti:

“Paskaidrojumi par cenu celšanos 1991.–1992. gadā, ko iesniedza *ADM*, [*H & R*] un *Jungbunzlauer* var būt sava ziņā ticami, bet tie pārlicinoši nepierāda, ka aizliegtās vienošanās realizēšana nevarētu spēlēt kādu lomu cenu svārstībās. Kaut gan aprakstītā situācija var izveidoties arī bez aizliegtajām vienošanās, tā ir arī pilnīgi savienojama ar aizliegtās vienošanās pastāvēšanu. Fakts, ka citronskābes cenas palielinājās par 40 % 14 mēnešu laikā, nevar tikt izskaidrots tikai ar konkurences darbību, bet ir jāinterpretē saistībā ar faktiem par to, ka dalībnieki vienojās par cenu paaugstināšanas koordinēšanu un tirgus daļu noteikšanu, kā arī par ziņošanas un uzraudzības sistēmu. Viss iepriekš minētais noteica cenu paaugstināšanas izdošanos.”

150 Lēmuma 228. apsvērumā Komisija prasītājas argumentus ir izskaidrojusi šādi:

“Jungbunzlauer uzsvērtais fakts, ka aizliegtās vienošanās dalībnieku tirgus daļa laika gaitā ir samazinājusies no sākotnēji 70 % līdz 52 % 1994. gadā uzskatāmi liecina par grūtībām, ar kurām sastapās aizliegtās vienošanās dalībnieki savos centienos saglabāt augstākas cenas par konkurences noteikto līmeni. Tomēr tas nepierāda, ka netiesiskā rīcība neietekmēja tirgu. Tieši pretēji — lielais importa pieaugums no Ķīnas, sākot no 1992. gada, apstiprina, ka aizliegtās vienošanās dalībnieki nepielāgojās importa izraisītajam cenu spiedienam, kā tam parasti vajadzētu būt.”

— Vērtējums

151 Vispirms būtu jāatgādina, ka saskaņā ar Pamatnostādņu 1.A punkta pirmo daļu Komisijai, aprēķinot naudas sodu uz pārkāpuma smaguma pamata, ir cita starpā jāņem vērā “[pārkāpuma] konkrētā ietekme uz tirgu, ja to ir iespējams izmērīt”.

152 Šajā sakarā ir jāanalizē vārdi “ja to [t.i. — konkrēto ietekmi] ir iespējams izmērīt”. It īpaši tas ir jautājums par to, vai šo vārdu nozīmē Komisija, aprēķinot naudas sodu, var pārkāpuma konkrēto ietekmi ņemt vērā tikai un tiklīdz, ciktāl tā spēj šo ietekmi noteikt.

153 Kā šajā jautājumā pamatoti norādījusi Komisija, aizliegtās vienošanās ietekmes uz tirgu novērtējums obligāti ietver norādi uz prezumpcijām. Šajā sakarā Komisijai it

īpaši ir jāapsver, kāda būtu konkrētās preces cena, ja aizliegtā vienošanās nebūtu pastāvējusi. Izvērtējot faktiskās cenu attīstības iemeslus, ir bīstami spekulēt attiecībā uz katru no šo cēloņu relatīvo nozīmi. Ir jāņem vērā objektīvais apstāklis, ka aizliegtās vienošanās par cenām dēļ dalībnieki ir īpaši atteikušies no savas brīvības savstarpēji konkurēt attiecībā uz cenām. Tādējādi ietekmes, kas izriet no apstākļiem, nevis brīvprātīgas aizliegtās vienošanās dalībnieku atturēšanās, novērtējums obligāti ir pamatots ar saprātīgu iespējamību un nav precīzi nosakāms.

154 Tāpēc, ja vien Pamatnostādņu 1.A punkta pirmās daļas kritērijam neatņem tā lietderīgo iedarbību, Komisijai nevar pārnest, ka tā ir balstījusies uz tādas aizliegtās vienošanās konkrēto ietekmi uz attiecīgo tirgu, kurai bijis pret konkurenci vērst mērķis, tādu kā aizliegtā vienošanās par cenām vai arī par kvotām, nenosakot šīs ietekmes apmēru vai šajā sakarā nesniedzot skaitlisku novērtējumu. Tāpēc, ja vien šim kritērijam, kuru var ņemt vērā, nosakot naudas soda apmēru, neatņem tā lietderīgo iedarbību, Komisijai nevar pārnest, ka tā ir balstījusies uz aizliegtās vienošanās konkrēto ietekmi uz attiecīgo tirgu, neraugoties uz faktu, ka tā nevar noteikt šīs ietekmes apmēru vai šajā sakarā sniegt skaitlisku novērtējumu.

155 Tā rezultātā aizliegtās vienošanās konkrētā ietekme uz tirgu ir jāuzskata par pierādītu, ja Komisija var sniegt konkrētus un ticamus pierādījumus, kas ar saprātīgu iespējamību norāda, ka aizliegtā vienošanās ir ietekmējusi tirgu.

156 Šajā sakarā no Komisijas analīzes rezumējuma (skat. šī sprieduma 146.–150. punktu) izriet, ka Komisija pamatojās uz diviem pierādījumu apsvērumiem, lai konstatētu, ka aizliegtajām vienošanās bija "reāla ietekme" uz tirgu. Pirmkārt, Komisija atsauca uz faktu, ka aizliegtās vienošanās dalībnieki bija rūpīgi organizējuši vienošanās (skat. it īpaši 210., 212., 214. un 215. apsvērumu, kas minēts šī sprieduma 147. un 148. punktā) un ka attiecīgā perioda laikā šie dalībnieki aptvēra aptuveni 60 % pasaules citronskābes tirgus un aptuveni 70 % Eiropas citronskābes tirgus (Lēmuma 210. apsvēruma, kas minēts šī sprieduma 146. punktā). Otrkārt, Komisija uzskatīja, ka lietas dalībnieku administratīvajā procesā iesniegtie dati norādīja uz zināmu sakritību starp aizliegtās vienošanās noteiktajām cenām un tām cenām, kuras praksē noteica aizliegtās vienošanās dalībnieki (Lēmuma 213. apsvēruma, kas minēts šī sprieduma 148. punktā).

- 157 Pat ja ir taisnība, ka Lēmuma 210. un 216. apsvērumus (skat. šī sprieduma 147. punktu) kā tāds varētu vedināt uzskatīt, ka Komisija pamatojās uz cēloņsakarību starp aizliegtās vienošanās realizēšanu un tās konkrēto ietekmi uz tirgu, tomēr apskatot Komisijas analīzi kopumā, ir redzams, ka, pretēji tam, ko apgalvo *Junbunzlauer*, Komisija neizsecināja aizliegtās vienošanās reālo ietekmi tikai no šīs aizliegtās vienošanās realizēšanas.
- 158 Papildus tam, ka tā norādīja uz aizliegto vienošanos “detalizētu” realizēšanu, Komisija balstījās uz citronskābes cenu attīstību attiecīgajā laika posmā. Lēmuma 213. apsvērumā Komisija aprakstīja citronskābes cenas laikposmā no 1991. gada līdz 1995. gadam, kādas tās bija noteikuši aizliegtās vienošanās dalībnieki, paziņotas klientiem un lielā mērā praktizētas no dalībnieku puses. Ir jāizvērtē, vai, kā to apgalvo *Junbunzlauer*, Komisija bija pieļāvusi kļūdas faktisko elementu vērtējumā, uz kuriem tā balstīja savus secinājumus.
- 159 Šajā kontekstā vēl jo mazāk Komisijai var pārņemt, ka tā ņēma vērā to, ka apstākļi, ka aizliegtās vienošanās dalībnieki pārstāvēja ļoti nozīmīgu citronskābes tirgus daļu (60 % no pasaules tirgus un 70 % no Eiropas tirgus), ir ļoti svarīgs faktors, kas tai ir jāņem vērā, lai izvērtētu aizliegtās vienošanās konkrēto ietekmi uz tirgu. Pēc būtības nevar noliegt, ka aizliegtās vienošanās cenu un pārdošanas kvotu noteikšanas efektivitātes iespējamība palielinās atbilstoši tirgus daļu nozīmībai, kas pieder aizliegto vienošanos dalībniekiem. Kaut arī ir taisnība, ka pats par sevi šīs apstākļi nepierāda konkrētās ietekmes pastāvēšanu, tomēr Lēmumā Komisija norādīja šo cēloņsakarību, lai to ņemtu vērā tikai saistībā ar citiem elementiem.
- 160 Ciktāl *Junbunzlauer* atsauca uz dažādiem Tiesas un Pirmās instances tiesas spriedumiem, pirmkārt, jānorāda, ka iepriekš 142. punktā minētie tiesas spriedumi attiecas uz Komisijas pienākumu pierādīt tādas noteiktas rīcības esamību, kas ir

reglamentēta EKL 81. pantā, bet nevis tāda pārkāpuma ietekmes esamību, kā tas ir šajā gadījumā, kura mērķis neapšaubāmi bija konkurences ierobežošana.

- 161 Otrkārt, kas attiecas uz prasītājas atsauci uz iepriekš 141. punktā minētā sprieduma apvienotajās lietās *Cimenteries CBR u.c./Komisija 4863.* punktu, Pirmās instances tiesa būtībā tieši ir izlēmusi, ka Komisijai, ja tā saistībā ar pārkāpuma smaguma novērtējumu, lai aprēķinātu naudas soda apmēru, pamatojas uz šā pārkāpuma ietekmi uz attiecīgo tirgu, jāspēj "pierādīt šo ietekmi vai jāmin svarīgs iemesls, kāpēc šis pārkāpums tiek ņemts vērā". Pretēji tam kā *Jungbunzlauer* interpretē šo spriedumu, Pirmās instances tiesa tādējādi tieši ir norādījusi, ka Komisijai ir pienākums pierādīt pārkāpuma ietekmes esamību uz attiecīgo tirgu tad, ja tā, aprēķinot naudas sodu, ņem vērā pārkāpuma smagumu, bet ne tik stingri pierādījumu iesniegšanas pienākums uz Komisiju attiecas tad, ja tai jāpierāda pārkāpuma esamība kā tāda aizliegtas vienošanās gadījumā. Saskaņā ar šo spriedumu, lai ņemtu vērā aizliegtās vienošanās konkrētu ietekmi uz tirgu, pietiek ja Komisija norāda "svarīgu iemeslu tās ņemšanai vērā".
- 162 Treškārt, kas attiecas uz iepriekš 141. punktā minēto spriedumu lietā *Cascades/* Komisija, Pirmās instances tiesa tajā patiešām ir pārbaudījusi, vai Komisija ir pierādījusi, ka pārbaudāmais pārkāpums ir ietekmējis attiecīgo tirgu. Tomēr no sprieduma 181. punkta līdz 185. punktam var secināt, ka Komisija, lai pierādītu šādu ietekmi, jebkurā gadījumā pamatojās uz ziņojumu, kurā saskaņā ar Pirmās instances tiesas ieskatiem tikai daļēji bija iekļauti secinājumi, kādus no tā savukārt ir izdarījusi Komisija.
- 163 No iepriekš minētā izriet, ka Komisija nepieņēma acīmredzami kļūdainu pieeju, lai novērtētu aizliegtās vienošanās konkrēto ietekmi uz tirgu.

b) Par citronskābes cenu attīstības vērtējumu

Lietas dalībnieku argumenti

- 164 Pirmkārt, *Jungbunzlauer* apstrīd, ka Komisija ar savu vērtējumu par citronskābes cenu attīstību laika posmā no 1991. līdz 1993. gadam, kas ietverts Lēmuma 213. un 214. apsvērumā, būtu pierādījusi vienošanās konkrēto ietekmi uz tirgu.
- 165 *Jungbunzlauer* visumā neapstrīd, ka vienošanās par cenām būtu radušās sekas, ja faktiskās cenas attīstītos kā cenas, par kurām bija vienošanās. Tieši šādu cenu izlīdzināšanu Komisija izskatāmajā lietā nav pierādījusi. *Jungbunzlauer* norāda, ka, pretēji spriedumā lietā *Cascades*/Komisija (iepriekš minēts 141. punktā, 180. un turpmākie punkti) izklāstītajam, šajā lietā tā ir apstrīdējusi faktu, ka cenas, par kurām panākta vienošanās aizliegtās vienošanās sanāksmēs, būtu tikušas piemērotas klientiem. Tā uzskata, ka viņa to attiecībā uz laika posmu no 1991. līdz 1995. gadam ir detalizēti izskaidrojusi kā atbildē uz paziņojumu par iebildumiem, tā arī prasības pieteikumā.
- 166 Otrkārt, *Jungbunzlauer* uzskata, ka Komisija nav pietiekami ņēmusi vērā dažādos apstākļus, uz kuriem tai tika norādīts administratīvā procesa ietvaros, apstrīdot vienošanās ietekmi uz tirgu.
- 167 Pirmkārt, *Jungbunzlauer* pārmet Komisijai, ka tā ir ņēmusi vērā citronskābes cenu attīstību laika posmā no 1991. līdz 1992. gadam (Lēmuma 213. apsvērumš) un ka tā

noraidījusi tās argumentu par to, ka šīs cenu attīstības pamatā nav aizliegtā vienošanās (Lēmuma 224.–226. apsvērumi). *Jungbunzlauer* uzskata, ka, ja Komisija — kā tai būtu pienākums rīkoties — būtu pārbaudījusi attiecīgajam periodam raksturīgos ekonomiskos apstākļus, tā būtu konstatējusi, ka nav iespējams ar pietiekamu noteiktību konstatēt, ka cenu attīstības pamatā bija aizliegtā vienošanās.

168 *Jungbunzlauer* izvirza faktu, ka savas atbildes uz paziņojumu par iebildumiem III daļas 1. punkta a) apakšpunktā tā jau ir izskaidrojusi, ka tas principā bija nozīmīgs pieprasījuma pieaugums citronskābes un nātrija citrāta (kuram citronskābe ir izejviela) tirgus attīstības rezultātā, jo tie tika izmantoti mazgāšanas līdzekļu ražošanai, kas arī bija pamatā cenu pieaugumam 1991. un 1992. gadā. Tā norāda, ka astoņdesmito gadu beigās un deviņdesmito sākumā mazgāšanas līdzekļu ražošanā vides aizsardzības un tirgus politikas iemeslu dēļ fosfātus sāka aizvietot ar ekoloģiski izdevīgākajiem produktiem uz citronskābes bāzes, kā rezultātā dubultoījās citronskābes un citrātu īpatsvars. Turklāt turpmākajiem gadiem tika prognozēts pieprasījuma pieaugums. No minētā tā secina, ka deviņdesmitajiem gadiem prognozētais pieprasījuma un patēriņa faktiskais pieaugums ļāva citronskābes ražotājiem piemērot augstākas cenas.

169 *Jungbunzlauer* atgādina, ka šīs argumentācijas atbalstam tā ir iesniegusi iekšējos pētījumus, kā arī rakstu no specializētās preses, no kā izriet, ka, pirmkārt, nātrija citrātu mazgāšanas līdzekļu ražošanā Eiropā 1990. gadā izmantoja 22 reizes vairāk nekā 1989. gadā, otrkārt, ka reāli varēja paredzēt 44 000 tonnu citronskābes pārdošanas apjomus 1993. gadā (kas atbilda 100 % pieaugumam laika posmā no 1990. līdz 1993. gadam) un, treškārt, ka šai attīstībai pievienojās būtisks trauku mazgājamo līdzekļu industrijā paredzēts pieaugums — 22 000 tonnu gadā 1993. gadā.

- 170 Tā piebilst, ka 1991. un 1992. gadā citronskābes pieaugošo pieprasījumu ar esošajām ražošanas jaudām nevarēja apmierināt. *Jungbunzlauer* grupa un citi ražotāji papildus iepirka citronskābi Indonēzijā vai Ķīnā, lai segtu pieprasījumu. Tas norāda, ka pastāvēja ievērojams pieprasījuma pārsvars, kas bija cenu pieauguma pamatā 1991. un 1992. gadā.
- 171 *Jungbunzlauer* vēl norāda, ka savas atbildes uz paziņojumu par iebildumiem III daļas 1. punkta b) apakšpunktā tā jau ir izklāstījusi, ka Komisijas konstatētais cenu pieaugums 1991. un 1992. gadā ir uztverams kā relatīvs, jo 1986.–1990. gadā tirgus cenas bija kritušās par aptuveni 45 %. No tā jāizdara secinājums, ka 1991. un 1992. gadā konstatētais cenu pieaugums galu galā ir tirgus faktora izraisīta cenu korektūra.
- 172 Otrkārt, *Jungbunzlauer* uzskata, ka Komisija ir kļūdījusies, Lēmuma 227. apsvērumā noraidot tās argumentus sakarā ar citronskābes pircēju atbildēm uz informācijas pieprasījumiem, ko Komisija tiem tika nosūtījusi 1998. gada 20. janvārī. Tā uzskata, ka šīs atbildes, kuru fragmentus tā atspoguļo savā prasības pieteikumā un replikā, apstiprina, ka vienošanās neatstāja negatīvu iespaidu uz pircējiem. Komisija nav iesniegusi pircēju atbildes, kurās būtu apstiprināts pretējais.
- 173 *Jungbunzlauer* uzskata, ka tiek pieļauta kļūda, kad Komisija Lēmuma 227. apsvērumā mēģina samazināt šo atbilžu nozīmi, atsaukdamās uz to, ka jautājums, kas bija šo atbilžu pamatā “bija formulēts vispārīgos vilcienos par konkurences intensitāti tirgū” un ka tas bija “jāizskata iepriekšējās izmeklēšanas par citronskābes tirgus būtiskākajām īpašībām kontekstā”. Tieši pretēji — uzdotā jautājuma mērķis bija šāds: “Vai citronskābes tirgū pastāv intensīva cenu konkurence? Lūdzu, sniedziet detalizētu atbildi uz šo jautājumu”. *Jungbunzlauer* uzskata, ka klientu sniegtās atbildes šajā sakarā izveidoja skaidru ainu, bet Komisija tās vienkārši ignorēja.

Komisija nevarēja sastādīt pieprasījumu sniegt informāciju un nosūtīt to lielam skaitam uzņēmumu, lai pēc tam to atzītu par nepiemērotu, jo neesot sasniegts vēlamais rezultāts. Turklāt, pretēji tam, kā uzskata Komisija, no uzdoto jautājumu konteksta skaidri izriet, ka tie visi attiecās uz laika posmu pēc 1990. gada.

- 174 *Jungbunzlauer* tāpat uzskata, ka Komisija Lēmuma 227. apsvērumā ir kļūdījusies, attiecībā uz šīm atbildēm minējuma, ka “ņemot vērā prettiesisko nolīgumu ļoti sarežģīto raksturu, noteikti nevarēja gaidīt, lai klienti spētu apstiprināt to, ka attiecīgajā tirgū nepastāvēja konkurence”. Tieši pretēji — *Jungbunzlauer* ir pārliecināta, ka nav iedomājams, ka minētie pircēji nebūtu ievērojuši neparastās cenu līmeņa izmaiņas. Tas vēl jo vairāk ir patiesi, ņemot vērā faktu, ka informācijas pieprasījums bija adresēts klientiem izmeklēšanas, kas uzsākta aizliegto vienošanos sakarā, un ka procedūra par citronskābi ASV jau bija pabeigta. Saiknei starp cenu pieaugumu un vienošanos par konkurences ierobežošanu tādējādi bija jābūt acīmredzamai — gandrīz visi minētie klienti lielākoties bija lieli uzņēmumi, kuri bija pilnīgi spējīgi šādu saikni konstatēt. Fakts, ka neviens no aptaujātajiem uzņēmumiem pie šāda secinājuma nebija nonācis, lieliski uzsver to, ka vienošanās neradīja nekādas sekas tirgū.

- 175 Treškārt, *Jungbunzlauer* norāda, ka no Lēmuma 225. apsvēruma izriet tas, ko tā jau apgalvojusi kā administratīvajā procedūrā, tā arī savā paziņojumā, ka “no tā, ka 1994. gadā [attiecīgo tirgus] dalībnieku kopējā pasaules tirgus daļa no 70 % samazinājās līdz 52 %, var secināt, ka ar vienošanos vairs nevarēja ietekmēt cenu veidošanos”. Tā uzskata, ka Komisija šo apstākli nav ņēmusi vērā. Turklāt savā paziņojumā tā ir norādījusi, ka vienošanās dalībniekiem nebija nepieciešamās ietekmes uz tirgu, kas būtu nepieciešama, lai noteiktu vēlamās cenas, un ka vienošanās zaudēja savu nozīmi pavisam un kopš 1993. gada tai pavisam noteikti vairs nebija nekādas ietekmes uz cenu veidošanos pasaules līmenī. To skaidri apstiprina sabiedrības *Procter & Gamble* atbildes uz Komisijas informācijas pieprasījumiem, kas tai tika nosūtīti 1998. gada 20. janvārī.

176 Komisija noraida *Jungbunzlauer* argumentus un uzskata, ka tā ir juridiski pietiekami pierādījusi aizliegtās vienošanās konkrēto ietekmi uz tirgu.

Pirmās instances tiesas vērtējums

177 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, lai kontrolētu Komisijas vērtējumu aizliegtās vienošanās konkrētajai ietekmei uz tirgu, ir īpaši svarīgi izvērtēt Komisijas vērtējumu aizliegtās vienošanās ietekmei uz cenām (skat. Pirmās instances tiesas 2003. gada 9. jūlija spriedumu lietā T-224/00 *Archer Daniels Midland* un *Archer Daniels Midland Ingredients*/Komisija, *Recueil*, II-2597. lpp., un šajā sakarā iepriekš 141. punktā minēto spriedumu lietā *Cascades*/Komisija, 173. punkts, un Pirmās instances tiesas 1998. gada 14. maija spriedumu lietā T-347/94 *Mayr-Melnhof*/Komisija, *Recueil*, II-1751. lpp., 225. punkts.

178 Turklāt judikatūra atgādina, ka, nosakot pārkāpuma smagumu, ir īpaši jāņem vērā inkriminētās rīcības tiesiskā regulējuma un ekonomiskais konteksts (iepriekš 115. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Suiker Unie* u.c./Komisija, 612. punkts, un iepriekš 136. punktā minētais spriedums lietā *Ferriere Nord*/Komisija, 38. punkts) un ka, lai novērtētu pārkāpuma konkrēto ietekmi uz tirgu, Komisijai kā atskaites punkts jāpieņem konkurence, kas parastos apstākļos būtu pastāvējusi, ja pārkāpuma nebūtu bijis (šajā sakarā skat. iepriekš 115. punktā minēto spriedumu apvienotajās lietās *Suiker Unie* u.c./Komisija, 619. un 620. punkts, iepriekš 177. punktā minēto spriedumu lietā *Mayr-Melnhof*/Komisija, 235. punkts, un Pirmās instances tiesas 1999. gada 11. marta spriedumu lietā T-141/94 *Thyssen Stahl*/Komisija, *Recueil*, II-347. lpp., 645. punkts).

179 Tādējādi, pirmkārt, aizliegto vienošanos gadījumā, ir īpaši attiecībā uz aizliegtām vienošanās par cenām, ar pamatotu iespējamības līmeni ir jākonstatē (skat. šī sprieduma 155. punktu), ka šādi nolīgumi faktiski iesaistītajiem uzņēmumiem ir atļāvuši sasniegt augstāku cenas līmeni, nekā tas būtu pastāvējis, ja aizliegtās vienošanās nebūtu bijis. Otrkārt, no tā izriet, ka, izdarot savu novērtējumu, Komisijai

jāņem vērā visi objektīvie apstākļi konkrētajā tirgū un jāievēro ekonomiskais konteksts un, attiecīgā gadījumā, likumdošanas konteksts. No Pirmās instances tiesas spriedumiem kartona aizliegtās vienošanās lietā (skat. it īpaši iepriekš 177. punktā minēto spriedumu lietā *Mayr-Melnhof*/Komisija, 234. un 235. punkts), ka ir jāņem vērā “objektīvi ekonomiskie apstākļi”, kas norāda, ka, ja pastāvētu “brīva konkurence”, cenas nebūtu attīstījušās tādā pašā veidā kā cenas, kas faktiski tika pieprasītas (skat. arī iepriekš 177. punktā minēto spriedumu lietā *Archer Daniels Midland* un *Archer Daniels Midland Ingredients*/Komisija, 151. un 152. punkts, un iepriekš 141. punktā minēto spriedumu lietā *Cascades*/Komisija, 183. un 184. punkts).

- 180 Lēmuma 213. apsvērumā Komisija aprakstīja, kā notika to citronskābes cenu attīstība, par kurām bija vienojušies un kuras piemēroja aizliegtās vienošanās dalībnieki:

“No 1991. gada marta līdz 1993. gada vidum, cenas, par kurām bija vienojušies aizliegtās vienošanās dalībnieki, tika paziņotas patērētājiem un plaši piemērotas, it īpaši aizliegtās vienošanās sākuma gados. Cenas palielinājums līdz DEM 2,25 par kilogramu [...], sākot no 1991. gada aprīļa, par ko bija nolemts aizliegtās vienošanās sanāksmē 1991. gada martā, tika vienkārši realizēts. Tam sekoja lēmums, kas tika pieņemts pa telefonu jūlijā, pacelt cenu līdz DEM 2,70 par kilogramu [...], sākot no augusta. Šī cenas pacelšana arī tika veiksmīgi realizēta. Par pēdējo cenas pacelšanu līdz DEM 2,80 par kilogramu [...] tika nolemts sanāksmē 1991. gada maijā un tā tika realizēta 1992. gada jūnijā. Pēc šī datuma cenas vairs netika paceltas un aizliegtās vienošanās dalībnieki vērsa savu uzmanību uz šo cenu noturēšanu.”

- 181 *Jungbunzlauer* neapstrīd Komisijas veikto faktu konstatāciju par cenu attīstību un pārdošanas kvotu noteikšanu, bet tikai izvirza to, ka praksē šīs cenas netika piemērotas attiecībā pret klientiem.

- 182 Šajā sakarā jāatzīst, ka savā 1999. gada 29. aprīļa vēstulē, ar ko tā sniedza Komisijai informāciju saskaņā ar Regulas Nr. 17 11. pantu, prasītāja aprakstīja aizliegtās vienošanās ietvaros noteiktās cenas. Turklāt savas atbildes uz paziņojumu par iebildumiem pielikumā prasītāja Komisijai iesniedza grafikus par citronskābes cenu attīstību 1991.–1995. gadā.
- 183 No minētajiem grafikiem it īpaši izriet, ka *Jungbunzlauer* pati pēc savas iniciatīvas konstatēja un paskaidroja Komisijai, ka klientiem faktiski piemērotās cenas attīstījās paralēli cenām, par kurām bija vienojušies aizliegtās vienošanās dalībnieki, pat ja tās kopumā bija zemākas par nolīgto cenu līmeni. It īpaši no šiem grafikiem izriet, ka tad, kad 1991. gada martā un jūlijā aizliegtās vienošanās dalībnieki nolēma pārtikas sektorā lietojamās citronskābes cenu palielināt no DEM 2,25 par kilogramu līdz aptuveni DEM 2,7 par kilogramu, faktiskās klientiem piemērotās cenas, kuras 1991. gada aprīlī bija no DEM 1,9 par kilogramu līdz DEM 2,1 par kilogramu, tika paaugstinātas līdz DEM 2,7 un DEM 2,75 par kilogramu. Tāpat no šiem grafikiem izriet, ka tad, kad pēc šīs cenu palielināšanas aizliegtās vienošanās dalībnieki vienojās par cenu saglabāšanu no DEM 2,7 līdz 2,8 par kilogramu līmenī, faktiskās klientiem piemērotās cenas bija no DEM 2,6 līdz 2,75 par kilogramu. Vēl no šiem grafikiem izriet, ka faktiskās klientiem piemērojamās cenas lielākoties tika pielāgotas aizliegtās vienošanās dalībnieku 1994. gada lēmumiem samazināt citronskābes cenas līdz DEM 2,65 par kilogramu, kaut arī mazliet zemākā līmenī, piemērojot no DEM 2,45 līdz 2,6 par kilogramu.
- 184 No tā izriet, ka, pretēji *Jungbunzlauer* uzskatam, no tās administratīvā procesa laikā Komisijai sniegtās informācijas skaidri izriet, ka visu laiku ir pastāvējušas paralēles starp aizliegtās vienošanās dalībnieku noteiktajām un faktiski piemērotajām cenām.
- 185 Šādā situācijā Komisija pilnīgi pamatoti Lēmuma 219. apsvērumā var atsaukties uz iepriekš 141. punktā minēto spriedumu lietā *Cascades*/Komisija (179. punkts) un uzskatīt, ka nolīgto un patiesi piemēroto cenu attīstības starpā pastāvēja tieša

sakarība, lai, pamatojoties uz šiem faktiem, secinātu, ka ir juridiski pietiekami pierādīts, ka aizliegtajai vienošanās bija reāla ietekme uz tirgu, kas Pamatnostādņu izpratnē būtu "izmērāma", salīdzinot hipotētisko cenu, kas būtu piemērojama, ja vienošanās nebūtu, un konkrētajā gadījumā piemēroto cenu, kura radusies vienošanās rezultātā.

186 *Jungbunzlauer* iebildums par to, ka cenas būtu pieaugušas arī tad, ja vienošanās nebūtu, šo secinājumu neietekmē. Faktiski pat tad, ja pieņem, ka tā varētu būt, Komisija tomēr Lēmuma 226. apsvērumā var pamatoti uzskatīt, ka aizliegtās vienošanās biedri ar tās palīdzību varēja koordinēt cenu attīstību pat tad, ja šo attīstību būtu veicinājuši normāli tirgus procesi, no kā izriet, ka nevar uzskatīt, ka cenu līmenis attīstījās tāpat kā faktiski piemēroto cenu līmenis. To apstiprina *Jungbunzlauer* pašas 1999. gada 21. maija paziņojums. Neizslēdzot, ka vienošanās, informēšanas un uzraudzības mehānismu izveides iemesls bija cits, nevis aizliegtās vienošanās dalībnieku vēlme nodrošināt vienošanās efektivitāti, tad, ņemot vērā ar šādu aizliegto vienošanos saistītās administratīvās izmaksas un risku tikt atklātiem, visticamākais ir Komisijas sniegtais izskaidrojums, proti, aizliegtās vienošanās efektivitātes optimizācija (skat. šī sprieduma 154. punktu).

187 Tāpat, pretēji *Jungbunzlauer* uzskatiem, Komisija drīkstēja Lēmuma 227. apsvērumā pamatoti noraidīt kā nepārlicieņošas citronskābes pircēju sniegtās atbildes uz tās 1998. gada 20. janvāra informācijas pieprasījumu.

188 Faktiski, pirmkārt, ar informācijas pieprasījuma jautājumu Nr. 4 Komisija vēlējās uzzināt, vai pircēji bija konstatējuši jūtamu citronskābes cenu palielināšanos laika posmā starp 1990. gadu un šī pieprasījuma datumu 1998. gadā. Savās atbildēs vieni

pircēji bija norādījuši, ka tie ir konstatējuši cenu kāpumu konkrētos periodos, kuri atbilda cenu palielinājumam aizliegtās vienošanās ietvaros, bet citi atsaucās tikai uz periodiem pēc vienošanās pastāvēšanas izbeigšanās 1995. gadā vai norādīja, ka ir konstatējuši cenu kritumu. Otrkārt, pārējie Komisijas 1998. gada 20. janvāra vēstulē uzdotie jautājumi attiecas nevis uz laikposmu, kad bija spēkā aizliegtā vienošanās, bet gan uz situāciju tirgū šīs vēstules nosūtīšanas brīdī. Tādēļ šīs pircēju atbildes nebija pārlicinošas attiecībā uz aizliegtās vienošanās konkrēto ietekmi uz tirgu.

189 Visbeidzot, *Jungbunzlauer* atzīmētais fakts, ka 1994. gadā attiecīgo vienošanās dalībnieku kopējā pasaules tirgus daļa samazinājās no 70 % līdz 52 %, nevar pierādīt, ka aizliegtajai vienošanās nebija faktiskas ietekmes uz attiecīgo tirgu. Faktiski, pirmkārt, un kā to pamatoti norādījusi arī Komisija, ka tā, izdarot secinājumu, ka aizliegtajai vienošanās ir reāla ietekme uz tirgu, ir balstījusies uz citronskābes cenu pieaugumu laika posmā no 1991. līdz 1993. gadam. Otrkārt, attiecībā uz laika posmu no 1993. līdz 1995. gadam, Komisijas konstatētā ietekme būtībā bija tādu cenu stabilizēšana, kas ir augstākas par cenām pirms 1991. gada cenu palielināšanas. Fakts, ka aizliegtās vienošanās dalībniekiem nepiederēja vairāk nekā 52 % tirgus, nenorāda, ka tie nevarēja vismaz veicināt šo cenu stabilizāciju.

190 Ņemot vērā visu iepriekš minēto, Komisija nav pieļāvusi acīmredzamas kļūdas vērtējumā par citronskābes cenu attīstību.

3. Par pienākuma norādīt pamatojumu neizpildi

191 *Jungbunzlauer* uzskata, ka Lēmumā nav izpildīts pienākums norādīt pamatojumu. Tā uzskata, ka Komisija nav norādījusi, kādā veidā vienošanās ietekmēja tirgu, bet

noraidījusi *Jungbunzlauer* administratīvā procesa laikā sniegtos pierādījumus par pretējo, uzskatīdama tos par nepietiekamiem un nesniedzot tam nekādu pamatojumu. *Jungbunzlauer* it īpaši pārmet Komisijai, ka tā nav izteikusi viedokli par atbildēm, ko dažādi uzņēmumi snieguši uz tās informācijas pieprasījumu, kaut arī prasītāja šo aspektu tika skaidri norādījusi savā atbildē uz paziņojumu par iebildumiem.

192 Komisija uzskata, ka tā savu Lēmumu šajā sakarā ir pietiekami pamatojusi.

193 Pirmās instances tiesa atzīmē, ka Lēmuma 92.–111. apsvērumā Komisija precīzi ir aprakstījusi aizliegtās vienošanās dalībnieku īstenotās vienošanās, tostarp it īpaši vienošanās par cenām (Lēmuma 95. un 96. apsvērumi). Turklāt faktu juridiskā vērtējuma daļā Komisija šos datus ir analizējusi. Lai secinātu, ka aizliegtajai vienošanās ir reāla ietekme uz tirgu, tā pamatojās uz faktu, ka vienošanās tika rūpīgi piemērotas (212. apsvērumi), ka pircējiem piemērotās citronskābes cenas tiešām piemēroja vienošanās dalībnieki (213. apsvērumi), ka aizliegtās vienošanās dalībnieki bija noteikuši pārdošanas kvotas, kuru ievērošana tika nepārtraukti uzraudzīta, kā arī kompensāciju sistēmas [izveidi] (214. un 215. apsvērumi). Visbeidzot, Komisija ir analizējusi attiecīgo pušu, tostarp prasītājas, argumentus un šajā sakarā norādījusi kaut īsu, bet tomēr pietiekamu pamatojumu (skat. it īpaši Lēmuma 226.–228. apsvērumu).

194 No tā izriet, ka Komisija ir paskaidrojusi, kāda, tāsprāt, aizliegtajai vienošanās bija konkrētā ietekme uz citronskābes tirgu.

195 Līdz ar to Lēmums šajā sakarā ir pietiekami pamatots.

B — *Par naudas soda apmēra korekciju atkarībā no attiecīgo uzņēmumu lieluma*

1. Lietas dalībnieku argumenti

- ¹⁹⁶ *Jungbunzlauer* norāda, ka naudas soda summas aprēķināšanas atkarībā no pārkāpuma smaguma ietvaros, veicot naudas soda korekciju atkarībā no attiecīgo uzņēmumu lieluma un kopējiem resursiem, Komisija nav pienācīgi ņemusi vērā *Jungbunzlauer* ļoti ierobežoto ekonomisko potenciālu salīdzinājumā ar citiem iesaistītajiem uzņēmumiem, un tādējādi tā ir pārkāpusi samērīguma un vienlīdzīgas attieksmes principus, “naudas sodu individuālas novērtēšanas principu”, kā arī savas Pamatnostādnes.
- ¹⁹⁷ *Jungbunzlauer* norāda, ka no Lēmuma 240.–246. apsvēruma izriet, ka, lai ņemtu vērā attiecīgo uzņēmumu lielumu un kopējos resursus, Komisija ir salīdzinājusi iesaistīto uzņēmumu un pat grupu, kurām tie pieder, apgrozījumu pasaulē, kā tas izriet no Lēmuma 50. apsvēruma 3. tabulas. *Jungbunzlauer* atgādina, ka, lai nodrošinātu pietiekamu no turpmāku pārkāpumu izdarīšanas atturošu naudas soda līmeni, uz šī pamata Komisija palielināja naudas soda pamatsummu par 100 % *ADM* un *HLR*, kā arī par 150 % *H & R*.
- ¹⁹⁸ *Jungbunzlauer* norāda, ka, piemērojot šādu naudas soda apmēra korekcijas metodi, Komisija nonāk pie absurda rezultāta, jo tā atklāti smagāk soda acimredzami mazākus uzņēmumus, tādus kā *Jungbunzlauer*, un rada daudz mazāku no turpmāku pārkāpumu izdarīšanas atturošo iedarbību naudas sodiem, kas piespriesti lielajiem uzņēmumiem.

199 *Jungbunzlauer* pieļauj, ka naudas soda summas aprēķināšana var paredzēt daudzu faktoru ņemšanu vērā un ka Komisijai aprēķināšanas ietvaros ir ļoti plašas vērtēšanas pilnvaras. Tomēr, atsaucoties uz Tiesas 1985. gada 12. novembra spriedumu lietā 183/83 *Krupp/Komisija, Recueil*, 3609. lpp., 37. punkts; 1983. gada 7. jūnija spriedumu apvienotajās lietās no 100/80 līdz 103/80 *Musique diffusion française u.c./Komisija, Recueil*, 1825. lpp., 121. punkts, un Pirmās instances tiesas 1994. gada 14. jūlija spriedumu lietā T-77/92 *Parker Pen/Komisija, Recueil*, II-549. lpp., 94. punkts, tā norāda, ka šajā kontekstā ir jāpiešķir galvenā loma attiecīga uzņēmuma ekonomiskajam potenciālam.

200 Īpaši attiecībā uz iepriekš 199. punktā minēto spriedumu apvienotajās lietās *Musique diffusion française u.c./Komisija Jungbunzlauer* uzskata, ka šajā lietā gāja runa par lielu uzņēmumu, kas bija piedalījies vienošanās attiecībā uz precī, kas veidoja tikai mazu uzņēmuma apgrozījuma daļu. *Jungbunzlauer* domā, ka šajā lietā, atbalstot Komisijas nostāju, Tiesa skaidri apstiprināja, ka uzliktajam naudas sodam ir adekvāti jāatspoguļo uzņēmuma lielums un ekonomiskais potenciāls (iepriekš 199. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Musique diffusion française u.c./Komisija*, 121. punkts). Tādējādi, pēc *Jungbunzlauer* domām, Tiesa vēlējās tieši izvairīties no tā, ka lielai uzņēmumu grupai ir jāmaksā naudas sods, kas salīdzinājumā ar tā ekonomisko potenciālu ir relatīvi neliels tikai tādēļ, ka attiecīgajai precei ir ierobežota nozīme kopējā apgrozījumā.

201 *Jungbunzlauer* uzsver, ka tieši šādi ir noticis šajā lietā, kā to norāda vairāki salīdzinājumi.

202 *Jungbunzlauer* uzsver, ka šajā lietā, salīdzinot visu uzņēmumu, kas ir Lēmuma adresāti, ekonomisko potenciālu, pamatsumma, kas ir aprēķināta atkarībā no pārākuma smaguma, skar *Jungbunzlauer* grupu smagāk nekā citus attiecīgos uzņēmumus.

203 Šajā sakarā, balstoties uz Lēmuma 239. un 246. apsvērumu, *Jungbunzlauer* ilustrācijai piedāvā šādu tabulu:

Uzņēmums	Kopējais apgrozījums (miljonos euro)	Pamatsumma (summa atkarībā no pārkāpuma smaguma (miljonos euro))	Pamatsumma procentos no kopējā apgrozījuma
<i>Jungbunzlauer</i>	314	21	6,69
<i>HLR</i>	18 403	42	0,23
<i>ADM</i>	13 936	42	0,30
<i>H & R/Bayer AG</i>	30 971	87,5	0,29
<i>Cerestar/ Cerestar AG</i>	1 693	3,5	0,20

204 No tā pēc *Jungbunzlauer* domām izriet, ka, kaut arī *HLR* apgrozījums ir 58,6 reizes lielāks nekā *Jungbunzlauer* grupas apgrozījums un *ADM* apgrozījums ir 44,38 reizes lielāks nekā minētās grupas apgrozījums, šo abu uzņēmumu naudas soda summa šajā naudas sodu aprēķināšanas posmā tika tikai dubultota. Līdzīgā veidā, kaut gan *Bayer* grupas, kurai pieder *H & R*, apgrozījums, ko Komisija ņēma vērā, nosakot Komisija naudas sodu korekcijas (243. un 244. apsvērumi), ir 99,8 reizes lielāks nekā *Jungbunzlauer* grupas apgrozījums, *H & R* uzliktais naudas sods tika palielināts tikai 2,5 reizes; tas rada izbrīnu tāpēc, ka *Bayer* grupai pieder ievērojami lielāka tirgus daļa nekā visiem attiecīgajiem uzņēmumiem.

- 205 *Jungbunzlauer* uzskata, ka šādu nevienlīdzīgu attieksmi nav iespējams pamatot, jo, atskaitot to lielumu, visi uzņēmumi, kas ir Lēmuma adresāti, ir visādā ziņā līdzvērtīgi to dalības pārkāpumā un to stāvokļa tirgū jomā.
- 206 Turklāt Komisija ir nepareizi noraidījusi *Jungbunzlauer* argumentus, norādot uz tās daļas citronskābes tirgū lielumu. Pirmkārt, tā atgādina, ka *Jungbunzlauer* grupai ir [konfidenciāli] % no citronskābes tirgus, bet grupai ir piespriests naudas sods, kas ir 23 reizes lielāks nekā *H & R* piespriestais naudas sods, kaut arī tās tirgus daļa ir lielāka (22 %). Otrkārt, tā norāda, ka Komisija jau ir ņēmusi vērā dažādo uzņēmumu tirgus daļas iepriekšējās naudas soda summas aprēķināšanas posmā, proti — sadalot uzņēmumus trīs kategorijās (Lēmuma 233.–239. apsvērums).
- 207 Nesamērīga attieksme pret mazākajiem uzņēmumiem izrietot arī no pamatsummu salīdzinājuma, kas aprēķinātas atkarībā no pārkāpuma smaguma un ko Komisija savā Lēmumā ir piespriedusi *Jungbunzlauer*, no vienas puses, un citiem dalībniekiem līdzīgās lietās, kurās ir pieņemti lēmumi vienlaicīgi ar apstrīdēto lēmumu, no otras puses. *Jungbunzlauer* šajā sakarā atsaucas uz Komisijas lēmumiem lietās “Nātrija glukonāts” [Komisijas 2001. gada 2. oktobra Lēmums par EK līguma 81. panta un EEZ līguma 53. panta piemērošanas procedūru (Lieta COMP/E-1/36.756 — Nātrija glukonāts) (turpmāk tekstā — “lēmums lietā “Nātrija glukonāts”)], “Aminoskābes” [Komisijas 2000. gada 7. jūnija Lēmums 2001/418/EK par EK līguma 81. panta un EEZ līguma 53. panta piemērošanas procedūru (Lieta COMP/36.545/F3 — Aminoskābes) (OV L 152, 24. lpp.) (turpmāk tekstā — “lēmums lietā “Aminoskābes”)] un “Vitamīni” [Komisijas 2001. gada 21. novembra Lēmums 2003/2/EK par EK līguma 81. panta un EEZ līguma 53. panta piemērošanas procedūru (Lieta COMP/E-1/37.512 — Vitamīni) (OV 2003, L 6, 1. lpp.) (turpmāk tekstā — “lēmums lietā “Vitamīni”)]. Šajās lietās Komisijas noteiktās pamatsummas dažādiem iesaistītajiem uzņēmumiem, izteiktas procentos no to apgrozījuma, lietā “Nātrija

glukonāts” bija no 0,04 % līdz 0,58 %, lietā “Aminoskābes” bija no 0,24 % līdz 1,59 % un lietā “Vitamīni” bija no 0,7 % līdz 2,0 %, bet attiecībā uz minēto grupu šajā lietā tā veido 6,69 %.

208 *Jungbunzlauer* arī salīdzina Lēmumā tai piespriestā naudas soda summu pirms tās samazināšanas par sadarbību (Lēmuma 293. un 326. apsvēruma) salīdzinājumam ar Lēmumā piespriesto naudas sodu *HLR* un *ADM*, kas izteikts procentos no šo uzņēmumu kopējā apgrozījuma. Šajā sakarā *Jungbunzlauer* norāda, ka, salīdzinājumā ar iesaistīto uzņēmumu potenciālu, kas ir izteikts ar to kopējo apgrozījumu (skat. šī sprieduma 203. punktu), tai uzliktā naudas soda summa pirms tās samazināšanas par sadarbību (29,4 miljoni euro vai 9,36 % no apgrozījuma visā pasaulē) ir 21,8 reizes lielāka nekā *HLR* uzliktais naudas sods (79,38 miljoni euro vai 0,43 % no *HLR* apgrozījuma visā pasaulē) un 16,4 reizes lielāks nekā *ADM* uzliktais naudas sods (79,38 miljoni euro vai 0,57 % no *ADM* apgrozījuma pasaulē).

209 *Jungbunzlauer* uzskata, ka tai šajā lietā uzliktā naudas soda summas nesamērīgums ir vēl skaidrāk redzams, kad salīdzina naudas sodu galīgo summu, kas tai uzlikta ar Lēmumu, ar *HLR* un *ADM* piespriestajiem naudas sodiem, kas ir izteikti procentos no šo uzņēmumu kopējā apgrozījuma. *Jungbunzlauer* norāda, ka, faktiski salīdzinot atbilstošo uzņēmumu nozīmīgumu, kas izteikts kopējā apgrozījumā (skat. šī sprieduma 203. punktu), tai uzliktā naudas soda galīgais apmērs (17,64 miljoni euro) ir 16 reizes lielāks nekā *HLR* uzliktais naudas sods (63,5 miljoni euro) un 20 reizes lielāks nekā *ADM* uzliktais naudas sods (39,69 miljoni euro).

210 Turklāt *Jungbunzlauer* salīdzina arī Lēmumā noteikto naudas soda galīgo summu ar naudas sodiem, kas paredzēti lēmumos lietās “Nātrija glukonāts”, “Aminoskābes” un “Vitamīni”, kā arī lietā *Sun-Air/SAS* un *Maersk Air* [Komisijas 2001. gada 18. jūlija Lēmums 2001/726/EK par EK līguma 81. panta un EEZ līguma 53. panta piemērošanas procedūru (Lieta COMP.D.2 37.444 — *SAS/Maersk Air* un Lieta

COMP.D.2 37.386 — *Sun-Air* pret *SAS* un *Maersk Air*) (OV L 265, 15. lpp.]. Pēc *Jungbunzlauer* domām, no tā izriet, ka salīdzinājumā ar attiecīgo uzņēmumu potenciālu, kas izteikts ar to kopējo apgrozījumu, šiem citiem uzņēmumiem uzliktā naudas soda galīgā summa ir tikai 0,06 un 2,61 % no to apgrozījuma.

- 211 Ievērojot visu iepriekš minēto, *Jungbunzlauer* uzskata, ka tajā naudas soda summas aprēķinu daļā, kas attiecas uz šo grupu, lai nodrošinātu naudas soda no turpmāku pārkāpumu izdarīšanas atturošo iedarbību, Komisijai vajadzēja grozīt naudas soda pamatsummu.
- 212 Komisija noraida prasītājas argumentus.

2. Pirmās instances tiesas vērtējums

a) Ievads

- 213 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru pārkāpumu smagums ir jānosaka, ievērojot vairākus faktorus, tādus kā lietas konkrētie apstākļi un tās konteksts, un nepastāv ierobežots vai izsmelošs obligāti ievērojamo kritēriju saraksts (iepriekš 136. punktā minētais rīkojums lietā *SPO* u.c./Komisija, 54. punkts; iepriekš 136. punktā minētais spriedums lietā *Ferriere Nord*/Komisija, 33. punkts, un iepriekš 136. punktā minētais spriedums lietā *HFB* u.c./Komisija, 443. punkts).

- 214 Tāpat pastāvīgā judikatūra paredz, ka kritēriji pārkāpumu smaguma novērtēšanai atkarībā no lietas var ietvert to preču, attiecībā uz kurām pārkāpums izdarīts, apjomu un vērtību, kā arī uzņēmuma lielumu un ekonomisko potenciālu, un tādējādi ietekmi, kādu tas var atstāt uz konkrēto tirgu. No tā izriet, ka, pirmkārt, naudas soda noteikšanas mērķiem ir pieļaujams ņemt vērā gan uzņēmuma kopējo apgrozījumu, kas sniedz norādes, kaut arī aptuvenas un nepilnīgas, par uzņēmuma lielumu un tā ekonomisko potenciālu, gan arī tikai daļu no šī apgrozījuma, ko veido preces, attiecībā uz kurām izdarīts pārkāpums, kas sniedz norādes par pārkāpuma apmēru. Otrkārt, no tā izriet, ka ir svarīgi nevienam no šiem skaitļiem nepiešķirt nesamērīgu nozīmi salīdzinājumā ar citiem faktoriem un ka atbilstoša naudas soda noteikšana nevar būt vienkārša, uz kopējo tirdzniecības apgrozījumu balstīta aprēķina iznākums (šajā sakarā skat. iepriekš 199. punktā minēto spriedumu apvienotajās lietās *Musique diffusion française u.c./Komisija*, 120. un 121. punkts; iepriekš 199. punktā minēto spriedumu lietā *Parker Pen/Komisija*, 94. punkts; Pirmās instances tiesas 1998. gada 14. maija spriedumu lietā *T-327/94 SCA Holding/Komisija*, *Recueil*, II-1373. lpp., 176. punkts; iepriekš 177. punktā minēto spriedumu lietā *Archer Daniels Midland* un *Archer Daniels Midland Ingredients/Komisija*, 187. punkts, un iepriekš 136. punktā minēto spriedumu lietā *HFB u.c./Komisija*, 444. punkts).
- 215 Šajā lietā Komisija ņēma vērā gan apgrozījumu, ko veido attiecīgo preču tirdzniecība, gan iesaistīto uzņēmumu kopējo apgrozījumu. Konstatējot, ka pārkāpumu var uzskatīt par “ļoti smagu” Pamatnostādņu 1.A punkta otrās daļas nozīmē (Lēmuma 230. apsvērums), tā, ievērojot šos abus kritērijus, noteica naudas sodu lielumu šo ļoti smago pārkāpumu kategorijas ietvaros, attiecībā uz kuriem Pamatnostādnes paredz “iespējamo” naudas sodu vairāk nekā 20 miljonu euro apmērā.
- 216 No Lēmuma 233., 234. un 240. apsvēruma izriet, ka Komisija šajā sakarā ir balstījusies uz Pamatnostādņu 1.A punkta ceturto un sesto daļu. Pēc būtības šajās Pamatnostādņu daļās Komisija cita starpā norādīja, ka, ja pārkāpumā ir iesaistīti vairāki uzņēmumi un ja pastāv ievērojamas atšķirības uzņēmumu, kas piedalījušies pārkāpumā, lielumā, tad tā paredz atšķirīgu attieksmi pret iesaistītajiem uzņēmumu-

miem, lai ņemtu vērā to ekonomisko potenciālu radīt nozīmīgu kaitējumu konkurencei un lai piespriestu tāda lieluma naudas sodu, kas nodrošinātu pietiekami no turpmāku pārkāpumu izdarīšanas atturošu iedarbību.

- 217 Līdz ar to, no vienas puses, balstoties uz iesaistīto dalībnieku apgrozījumu, ko veido attiecīgo preču tirdzniecība, Komisija tos iedalīja trīs kategorijās. Kā to norādīja Komisija Lēmuma 234. apsvērumā, šāda sadalījuma mērķis bija ņemt vērā katra no attiecīgajiem uzņēmumiem rīcības reālo ietekmi uz konkurenci. Turklāt, to veicot, Komisijas mērķis bija arī no turpmāku pārkāpumu izdarīšanas atturošā iedarbība, jo tā skaidri atklāja faktu, ka tā sodīs smagāk uzņēmumus, kas piedalījušies aizliegtā vienošanās tirgū, kur tiem ir bijusi nozīmīga ietekme.
- 218 Šādā kontekstā prasītājam piederēja vidēja lieluma daļa pasaules citronskābes tirgū, un tādēļ Komisija to iekļāva otrajā uzņēmumu kategorijā, kurai tā noteica naudas soda pamatsummu 21 miljona euro apmērā.
- 219 No otras puses, balstoties uz attiecīgo uzņēmumu kopējo apgrozījumu, tā uzskatīja par nepieciešamu koriģēt trīs uzņēmumu naudas soda pamatsummas, jo to lielums un kopējie resursi bija tādi, ka, nepalielinot šīs summas, naudas sodam nebūtu no turpmāku pārkāpumu izdarīšanas atturošas iedarbības, jo tas veidotu pārāk nenozīmīgu daļu no attiecīgo uzņēmumu kopējā apgrozījuma.
- 220 Prasītājas kritika attiecas tikai uz šo precīzo naudas soda aprēķināšanas posmu, kas aprakstīts iepriekšējā punktā. Tā pēc būtības norāda, ka vienošanās dalībniekiem, kas pieder pie lielām starptautiskām grupām, palielinot naudas soda pamatsummu tikai par 2 vai 2,5 reizēm, bet tajā pašā laikā nesamazinot naudas soda pamatsummu acīmredzami mazākiem uzņēmumiem, Komisija ir pieļāvusi mazāko uzņēmumu diskrimināciju salīdzinājumā ar lielākajiem uzņēmumiem. Nepastāvot iebildumiem

pret tās apgalvojumu, prasītāja no Lēmuma apsvērumiem secina, ka naudas soda pamatsumma, kas tai piespriesta, ievērojot pārkāpuma smagumu, veido 6,69 % no tās kopējā apgrozījuma, bet starptautisko grupu (proti — *HLR, ADM* un *Bayer*, kurai pieder *H & R*) naudas soda pamatsumma veido no 0,23 % līdz 0,30 % no to attiecīgā kopējā apgrozījuma pat pēc reizināšanas ar koeficientu, kam jāatspoguļo šo uzņēmumu lielums un kopējie resursi.

- 221 Šajā kontekstā prasītāja norāda uz trīs pamatiem, kas izriet no pārkāpuma attiecībā uz, pirmkārt, “naudas soda individuālas novērtēšanas principu” un Pamatnostādņēm, otrkārt, samērīguma principu un, treškārt, vienlīdzīgas attieksmes principu.

b) Par iebildumiem, kas izriet no “naudas soda individuālas novērtēšanas principa” un Pamatnostādņu pārkāpuma

- 222 Prasītājai norādot uz “naudas soda individuālas novērtēšanas principa” un Pamatnostādņu pārkāpumu, tā pēc būtības apgalvo, ka Komisijai bija pienākums noteikt naudas sodu, balstoties uz procentiem no katra iesaistītā uzņēmuma kopējā apgrozījuma.

- 223 Ir jāatgādina, ka Pirmās instances tiesa jau vairākas reizes ir nospriedusi, ka, balstoties uz pastāvīgajā judikatūrā noteiktajiem principiem, Komisijai saskaņā ar savām Pamatnostādņēm ir tiesības nenoteikt naudas sodu atkarībā no katra iesaistītā uzņēmuma apgrozījuma, kas realizēts konkrētajā tirgū, bet savu aprēķinu pamatā attiecībā uz visiem uzņēmumiem izmantot absolūtu summu, kas ir noteikta atkarībā no paša veikta pārkāpuma veida, pēc tam pielāgojot šo summu katram iesaistītajam uzņēmumam atkarībā no vairākiem elementiem (šajā sakarā skat. Tiesas 1983. gada

8. novembra spriedumu apvienotajās lietās 96/82 līdz 102/82, 104/82, 105/82, 108/82 un 110/82 *IAZ u.c./Komisija, Recueil*, 3369. lpp., 51.–53. punkts; iepriekš 88. punktā minēto Pirmās instances tiesas spriedumu lietā *LR AF 1998/Komisija*, 281. punkts, un Pirmās instances tiesas 2003. gada 19. marta spriedumu lietā *T-213/00 CMA CGM u.c./Komisija, Recueil*, II-913. lpp., 384., 385., 416. un 437. punkts).

224 Šajā lietā prasītāja neapstrīd, ka Komisija ir piemērojusi šo metodi saskaņā ar Pamatnostādnēm.

225 Līdz ar to prasītāja nevar atsaukties uz Pamatnostādņu pārkāpumu. Attiecībā uz apgalvoto “naudas soda individuālas novērtēšanas principa” pārkāpumu pietiek norādīt, ka prasītāja nav precīzi definējusi šo principu un ka šis princips nav skaidri atzīts judikatūrā. Līdz ar to, atsaucoties uz šo principu, prasītāja nevar apstrīdēt Lēmuma spēka esamību. Līdz ar to ir jānoraida prasītājas argumenti par Pamatnostādņu un apgalvotā “naudas soda individuālas novērtēšanas principa” pārkāpumu.

c) par samērīguma principa pārkāpumu

226 Samērīguma princips paredz, ka Kopienu iestāžu akti nedrīkst pārsniegt to, kas ir atbilstošs un nepieciešams, lai sasniegtu vēlamo mērķi (Pirmās instances tiesas 1997. gada 19. jūnija spriedums lietā *T-260/94 Air Inter/Komisija, Recueil*, II-997. lpp., 144. punkts un tajā minētā judikatūra, un 2003. gada 23. oktobra spriedums lietā *T-65/98 Van den Bergh Foods/Komisija, Recueil*, II-4653. lpp., 201. punkts).

- 227 Naudas sodu aprēķināšanas kontekstā no pastāvīgās judikatūras izriet, ka pārkāpumu smagums ir jānosaka, ievērojot vairākus elementus, un ka nevienam no šiem elementiem nevajag piešķirt nesamērīgu nozīmīgumu attiecībā pret citiem novērtējuma elementiem (skat. šī sprieduma 213. un 214. punktu).
- 228 Samērīguma princips šajā kontekstā paredz, ka Komisijai ir jānosaka naudas sods proporcionāli elementiem, kas ņemami vērā, lai noteiktu pārkāpuma smagumu, un ka tai šajā sakarā ir jāpiemēro šie elementi saskaņotā un objektīvi pamatotā veidā (šajā sakarā skat. Pirmās instances tiesas 2001. gada 12. jūlija spriedumu apvienotajās lietās T-202/98, T-204/98 un T-207/98, *Recueil*, II-2035. lpp., 106. punkts; iepriekš 223. punktā minēto Pirmās instances tiesas spriedumu lietā *CMA CGM u.c./Komisija*, 416.–418. punkts, un Pirmās instances tiesas 2003. gada 30. septembra spriedumu apvienotajās lietās T-191/98, no T-212/98 līdz T-214/98 *Atlantic Container Line u.c./Komisija*, *Recueil*, II-3275. lpp., 1541. punkts).
- 229 Šajā lietā pēc tam, kad tika konstatēts, ka pārkāpums pēc tā būtības ir uzskatāms par ļoti smagu, kas sodāms ar naudas sodu, kura pārsniedz 20 miljonus euro, Komisija veica naudas soda pamatsummas aprēķināšanu. Lai to veiktu, atbilstoši iepriekš 214. punktā minētajai judikatūrai tā ņēma vērā, pirmkārt, katra uzņēmuma preču, kas bija pārkāpuma objekts, daudzumu un vērtību, kas sniedza norādi uz uzņēmuma pieļautā pārkāpuma apmēru attiecīgo preču tirgū, un, otrkārt, katra iesaistītā uzņēmuma lielumu un ekonomisko potenciālu. Pat ja Komisija ir ņēmusi vērā šos abus kritērijus vienas un tās pašas aprēķināšanas darbības ietvaros, tie ir divi atsevišķi kritēriji. Līdz ar to ir atsevišķi jāpārbauda, vai Komisija ir piešķirusi nesamērīgu nozīmīgumu vienam no šiem abiem kritērijiem.
- 230 Pirmkārt, nosakot lielāku pamatsummu uzņēmumiem, kuru tirgus daļa konkrētajā tirgū ir salīdzinoši lielāka nekā citiem uzņēmumiem, tā ir ņēmusi vērā patieso uzņēmuma ietekmi šajā tirgū un līdz ar to uzņēmuma īpašo atbildību brīvas konkurences saglabāšanā, kas ir subjektīvs iesaistīto uzņēmumu rīcības elements. Ar

šo elementu izsaka uzņēmumu, kuriem konkrētajā tirgū pieder salīdzinoši lielākas tirgus daļas nekā citiem uzņēmumiem, paaugstināto atbildību konkrētajā tirgū par kaitējumu, kas, noslēdzot slepeno vienošanos, ir nodarīts konkurencei un, visbeidzot, patērētājiem.

231 Šajā lietā, iekļaujot prasītāju otrajā uzņēmumu kategorijā un šim uzņēmumam sākumā nosakot tādu pašu summu, kas noteikta diviem citiem uzņēmumiem, kuriem bija prasītājam līdzvērtīga tirgus daļa, Komisija nav noteikusi šo summu nesamērīgā veidā, ievērojot prasītājas pieļautā pārkāpuma smagumu un vajadzību nodrošināt naudas soda no turpmāku pārkāpumu izdarīšanas atturošo iedarbību, ņemot vērā pārkāpuma smagumu. Šo novērtējumu nevar apstrīdēt fakts, ka, aplūkojot kopējo lielumu, šie citi uzņēmumi bija lielāki nekā prasītāja. Konkrētā tirgus ietekmēšana, ko veikusi prasītāja ar savu darbību, pamato Komisijas vērtējumu šajā naudas soda aprēķināšanas stadijā.

232 Otrkārt, piemērojot koeficientu *ADM*, *HLR* un *H & R*, Komisija atbilstoši novērtēja attiecīgo uzņēmumu lielumu un kopējos resursus un līdz ar to ievēroja mērķi nodrošināt pietiekamu no turpmāku pārkāpumu izdarīšanas atturošu naudas soda lielumu.

233 *Jungbunzlauer* nevar pamatoti apgalvot, ka sakarā ar samērīguma principu Komisijai vajadzēja šīs darbības ietvaros samazināt tai piespriedtā naudas soda summu, jo, salīdzinot šo summu ar tās kopējo apgrozījumu, tas pārsniedza to, kas bija atbilstošs un nepieciešams, lai sasniegtu vēlamo mērķi, proti — nodrošināt pietiekami no turpmāku pārkāpumu izdarīšanas atturošu naudas soda lielumu.

234 Kā tas ir norādīts iepriekš 231. punktā, nosakot naudas soda lielumu, Komisija nav ņēmusi vērā nesamērīgu summu, ievērojot prasītājas pieļauto pārkāpumu attiecīgajā preču tirgū. Šo vērtējumu nevar apstrīdēt fakts, ka šis naudas sods šajā lietā veido 6,69 % no attiecīgā uzņēmuma apgrozījuma.

235 Līdz ar to pamats par samērīguma principa pārkāpumu ir jānoraida.

d) Par vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu

236 Vienlīdzīgas attieksmes princips iestājas pret to, ka līdzīgi gadījumi tiek risināti dažādi, bet dažādi gadījumi tiek risināti līdzīgi, ja vien šāda attieksme nav objektīvi pamatota (skat. iepriekš 88. punktā minēto Pirmās instances tiesas spriedumu lietā *BPB de Eendracht/Komisija*, 309. punkts un tajā minētā judikatūra, un Pirmās instances tiesas 2004. gada 13. janvāra spriedumu lietā *T-67/01 JCB Service/Komisija, Recueil*, II-49. lpp., 187. punkts).

237 Šajā lietā Komisija neapstrīd, ka prasītāja atradās līdzīgā situācijā ar citiem uzņēmumiem, kurus Komisija uzskatīja par atbildīgiem par pārkāpumu, kā arī no turpmāku pārkāpumu izdarīšanas atturošās iedarbības mērķis vienlīdzīgi attiecās gan uz prasītāju, gan citiem iesaistītajiem uzņēmumiem. Līdzīgi Komisija neapstrīd, ka, runājot par attiecību starp naudas soda summu un attiecīgo uzņēmumu apgrozījumu, ko Komisija ņēma vērā, lai dalībniekiem piespriestu naudas sodu atkarībā no pārkāpuma smaguma, prasītājai piespriestā naudas soda pamatsumma atkarībā no pārkāpuma smaguma veido 6,69 % no tās kopējā apgrozījuma, bet starptautisko grupu (proti — *HLR, ADM* un *Bayer*, kurai pieder *H & R*) naudas soda

pamatsumma veido no 0,23 % līdz 0,30 % no to attiecīgā kopējā apgrozījuma pat pēc reizināšanas ar koeficientu, kam jāatspoguļo šo uzņēmumu lielums un kopējie resursi.

238 Tomēr; no vienas puses, ja vien naudas soda apmērs netiktu noteikts proporcionāli iesaistīto uzņēmumu apgrozījumam, noteikta atšķirīga attieksme pret attiecīgajiem uzņēmumiem rodas dabiski, piemērojot Pamatnostādņēs noteikto metodi, lai tiktu sasniegts no turpmāku pārkāpumu izdarīšanas atturošās iedarbības mērķis, un šo metodi Kopienų Tiesa atzīstot par tiesisku (skat. iepriekš 88. punktā minēto spriedumu lietā *LR AF 1998/Komisija*, 222. punkts).

239 No otras puses, tā kā Komisijas veiktais naudas soda pamatsummas samērīguma novērtējums nav uzskatāms par kļūdainu (skat. iepriekš 226.–235. punktu), tad prasītājas argumenti patiesībā aicina Pirmās instances tiesu pārbaudīt tiesiskumu naudas sodam, kas ir piespriests lielajiem uzņēmumiem, ar kuriem prasītāja salīdzina tai piespriesto naudas sodu. Tomēr prasītāja nevar atsaukties uz tiesībām šādi rīkoties. Vienlīdzīgas attieksmes princips ir apvienojams ar principa, ka neviens nevar sev par labu piesaukt prettiesiskumu pret citu personu, ievērošanu (iepriekš 136. punktā minētais spriedums lietā *HFB u.c./Komisija*, 515. punkts un tajā minētā judikatūra).

240 Līdz ar to ir jānoraida pamats par vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu.

IV — *Par vainu mīkstinošiem apstākļiem*

241 *Jungbunzlauer* izvirza pamatus, kas izriet, pirmkārt, no Pamatnostādņu un, otrkārt, no pienākuma norādīt pamatojumu pārkāpuma.

A — Par Pamatnostādņu pārkāpumu

242 *Jungbunzlauer* norāda, ka saskaņā ar Pamatnostādņu 3. punkta pirmo un otro daļu Komisijai vajadzēja atzīt tai vainu mīkstinošus apstākļus sakarā ar, pirmkārt, to, ka *Jungbunzlauer GmbH* bija tikai sekotājs pārkāpuma īstenošanā un, otrkārt, faktisko vienošanās nepiemērošanu no *Jungbunzlauer GmbH* puses.

1. Par “*Jungbunzlauer GmbH*” tikai kā sekotāja lomu pārkāpuma īstenošanā

a) Lietas dalībnieku argumenti

243 *Jungbunzlauer* uzskata, ka saskaņā ar Pamatnostādņu 3. punkta pirmo daļu Komisijai vajadzēja atzīt tai vainu mīkstinošus apstākļus sakarā ar to, ka *Jungbunzlauer GmbH* bija tikai sekotājs pārkāpuma īstenošanā. *Jungbunzlauer* uzskata, ka jēdziena “sekotājs”, kas nav definēts Pamatnostādnēs, izmantošana nav izslēdzama tikai tādēļ, ka kāds uzņēmums kaut vai daļēji ievēro vienošanās noteikumus. Pēc tās domām, “sekotāja” lomu raksturo tas, ka, ievērojot citu vienošanās dalībnieku būtisko spiedienu, tā piedalās pēc iespējas mazākā mērā vienošanās īstenošanā, uzņemoties dažus pienākumus vienošanās ietvaros un piedaloties sarunās. Jebkāda cita veida rīcības rezultātā sekotājam vienošanās ietvaros tiktu piemērotas sankcijas un citi uzņēmumi pret to veiktu represijas.

244 *Jungbunzlauer* norāda, ka vienošanās sākumā *Jungbunzlauer GmbH* nevarēja neiesaistīties vienošanās un tā bija lielākā vai mazākā mērā spiesta tām pievienoties

1991. gadā. Esot mazam tirgotājam, kas ir specializējies citronskābes tirgošanā, uzņēmums tiktu pakļauts riskam, ka lielāki un finansiāli stiprāki konkurenti (ar līdz pat 58,6 reizes lielāku apgrozījumu nekā *Jungbunzlauer* grupai), kam pretēji šai grupai pieder ļoti lielas ražotnes, to izslēgtu no tirgus. Turklāt *Jungbunzlauer* apgalvo, ka no 1991. gada līdz 1995. gadam *Jungbunzlauer* grupa atradās ļoti grūtā ekonomiskā stāvoklī, kā rezultātā *Jungbunzlauer GmbH* nevarētu saglabāt savu neatkarību, ja tā 1991. gada sākumā nebūtu pievienojusies aizliegtajai vienošanās. *Jungbunzlauer* uzsver, ka tam ir jāpievieno apstākļi, ka 40 % no visām citronskābes ražošanas izmaksām veido izejvielu, proti — glikozes, izmaksas. Daļu glikozes ražo citi vienošanās dalībnieki, līdz ar to tie varēja būtiski ietekmēt *Jungbunzlauer GmbH* citronskābes produktu pašizmaksu, kam tajā laikā praktiski nebija alternatīvu piegāžu avota.

²⁴⁵ *Jungbunzlauer* kritizē Komisijas nostāju, ka tā Lēmuma 282. un 284. apsvērumā ir tikai kopumā noraidījusi uzņēmuma argumentus, norādot, ka pēc 1994. gada *Jungbunzlauer* izpildīja pienākumu apkopot tirdzniecības datus un ka tā priekšsēdētājs vadīja aizliegtās vienošanās sanāksmes. Pēc Komisijas domām, ar to pietiek, lai pierādītu, ka *Jungbunzlauer* "pildīja aktīvu lomu, kas bija svarīgāka nekā tā, ko tā atzist" (Lēmuma 284. apsvērumi).

²⁴⁶ *Jungbunzlauer* uzskata, ka Komisija ir pārspilējusi aizliegtās vienošanās sanāksmju priekšsēdētāja funkcijas. Kā to Komisija ir norādījusi Lēmuma 120. apsvērumā, šī loma bija saistīta ar Eiropas Citronskābes ražotāju apvienības prezidentūru, un *Jungbunzlauer* pārstāvis pārņēma šo pienākumu, jo tas pēc bija paredzēts vienošanās noteikumos, ievērojot rotācijas principu. Pēc *Jungbunzlauer* domām, šis pienākums galvenokārt paredzēja nodrošināt labu datu apkopošanas norisi, un tas bija "nepateicīgs" pienākums, kurā galvenokārt ietilpa administratīvi aspekti. Ar šo pienākumu nekādā veidā nav saistīts iespējams ietekmes pieaugums aizliegtās vienošanās ietvaros. Turklāt, atsaucoties uz iepriekš 244. punktā minētajiem argumentiem, prasītāja uzskata, ka tā nevarēja atteikties no šī pienākuma. Turklāt

Komisijas norādītā priekšsēdētāja loma ir pretrunā ar faktu, ka *Jungbunzlauer GmbH* pastāvīgi tika kritizēta par noslēgto vienošanos neievērošanu. Visbeidzot, *Jungbunzlauer* uzskata, ka, ievērojot iepriekš 244. punktā aprakstītās ekonomiskās varas attiecības, apstākļi, ka tāds vidēja lieluma ģimenes uzņēmums kā *Jungbunzlauer* grupa varētu uzspiest kādu pasākumu citiem vienošanās dalībniekiem, ir visai neiespējams.

247 *Jungbunzlauer* uzskata, ka aizliegtās vienošanās sanāksmju priekšsēdētāja pienākumu pildīšana maksimums varētu pierādīt, ka *Jungbunzlauer* bija svarīga loma aizliegtās vienošanās ietvaros kopš 1994. gada, t.i., Komisijas aplūkotā laika posma pēdējā gadā. Tomēr šis apstākļi nekādā gadījumā nevar apstrīdēt iepriekš 243. un 244. punktā minētos argumentus. Šāda pienākuma veikšana aptuveni pēc trīs gadiem nekādā veidā neizslēdz, ka 1991. gadā *Jungbunzlauer GmbH* bija spiesta piedalīties vienošanās.

248 Līdzīgi *Jungbunzlauer* uzskata, ka Komisija nepareizi norāda uz apstākļi, ka uzņēmums tā vadītāju personā regulāri piedalījās aizliegtās vienošanās sanāksmēs. *Jungbunzlauer* norāda, ka, pirmkārt, tas tā nav *R.* un *H.* gadījumā un, otrkārt, tādu salīdzinoši nelielu uzņēmumu kā *Jungbunzlauer* raksturo "neizteikta" hierarhija. Attiecībā uz to, ka Komisija Lēmuma 122. apsvērumā un savā iebildumu rakstā ir norādījusi, ka *Jungbunzlauer* bija "oficiālā pārstāvja" loma aizliegtās vienošanās darbībā pret Ķīnas ražotājiem, *Jungbunzlauer* apgalvo, ka tā bija tikai antidempinga sūdzības sagatavošana Komisijai, kas ir uzskatāms par leģitīmu aizstāvības līdzekli pret konkurences izkropļojumiem, ko rada imports par cenu zem pašizmaksas, nevis par EKL 81. panta pārkāpumu.

249 Visbeidzot *Jungbunzlauer* pārmet Komisijai, ka tā ir piesavinājusies divu citu vienošanās dalībnieku, proti — *H & R* un *HLR*, argumentāciju administratīvā procesa laikā, kas ir atspoguļota Lēmuma 279.–281. apsvērumā. Šajā sakarā tā

norāda, ka, pirmkārt, šo abu uzņēmumu apgalvojumi ir neprecīzi, otrkārt, ka tiem nav pierādījuma spēka, jo tie ir līdzvainīgo apgalvojumi, kas dabiski vēlas galveno vainu pārkāpumā piedēvēt citiem uzņēmumiem, un, treškārt, Komisija nav minējusi šos apgalvojumus iebildumu rakstā, līdz ar to, tos norādot Lēmumā, tā ir pārkāpusi *Jungbunzlauer* tiesības uz aizstāvību (skat. šī sprieduma 336. punkta trešo elementu).

250 Komisija noraida prasītājas argumentus.

b) Pirmās instances tiesas vērtējums

251 Pamatnostādņu 3. punkta pirmajā daļā ir precizēts, ka naudas soda summas samazināšana sakarā ar vainu mīkstinošiem apstākļiem tiek piešķirta, piemēram, ja attiecīgajam uzņēmumam bija "vienīgi pasīva vērotāja vai sekotāja loma pārkāpumā".

252 Šajā sakarā no judikatūras (Pirmās instances tiesas 2004. gada 29. aprīļa spriedums apvienotajās lietās T-236/01, T-239/01, no T-244/01 līdz T-246/01, T-251/01 un T-252/01 *Tokai Carbon u.c./Komisija, Recueil*, I-1181. lpp., 331. punkts) izriet, ka starp elementiem, kas ļauj konstatēt uzņēmuma pasīvo lomu vienošanās ietvaros, var ņemt vērā skaidri neregulārāku dalību sanāksmēs salīdzinājumā ar citiem vienošanās dalībniekiem (iepriekš 88. punktā minētais spriedums lietā *BPB de Eendracht/ Komisija*, 343. punkts), kā arī tā novēlotu ienākšanu tirgū, kas ir pārkāpuma objekts, neatkarīgi no tā dalības pārkāpumā (šajā sakarā skat. Tiesas 1985. gada 10. decembra spriedumu apvienotajās lietās no 240/82 līdz 242/82, 261/82, 262/82, 268/82 un 269/82 *Stichting Sigarettenindustrie u.c./Komisija, Recueil*, 3831. lpp., 100. punkts), vai arī arī skaidrus apgalvojumus, ko sakarā ar šo snieguši trešo uzņēmumu, kas piedalījušies pārkāpumā, pārstāvji (Pirmās instances tiesas 1998. gada 14. maija

spriedums lietā T-317/94 *Weig/Komisija, Recueil*, II-1235. lpp., 264. punkts). Turklāt Pirmās instances tiesa ir nospriedusi, ka aizliegtās vienošanās dalībnieka “vienīgi pasīva vērotāja” loma nozīmē, ka tam ir bijusi maznozīmīga loma, proti — tas nav aktīvi piedalījies pret konkurenci vērstās vienošanās vai to sagatavošanā (Pirmās instances tiesas 2003. gada 9. jūlija spriedums lietā T-220/00 *Cheil Jedang/Komisija, Recueil*, II-2473. lpp., 167. punkts).

253 Komisija, neuzskatot *Jungbunzlauer* par vadītāju, Lēmumā apstrīd, ka tā ir pildījusi vienīgi pasīva vērotāja vai sekotāja lomu, ņemot vērā, ka kopš 1994. gada *Jungbunzlauer* izpildīja pienākumu apkopot tirdzniecības datus un ka tā priekšsēdētājs vadīja aizliegtās vienošanās sanāksmes (Lēmuma 284. apsvēruma).

254 Šajā lietā prasītāja nevar, pirmkārt, pamatoti apgalvot, ka tā bija spiesta piedalīties vienošanās, lai tai varētu atzīt vainu mikstinošus apstākļus. Pat ja tiktu pierādīts, ka citi aizliegtās vienošanās dalībnieki veica ekonomisku spiedienu uz *Jungbunzlauer GmbH*, lai tā pievienojas aizliegtajai vienošanās, tomēr, līdzko tas pievienojās aizliegtajai vienošanās, tas pildīja aizliegtās vienošanās locekļu lēmumus, nepildot vienīgi pasīva vērotāja vai sekotāja lomu pārkāpuma īstenošanā. Pamatnostādnēs Komisija uzsver, ka tikai “vienīgi” pasīva vērotāja vai sekotāja loma var ļaut samazināt naudas soda summu. Līdz ar to nepietiek ar to, ka kādu vienošanās laiku attiecībā uz dažām vienošanās uzņēmumam ir bijusi maznozīmīga loma.

255 Otrkārt, šo secinājumu apstiprina apstākļi, ka *Jungbunzlauer* regulāri piedalījās aizliegtās vienošanās sanāksmēs.

256 Treškārt, prasītāja nevar pamatoti atsaukties uz ekonomiska rakstura grūtībām attiecīgās vienošanās laikā. Tieši sakarā ar uzņēmēju grūtībām citronskābes tirgū astoņdesmito gadu beigās daži no tiem, tajā skaitā arī prasītāja, nolēma veikt pret konkurenci vērstas darbības. Kopumā tādas aizliegtās vienošanās kā šajā lietā aplūkotas rodas brīžos, kad kādā nozarē rodas grūtības (šajā sakarā skat. iepriekš 252. punktā minēto spriedumu apvienotajās lietās *Tokai Carbon u.c./Komisija*, 345. punkts).

257 Ceturtkārt, prasītāja nepareizi uzskata, ka aizliegto vienošanos sanāksmju priekšsēdētāja loma paredzēja tikai administratīvus uzdevumus un tai nepiešķīra nekādu pieaugošu ietekmi aizliegtās vienošanās ietvaros. Ir skaidrs, ka sanāksmju sasaukšana, apspriežamo jautājumu piedāvāšana, dokumentu projektu izdalīšana sakarā ar sanāksmēm nav apvienojama ar pasīvo sekotāja lomu, kas ir bijusi maznozīmīga. Šāda iniciatīva norāda uz labvēlīgu un aktīvu prasītājas attieksmi pret aizliegtās vienošanās izveidi, turpināšanos un kontroli. Prasītāja arī nepamatoti samazina nozīmi apstāklim, ka *Jungbunzlauer* priekšsēdētājs personīgi piedalījās aizliegtās vienošanās sanāksmēs, ievērojot hierarhiskas struktūras neesamību šajā uzņēmumā, kas būtu līdzvērtīga citu vienošanās dalībnieku struktūrai. Pat pieļaujot, ka šie konstatētie apstākļi varētu tikt piesaukti, lai pierādītu, ka prasītājai nebija aizliegtās vienošanās vadītāja loma, tomēr tie nevar pierādīt, ka prasītājai bija "vienīgi pasīva vērotāja vai sekotāja loma". Turklāt, neapšaubāmi, Komisija nav uzskatījusi prasītāju par vienu no aizliegtās vienošanās vadītājiem.

258 Līdz ar to Komisija nav pārkāpusi savas Pamatnostādnes, neatzīstot prasītājas vainu mikstinošus apstākļus sakarā ar *Jungbunzlauer GmbH* vienīgi pasīva vērotāja vai sekotāja lomu pārkāpumā.

2. Par to, ka “Jungbunzlauer GmbH” nav efektīvi piemērojis aizliegto vienošanos

a) Lietas dalībnieku argumenti

259 *Jungbunzlauer* uzskata, ka saskaņā ar Pamatnostādņu 3. punkta otro daļu Komisijai ir jāuzskata par vainu mīkstināšanu apstākļi tas, ka *Jungbunzlauer GmbH* nav efektīvi piemērojis aizliegto vienošanos. *Jungbunzlauer* apgalvo, ka, lai gan *Jungbunzlauer GmbH* pārstāvji ir regulāri piedalījušies sanāsmēs, *Jungbunzlauer GmbH* ir īstenojis neatkarīgu un uz konkurenci vērstu tirdzniecības politiku. Turklāt vairāk nekā jebkurš cits uzņēmums, kurš bijis šīs aizliegtās vienošanās dalībnieks, *Jungbunzlauer GmbH* konsekventi un relatīvi ilgi neesot padevis no citu vienošanās dalībnieku mēģinājumiem “disciplinēt” tā tirdzniecības politiku attiecībā uz tirgošanās apstākļiem un cenām.

260 Pirmkārt, *Jungbunzlauer* apgalvo, ka saskaņā ar Lēmuma 72. apsvērumu *Jungbunzlauer GmbH* rīcība tirgū līdz 1990. gadam izraisījusi citronskābes cenu pazemināšanos Eiropā, kas beigās bijis aizliegtās vienošanās izveides cēlonis. Tas atzīmē, ka no 1970. līdz 1990. gadam *Jungbunzlauer GmbH* ir palielinājis savus tirdzniecības apjomus par 30 reizēm, lai gan šai pašā laikposmā tirgus apjoms ir palielinājies tikai par nepilniem 96 %. Šādus apjomus minētajā tirgū tas guvis uz citu lielo citronskābes tirgotāju rēķina. Aizliegtā vienošanās kalpojusi par līdzekli *Jungbunzlauer GmbH* pakļaušanai kopējai disciplīnai, atzīts aizliegtās vienošanās pirmajā sanāsmē Balē 1991. gada 6. martā — šīs sanāksmes apraksts sniegts *Jungbunzlauer GmbH* atbildē uz paziņojumu par iebildumiem. Šīs sanāksmes norise apliecinot, ka sākotnēji slēgtās vienošanās ir bijušas pretējas *Jungbunzlauer GmbH* ekonomiskajām interesēm.

261 Otrkārt, *Jungbunzlauer* apgalvo, ka visu aizliegtās vienošanās darbības laiku *Jungbunzlauer GmbH* būtiski traucējis aizliegtās vienošanās darbu un samazinājis

tās ietekmi tirgū. Lai gan *Jungbunzlauer GmbH* piedalījies lielākajā daļā sanāksmju, pārējie vienošanās dalībnieki ir uzskatījuši to par “nemiera cēlāju”.

- 262 *Jungbunzlauer* norāda, ka pirmajā aizliegtās vienošanās darbības posmā no 1991. gada marta līdz 1993. gada pirmajai pusei (Lēmuma 90. apsvērumš), *Jungbunzlauer GmbH* principā ir centies ierobežot aizliegtās vienošanās efektivitāti. Tā galvenais mērķis bijis nepieļaut, ka tiek ieviests kompensējošs mehānisms, ar kuru paredzēts sodīt par kvotu pārkāpumiem. To pierādot *Jungbunzlauer GmbH* pārstāvju rīcība Jeruzālemes 1992. gada maija sanāksmē, kā tas norādījis savā 1999. gada 29. aprīļa vēstulē, savā 1999. gada 21. maija paziņojumā saistībā ar Paziņojumu par sadarbību, kā arī atbildē uz paziņojumu par iebildumiem.
- 263 Kas attiecas uz otro aizliegtās vienošanās darbības posmu no 1993. gada otrās puses līdz 1995. gada maijam (Lēmuma 91. apsvērumš), *Jungbunzlauer* atgādina, ka attiecīgajiem uzņēmumiem bijis grūti ievērot saskaņotās cenas. Tas turklāt apgalvo, ka stāvokli ietekmējis ne tikai imports no Ķīnas, bet arī *Jungbunzlauer GmbH* centieni izstāties no aizliegtās vienošanās.
- 264 Kā apgalvo *Jungbunzlauer*, kā tas izriet no Lēmuma 117. apsvēruma, aizliegtās vienošanās dalībnieku vidū jau 1993. gada sākumā radušās aizvien lielākas domstarpības, un to galvenais vaininieks bijis *Jungbunzlauer GmbH*, jo tas, kā norāda pārējie dalībnieki, nav ievērojis vienošanās un atteicies ievērot disciplīnu. To apstiprina arī FIB [FBI] nopratināšanas protokols saistībā ar Čikāgas sanāksmi, kas notika 1993. gada martā. Tāpat tā norāda, kā jau minēts Komisijai saskaņā ar Paziņojumu par sadarbību 1999. gada 29. aprīļa vēstulē, nosūtīto 1999. gada 21. maija paziņojumu saistībā ar atbildi uz paziņojumu par iebildumiem, kā arī saskaņā ar citu aizliegtās vienošanās dalībnieku paziņojumiem un FIB ziņojumu — visi šie dokumenti sniegti paziņojuma par iebildumiem pielikumā — *Jungbunzlauer*

GmbH norāda, ka dažādās sanāksmēs no 1993. līdz 1995. gadam citi dalībnieki nosodījuši *Jungbunzlauer GmbH* par to, ka tas iestājies pret konkurenci vērstajiem pasākumiem un nav piemērojis dažas panāktās vienošanās. Visbeidzot, ir bijusi iecerēta pat *Jungbunzlauer GmbH* izslēgšana no aizliegtās vienošanās 1995. gada sākumā un, tā kā nav izdevies atrast risinājumu, aizliegtā vienošanās pārstājusi darboties pēc 1995. gada 22. maija sanāksmes.

265 Treškārt, *Jungbunzlauer* uzskata, ka tā noteiktās cenas atspoguļo apstākli, ka *Jungbunzlauer GmbH* nav efektīvi piemērojis aizliegto vienošanos. Tas atsaucas uz četriem grafikiem, kurus tas Komisijai iesniedzis, atbildot uz paziņojumu par iebildumiem, kuros salīdzinātas aizliegtās vienošanās mērķcenas un *Jungbunzlauer GmbH* faktiski tirgū noteiktās cenas. Saskaņā ar *Jungbunzlauer* tas nozīmē, ka tā piedāvājumi parasti bijuši zemāki par mērķcenām un ka *Jungbunzlauer GmbH* ir “pārkāpis” aizliegtās vienošanās cenas nevis atsevišķos gadījumos, bet gan regulāri. Pretēji Komisijas apgalvojumiem *Jungbunzlauer* neuzskata, ka tā grafikos norādītās *Jungbunzlauer GmbH* faktiskās cenas sakristu ar mērķcenām.

266 Komisija noraida prasītājas izvirzītos argumentus.

b) Pirmās instances tiesas vērtējums

267 Pamatnostādņu 3. punkta otrajā daļā precizēts, ka ņemot vērā vainu mīkstinājošus apstākļus naudas soda apmēru samazina tad, ja vienošanās nav īstenotas.

- 268 Šajā nolūkā ir svarīgi pārbaudīt, vai ar prasītājas izvirzītajiem apstākļiem var pierādīt, ka tajā laikposmā, kad prasītāja piedalījās prettiesiskās vienošanās, tā faktiski tās neīstenoja, darbojoties tirgū konkurencei labvēlīgā veidā (šajā sakarā skat. iepriekš 141. punktā minēto spriedumu apvienotajās lietās *Cimenteries CBR u.c./Komisija*, 4872.–4874. punkts, un iepriekš 252. punktā minēto spriedumu lietā *Cheil Jedang/Komisija*, 192. punkts).
- 269 Atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai uzņēmums, kurš sadarbojas ar saviem konkurentiem jautājumos par noteiktām cenām, nerīkojas tirgū tādā veidā, kā tas ir vienojies ar saviem konkurentiem, ne vienmēr ir jāņem vērā kā atbildību mīkstinošs apstāklis. Faktiski varbūt uzņēmums, kurš, neraugoties uz sadarbību ar saviem konkurentiem, piekopj atšķirīgu politiku no tās, par kuru ir panākta vienošanās, vienkārši mēģina izmantot aizliegtu vienošanos savā labā (141. punktā minētais spriedums lietā *Cascades/Komisija*, 230. punkts, un iepriekš 252. punktā minētais spriedums lietā *Cheil Jedang/Komisija*, 190. punkts).
- 270 Jebkurā gadījumā, kā tika izklāstīts 183. un 184. punktā, pastāv zināms paralēlums starp aizliegtās vienošanās cenām un prasītājas noteiktajām cenām, pat ja pēdējās parasti bija zemākas. Šajā situācijā prasītāja nevar pamatoti apgalvot savai aizstāvībai, ka aizliegtā vienošanās bijusi pretēja tās ekonomiskajām interesēm, ja tas ir traucējis aizliegtās vienošanās darbību un ka parasti tās cenas bijušas zemākas par vienošanās cenām.
- 271 Līdz ar to Komisija, atsakoties ņemt vērā vainu mīkstinošus apstākļus sakarā ar to, ka *Jungbunzlauer GmbH* neefektīvi piemērojis vienošanos, nav pārkāpusi savas Pamatnostādnes.

B — *Par pienākuma sniegt pamatojumu pārkāpumu*

272 *Jungbunzlauer* uzskata, ka šajā lietā Lēmums nav pietiekami pamatots attiecībā uz vienošanos efektīvo nepiemērošanu, kā arī tās konformistisko lomu šīs vienošanās kontekstā, jo Komisija nav reaģējusi uz dažādajiem argumentiem, ko prasītāja izvirzījusi administratīvā procesa gaitā.

273 Komisija lūdz noraidīt šo pamatu.

274 Pirmās instances tiesa atgādina 100. punktā minēto judikatūru un konstatē, ka Lēmuma 284. apsvērumā Komisija ir uzskatījusi, ka “tas, ka uzņēmums no 1994. gada ir uzņēmies atbildību par tirdzniecības datu savākšanu un ka tā [priekšsēdētājs-generāldirektors] ir vadījis aizliegtās vienošanās sanāksmes, ir pietiekams, lai pierādītu, ka uzņēmumam bijusi daudz aktīvāka loma nekā tas atzīst.

275 Turklāt Lēmuma 218. un 219. apsvērumā Komisija ir izvērtējusi un noraidījusi prasītājas apgalvojumus par to, ka tā nav bijusi aktīvs aizliegtās vienošanās dalībnieks un nav īstenojusi tās lēmumus.

276 Kas attiecas uz vienošanos neizpildi, Lēmuma 285. apsvērumā Komisija ir atsaukusies uz Lēmuma 212. līdz 218. apsvērumā izklāstīto analīzi, kurā detalizēti izklāstīts, kā attiecīgie uzņēmumi ieviesuši aizliegtās vienošanās saistībā ar citronskābes cenām, kvotām un kompensējošajiem mehānismiem.

277 Līdz ar to pretēji prasītājas apgalvojumiem Lēmums šai ziņā ir pietiekami pamatots.

V — *Par to, ka nav ņemti vērā citās valstīs uzliktie naudas sodi*

A — *Lietas dalībnieku argumenti*

278 *Jungbunzlauer* uzskata, ka, atsakoties ņemt vērā naudas sodus, kas piemēroti par konkurences noteikumu pārkāpumiem uzsāktajās procedūrās ASV un Kanādā, un par to nesamazinot ar Lēmumu noteikto naudas sodu, Komisija ir pārkāpusi savas rīcības brīvības robežas.

279 *Jungbunzlauer* atzīmē, ka ASV procedūras ietvaros *Jungbunzlauer* grupa 1997. gadā noslēdza kompromisu (*Plea Agreement*) ar šīs valsts konkurences iestādēm, kurā tā apņēmas samaksāt soda naudu 11 miljonu ASV dolāru apmērā. Saskaņā ar šo kompromisu uzņēmums maksā soda naudu ne tikai par aizliegto vienošanos ASV tirgū, bet arī ar to saistītajām darbībām trešās valstīs. Šī kompromisa dokumenta 2. punktā un 4. punkta b) apakšpunktā ASV iestādes ir norādījušas, ka, aprēķinot naudas soda apmēru, tās ņem vērā apstākli, ka runa ir par pasaules līmeņa aizliegto vienošanos ("ASV un citur"). *Jungbunzlauer* piebilst, ka šai kontekstā ASV iestādes, atsaucoties uz pārkāpuma starptautisko raksturu, pirmo reizi ir noteikušas daudz lielāku naudas sodu. Līdz ar to ASV procedūra attiecoties arī uz visiem aizliegtās vienošanās aspektiem un uzņēmumu attiecīgo rīcību arī Eiropas tirgū. Paziņojumā par iebildumiem aprakstītās darbības un to atskaņas Eiropas tirgū līdz ar to ir jau sodītas ar naudas sodu.

280 Tāpat *Jungbunzlauer* min apstākli, ka konkurences jomā kompetentās Kanādas iestādes arī ir uzsākušas procedūru, kuras rezultātā var tikt noteikts naudas sods par to pašu aizliegto vienošanos. Noslēdzot kompromisu (*Plea Agreement*) 1998. gadā, *Jungbunzlauer* grupa apņēmās samaksāt naudas sodu 2 miljonu Kanādas dolāru (CAD) (jeb 1,2 miljoni euro) apmērā, lai Kanādas iestādes izbeigtu procedūru, kas uzsākta par to pašu aizliegto vienošanos.

281 Šai ziņā *Jungbunzlauer* atzīst, ka šajā lietā nav piemērojams *ne bis in idem* princips, jo runa ir par dažādiem — Kopienas un nacionālajiem — noteikumiem. Tomēr *Jungbunzlauer* norāda, ka taisnīguma princips, kuru kā tādu ir atzinusi Kapienu tiesa (Tiesas 1969. gada 13. februāra spriedums lietā 14/68 *Wilhelm u.c.*, *Recueil*, 1. lpp., 11. punkts, un Pirmās instances tiesas 1995. gada 6. aprīļa spriedums lietā T-149/89 *Sotralentz/Komisija*, *Recueil*, II-1127. lpp., 29. punkts), prasa, lai Komisija ņemtu vērā šā principa būtību. *Jungbunzlauer* uzsver, ka šeit ir runa par pasaules tirgu, kurā aizliegtās vienošanās ir radījušas starptautiska rakstura sekas, un ka ASV un Kanāda ir noteikušas naudas sodus par tiem pašiem faktiem, par kuriem tos noteikusi Komisija. Tas uzskata, ka trešā valstī noteiktām sankcijām ir jāietekmē Komisijas naudas soda aprēķini vismaz tad, kad tā un trešās valsts iestādes izmeklē vienus un tos pašus faktus. Specializētajā literatūrā šādas nostādnes pauž daudzi autori, tostarp daži bijušie Komisijas darbinieki. *Jungbunzlauer* turklāt uzskata, ka saskaņā ar 1972. gada 14. decembra spriedumu lietā *Boehringer/Komisija* (7/72, *Recueil*, 1281. lpp., 3. punkts), Tiesa ir paredzējusi ņemt vērā trešās valstīs noteiktos naudas sodus, kad inkriminētie fakti ir identiski. Šajā spriedumā Tiesa norādīja, ka, nosakot naudas sodus, ārvalstīs uzliktie sodi nav jāņem vērā vienīgi tad, ja fakti nav identiski. Tas pierādot, ka šis apstāklis ir jāņem vērā identisku faktu gadījumā.

282 *Jungbunzlauer* apgalvo arī, ka vairāki naudas soda uzlikšanas mērķi, proti, atturēšana, kā arī prettiesiskas peļņas nepieļaušana, ir jau sasniegti ar trešās valstīs piemēroto sankciju palīdzību. Šai kontekstā *Jungbunzlauer* it īpaši uzsver, ka ASV un Kanādā piemērotās soda procedūras ietvaros uzņēmumam, ņemot vērā ierobežotos

tā rīcībā esošos līdzekļus, atļauts maksāt naudas sodu vairākus gadus un pa daļām. *Jungbunzlauer* grupas ekonomisko varenību jau krietni vājinājuši lielle naudas sodi, kas uzņēmumam uzlikti ASV un Kanādā. Līdz ar to jau saskaņā ar naudas soda mērķiem ir jāņem vērā jau uzliktie naudas sodi.

283 Visbeidzot, kā norāda *Jungbunzlauer*, Komisija nepamatoti iebilst, ka ASV un Kanādas iestādes neesot kompetentas noteikt naudas sodus par konkurences ierobežošanu Kopienas teritorijā, jo ar ASV iestādēm noslēgtā vienošanās paredzējusi, ka minētās iestādes ņem vērā ne tikai valsts tirgū radītos traucējumus.

284 Komisija lūdz noraidīt šo pamatu.

B — *Pirmās instances tiesas vērtējums*

285 Ir jāatgādina, ka princips *ne bis in idem* aizliedz vienu un to pašu personu sodīt vairāk nekā vienu reizi par vienu un to pašu prettiesisko rīcību, lai aizsargātu vienas un tās pašas tiesiskās intereses. Šī principa piemērošana ir pakļauta trim kumulatīviem nosacījumiem, proti, faktu identiskums, pārkāpēja identiskums un aizsargājamo tiesisko interešu identiskums (šajā sakarā skat. iepriekš 132. punktā minēto spriedumu apvienotajās lietās *Aalborg Portland u.c./Komisija, Recueil*, 338. punkts).

286 Kopienas judikatūrā ir atzīts, ka Tādējādi uzņēmums var tiesiski būt iesaistīts divos paralēlos procesos par vienu un to pašu prettiesisko rīcību un tādējādi tam var

noteikt dubultas sankcijas: vienu — kompetentā attiecīgās dalībvalsts iestāde, otru — Kopienas iestāde, tiktāl, ciktāl minētajiem procesiem ir atšķirīgi mērķi un pārkāptās tiesību normas nav identiskas (iepriekš 281. punktā minētais spriedums lietā *Wilhelm* u.c., 11. punkts; Pirmās instances tiesas 1995. gada 6. aprīļa spriedums lietā T-141/89 *Tréfileurope/Komisija*, *Recueil*, II-791. lpp., 191. punkts, un iepriekš 281. punktā minētais spriedums lietā *Sotralentz/Komisija*, 29. punkts).

287 No tā izriet, ka princips *ne bis in idem* vēl jo vairāk nevar būt piemērojams tādā gadījumā, ja rūpīgās procedūras un sankcijas, kuras noteikušas Komisija, no vienas puses, un trešās valsts iestādes, no otras puses, acīmredzami nesasniedz vienus un tos pašus mērķus. Faktiski, ja pirmajā gadījumā tie vērsti uz netraucētas konkurences saglabāšanu Eiropas Savienības vai Eiropas Ekonomikas zonas teritorijā, otrajā gadījumā attiecīgā aizsardzība attiecas uz trešās valsts tirgu (šajā sakarā skat. iepriekš 252. punktā minēto spriedumu apvienotajās lietās T-236/01, T-239/01, T-244/01, T-246/01, T-251/01 un T-252/01 *Tokai Carbon* u.c./Komisija, 134. punkts un tajā minētā judikatūra). Aizsargāto tiesisko interešu identiskuma nosacījums, kas ir nepieciešams, lai piemērotu *ne bis in idem* principu, tādējādi šajā gadījumā nav izpildīts.

288 Līdz ar to Pirmās instances tiesa uzskata, ka šeit *ne bis in idem* princips nav piemērojams. Tas sakrīt ar 281. punktā minēto *Jungbunzlauer* vērtējumu.

289 *Jungbunzlauer* tomēr uzskata, ka, neraugoties uz *ne bis in idem* principa nepiemērošanu, Komisijai, aprēķinot naudas sodu, ir jāņem vērā naudas sods, ko uzlikušas ASV un Kanādas iestādes, kuras izmeklējušas vienus un tos pašus faktus. *Jungbunzlauer* uzskata, ka tas izriet no godīguma principa un naudas soda mērķiem, kas ir atturēšana, kā arī prettiesiskas peļņas nepieļaušana.

- 290 Runājot par taisnīguma principu, Pirmās instances tiesa atgādina, ka taisnīgums jāievēro arī tad, kad pēc paralēlām procedūrām, kuru pieņemamība izriet no Kopienas un dalībvalstu kompetences dališanas sistēmas aizliegto vienošanos jomā, rodas iespēja kumulēt Kopienas un nacionālās sankcijas, jo to mērķi ir atšķirīgi. Taisnīgums, nosakot naudas sodus, nozīmē, ka Komisijai ir jāņem vērā sankcijas, kuras pret vienu un to pašu uzņēmumu jau tikušas vērstas par vienu un to pašu nodarījumu, ja tās noteiktas par dalībvalsts aizliegto vienošanos tiesību pārkāpumu un attiecīgi šie pārkāpumi tāpat ir veikti arī Kopienas teritorijā (iepriekš 281. punktā minētais spriedums lietā *Wilhelm u.c.*, 11. punkts; iepriekš 286. punktā minētais spriedums lietā *Tréfileurope/Komisija*, 191. punkts, un iepriekš 281. punktā minētais spriedums lietā *Sotralentz/Komisija*, 29. punkts).
- 291 Tomēr atbilstosi šai judikatūrai pienākums ņemt vērā taisnīguma principu izriet, pirmkārt, no ciešās savstarpējās saistības, kāda pastāv starp dalībvalstu nacionālajiem tirgiem un kopējo tirgu, un, otrkārt, no konkrētās kompetences sadalījuma sistēmas, kāda pastāv starp Kopienas un dalībvalstīm aizliegto vienošanos jautājumā vienā un tajā pašā teritorijā.
- 292 Bet šai lietā minēto elementu nav, līdz ar to uz šā pamata nevar pārnest Komisijai minētā pienākuma neievērošanu.
- 293 Šo secinājumu nevar apgāzt ar *Jungbunzlauer* 281. punktā minēto spriedumu lietā *Boehringer/Komisija*. Šajā lietā Tiesa nenorādīja, ka Komisijai būtu jāņem vērā trešās valsts iestāžu sankcijas, ja tās noteiktas par tiem faktiem, kurus uzņēmumam inkriminē Komisija, bet gan atzīmēja, ka jautājums jāskata katrā individuālā gadījumā atsevišķi (iepriekš 281. punktā minētais spriedums *Boehringer/Komisija*, 3. punkts).

- 294 Ja šajā konkrētajā lietā arī būtu jāuzskata, ka taisnīguma pienākums liek Komisijai ņemt vērā trešo valstu noteiktās sankcijas gadījumos, kad fakti, kurus Komisija inkriminē uzņēmumam, ir identiski tiem faktiem, kurus tam pašam uzņēmumam inkriminējusi trešās valsts iestāde, jākonstatē, ka *Jungbunzlauer* tomēr nav pierādījusi, ka ASV un Kanādas iestādes ir vērsušās pret aizliegtās vienošanās sekām ārpus savas nacionālās teritorijas.
- 295 Tas, ka ar ASV iestādēm panāktajā kompromisā minēts, ka aizliegtā vienošanās darbojusies "ASV un citur", nepierāda, ka, nosakot naudas soda lielumu, ASV iestādes būtu ņēmušas vērā ar ASV teritoriju nesaistītas aizliegtās vienošanās darbības sekas, konkrēti, EEZ teritorijā (šajā sakarā skat. 252. punktā minēto spriedumu apvienotajās lietās *Tokai Carbon u.c./Komisija*, 143. punkts). Turklāt šāda piemērošana varētu aizskart Komisijas teritoriālo kompetenci.
- 296 Ar Kanādas iestādēm panāktā kompromisa sakarā *Jungbunzlauer* nav sniegusi pilnīgi nekādus pierādījumus, ka, nosakot soda naudas apmēru, Kanādas iestādes būtu ņēmušas vērā ar Kanādas teritoriju nesaistītas aizliegtās vienošanās darbības sekas, konkrēti, EEZ teritorijā konstatētās.
- 297 Pirmās instances tiesa atgāgina, ka Komisijas pilnvaras uzlikt naudas sodus uzņēmumiem, kas ar nodomu vai neuzmanības dēļ pārkāpj EKL 81. panta 1. punktu vai EKL 82. pantu, ir viens no Komisijai piešķirtajiem līdzekļiem, kas nepieciešami, lai tā varētu izpildīt pienākumu veikt uzraudzību, ko tai uzliek Kopienu tiesības. Šis uzdevums ietver pienākumu īstenot vispārēju politiku, kuras mērķis ir Līgumā

saistībā ar konkurenci noteikto principu piemērošana, un sekmēt to, lai uzņēmumu rīcība atbilstu šiem principiem (iepriekš 199. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Musique diffusion française* u.c./Komisija, 105. punkts).

- 298 No tā izriet, ka Komisija var lemt par naudas sodu summu, lai pastiprinātu to preventīvo ietekmi gadījumā, ja konkrēta veida pārkāpumi vēl joprojām tiek izdarīti salīdzinoši bieži, kaut arī tie atzīti par prettiesiskiem jau kopš Kopienas konkurences politikas ieviešanas sākuma, ņemot vērā labumu, ko ieinteresētie uzņēmumi var gūt to izdarīšanas rezultātā (iepriekš 199. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Musique diffusion française* u.c./Komisija, 108. punkts).
- 299 *Jungbunzlauer* nevar pamatoti apgalvot, ka sakarā ar jau noteiktiem naudas sodiem zaudēta peļņa vienmēr pamato Kopienas līmeņa naudas soda apmēra samazināšanu, jo Komisijai ir jāgarantē noteikto naudas sodu atturošā iedarbība.
- 300 Turklāt *Jungbunzlauer* nevar pamatoti apgalvot, ka pret to nav jāvērs atturoši pasākumi sakarā ar to, ka par šiem pašiem faktiem to jau sodījusi trešo valstu jurisdikcija. Komisijas mērķis panākt preventīvu iedarbību ir vērst uz uzņēmumu rīcību Kopienā vai EEZ. Tā rezultātā *Jungbunzlauer* sakarā ar Kopienas konkurences noteikumu pārkāpumu uzliktā naudas soda preventīvais raksturs nevar tikt vērtēts ne saistībā ar *Jungbunzlauer* īpašo situāciju, ne saistībā ar to, kā tas ievēro konkurences noteikumus trešās valstīs, kas nav EEZ valstis (šajā sakarā skat. iepriekš 252. punktā minēto spriedumu apvienotajās lietās *Tokai Carbon* u.c./Komisija, 146. un 147. punkts).
- 301 Līdz ar to ir jānoraida pamats, kas balstīts uz to, ka nav ņemti vērā citās valstīs uzliktie naudas sodi.

VI — *Par Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktā noteikto maksimālo naudas soda summu*

A — *Ievads*

302 *Jungbunzlauer* atzīmē, ka Lēmuma 293. apsvērumā Komisija ir samazinājusi naudas soda apmēru *Cerestar* un *H & R*, lai ievērotu Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktā noteikto maksimālo naudas soda summu. *Jungbunzlauer* uzskata, ka šai kontekstā Komisija ir pieļāvusi vērtējuma kļūdas, kā arī pārkāpusi vienlīdzīgas attieksmes principu un pienākumu sniegt pamatojumu.

303 *Jungbunzlauer* sadala savus pamatus trīs daļās, balstoties uz apstākli, ka, aprēķinot naudas sodus, kas paredzētu Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktā, Komisija, pirmkārt, ir atteikusies ņemt vērā naudas sodus, kas uzlikti t.s. "Nātrija glukonāta" lietā, otrkārt, nav ņēmusi vērā *Jungbunzlauer Holding AG* apgrozījumu un, treškārt, nav ņēmusi vērā citās valstīs noteiktos naudas sodus.

B — *Par to, ka Komisija ir atteikusies ņemt vērā naudas sodus, kas uzlikti t.s. "Nātrija glukonāta" lietā*

1. *Lietas dalībnieku argumenti*

304 *Jungbunzlauer* uzskata, ka Komisija ir pārkāpusi Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktu, jo tā nav attiecībā uz maksimālo naudas soda summu, kas paredzēts šai pantā, ņēmusi vērā naudas sodu, kuru tā apmēram divus mēnešus pirms Lēmuma

pieņemšanas uzņēmumam uzlika "Nātrija glukonāta" lietā. Tā apgalvo, ka gadījumā, ja Komisija būtu saskaitījusi abus naudas sodus, tad saskaņā ar Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktā noteikto maksimālo naudas soda summu nāktos samazināt uzlikto sodu.

305 *Jungbunzlauer* uzskata, ka Komisija mākslīgi nošķirusi šīs divas lietas. *Jungbunzlauer* norāda, ka citronskābe un nātrija glukonāts ir divi radniecīgi produkti, kas pieder vienai un tai pašai produktu grupai, jo abus produktus izgatavo no vienas un tās pašas izejvielas, ražošanas procesi lielā mērā ir tie paši, produktus lielākoties pārdod vienos un tos pašos izplatīšanas tīklos un tiem ir vieni un tie paši pircēji.

306 Tas, ka abās lietās bijuši atšķirīgi dalībnieki, nav būtiski, jo abu jomu sasaite neesot atkarīga no uzņēmuma atsevišķa lēmuma ražot vai neražot to vai citu produktu. Turklāt pretēji Komisijas apgalvojumiem abu lietu pārkāpumu laikposmu salīdzinājums runā par labu vienam lēmumam abās lietās. *Jungbunzlauer* piebilst, ka kompetentās ASV un Kanādas iestādes ir apvienojušas abas lietas vienā procedūrā un noteikušas vienu naudas sodu par pārkāpumiem attiecībā uz šiem diviem produktiem. Visbeidzot *Jungbunzlauer* uzskata, ka lēmums lietā "Vitamīni", kurā Komisija izskatīja astoņas aizliegtās vienošanās vienlaikus, apliecina, ka procesuāls atsevišķu pretenziju apvienojums aizliegto vienošanos jomā ir ierasta prakse.

307 Komisija noraida prasītājas argumentus.

2. Pirmās instances tiesas vērtējums

308 Saskaņā ar Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktu Komisija var uzņēmumiem vai uzņēmumu grupām noteikt naudas sodus, kuru apmērs var sasniegt līdz 10 % no katra uzņēmuma — aizliegtās vienošanās dalībnieka — apgrozījuma iepriekšējā darba gadā.

309 Šajā lietā prasītāja pārmet Komisijai šīs lietas mākslīgu nošķiršanu no lēmuma lietā “Nātrija glukonāts”.

310 No vairākiem Lēmuma apsvērumiem un lēmuma lietā “Nātrija glukonāts” izriet, ka 2001. gadā Komisija ir uzlikusi prasītājai divus naudas sodus, jo tā pārkāpusi, būdama divu aizliegto vienošanos dalībnieks, konkurences noteikumus saistībā ar dažādiem produktiem, kuri, neraugoties uz lietojuma radniecību, tomēr veidojuši divus atšķirīgus tirgus. No lēmuma lietā “Nātrija glukonāts” 34. līdz 39. apsvēruma izriet, ka citronskābe nav pilnīgs nātrija glukonāta aizstājējs, bet tikai daļējs aizstājējs, un tas ir atkarīgs no lietojuma jomas. Pirmās instances tiesa uzskata, ka šāds Komisijas vērtējums nav kļūdains, un līdz ar to šai situācijā Komisija objektīvu, nevis mākslīgu — kā to apgalvo prasītāja — apsvērumu dēļ ir uzsākusi divas atšķirīgas procedūras, konstatējot atšķirīgus pārkāpumus un par šiem diviem pārkāpumiem neatkarīgi nosakot divus atšķirīgus naudas sodus.

311 Pretēji prasītājas apgalvojumiem Komisija šai aspektā nav rīkojusies atšķirīgi no “Vitamīnu” lietas. Faktiski, pat ja minētajā lietā Komisija apvienoja dažādas procedūras saistībā ar aizliegto vienošanos aspektiem vitamīnu tirgū un pieņēma vienu lēmumu, tā tik un tā konstatēja atšķirīgus pārkāpumus attiecībā uz katru

vitamīnu paveidu un noteica attiecīgajiem uzņēmumiem astoņus autonomus naudas sodus.

- 312 Turklāt jākonstatē, ka no pieciem citronskābes ražotājiem — Lēmuma adresātiem tikai divi bija arī nātrija glukonāta aizliegtās vienošanās dalībnieki, proti, prasītāja un *ADM*. Turklāt nātrija glukonāta aizliegtā vienošanās pastāvēja no 1987. gada līdz 1995. gada jūnijam, taču citronskābes aizliegtā vienošanās ilga tikai no 1991. gada marta līdz 1995. gada maijam/jūnijam, turklāt vienošanās dalībniekiem nebija nedz kopēju projektu, ne kopēju mērķu saskaņoti un pilnībā izskaust konkurenci no abiem attiecīgajiem tirgiem.
- 313 Visbeidzot tam, ka prasītāja norāda, ka ASV un Kanādas konkurences iestādes ir apvienojušas citronskābes un nātrija glukonāta lietas vienā, nav nozīmes, izvērtējot Komisijas rīcības tiesiskumu saistībā ar Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktā noteikto maksimālo naudas soda summu.
- 314 Līdz ar to ir jānoraida šī pamata pirmā daļa, kas balstīts uz Komisijas atteikšanos saistībā ar Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktā noteikto maksimālo naudas soda summu ņemt vērā lēmumā lietā “Nātrija glukonāts” uzliktos naudas sodus.

C — Par to, vai ticis ņemts vērā “Jungbunzlauer Holding AG” apgrozījums

1. Ievads

- 315 Kas attiecas uz *Jungbunzlauer Holding AG* apgrozījuma ņemšanu vērā, prasītāja izvirza trīs pamatus, kas balstīti uz, pirmkārt, vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu, otrkārt, pamatojuma pienākuma pārkāpumu un, treškārt, kļūdainu izvērtējumu.

2. Par vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu

Lietas dalībnieku argumenti

³¹⁶ *Jungbunzlauer* apgalvo, ka Komisija esot pārkāpusi vienlīdzīgas attieksmes principu, jo tā saistībā ar Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktā noteikto maksimālo naudas soda summu ir ņēmusi vērā *Jungbunzlauer* grupas apgrozījumu, kurpretim attiecībā uz diviem citiem Lēmuma adresātiem, proti, *H & R* un *Cerestar*, tā nav ņēmusi vērā to mātes uzņēmumu apgrozījumus, nedz šo mātes uzņēmumu līdzdalību minētajos uzņēmumos.

³¹⁷ *Jungbunzlauer* uzsver, ka tā neapstrīd Komisijas aprēķinu pamatotību attiecībā uz *H & R* un *Cerestar*, pat ja Komisija, šādi rīkodamās, ir atkāpusies no līdz šim piemērotās aprēķinu metodes. Atsaucoties uz lēmumiem lietās “Nātrija glukonāts” un “Vitamīni”, *Jungbunzlauer* uzskata, ka agrākā Komisijas lēmumu pieņemšanas prakse ir bijusi tāda, ka, aprēķinot Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktā paredzēto naudas soda maksimālo apmēru, attiecīgo uzņēmumu kopējā apgrozījumā iekļauts uzņēmumu grupas apgrozījumus, respektīvi, ņemts(-i) vērā gan mātes uzņēmums (-i), gan arī tās(to) meitas sabiedrība. *Jungbunzlauer* apgalvo, ka Komisijai būtu bijis jāizturas pret to labvēlīgāk.

³¹⁸ Kas attiecas uz attieksmi pret *H & R*, *Jungbunzlauer* atzīmē, ka no Lēmuma 292. un 293. apsvēruma izriet, ka Komisija ir ņēmusi vērā vienīgi *H & R* dalībnieku apgrozījumu un attiecīgi samazinājusi naudas sodu no 122,5 līdz 20,31 miljonom euro. *Jungbunzlauer* ir pārliecināts — ja Komisija būtu rīkojusies saskaņā ar

iepriekšējo praksi, šāds samazinājums nebūtu bijis nepieciešams. *Jungbunzlauer* no Lēmuma 25. un, tālāk, 50., 183. un 243. apsvērums izsecina, ka 2000. gadā *H & R* piederēja grupai *Bayer*, kuras apgrozījums šai gadā bija 30 971 miljons euro.

319 Saistībā ar *Cerestar Jungbunzlauer* atzīmē, ka Komisija, nesniedzot konkrētu pamatojumu, ir samazinājusi tā naudas sodu no 4,55 līdz 1,75 miljoniem euro. *Jungbunzlauer* uzskata, ka var izdarīt pieņēmumu, ka Komisija šai sakarā izmantojusi *Cerestar* apgrozījumu, kas norādīts Lēmuma 21. apsvērumā. Ja var ticēt *Jungbunzlauer*, 2000. gadā *Cerestar* piederēja grupai *Eridania-Béghin-Say*, kuras apgrozījums šai gadā bija 98 053 miljoni euro (19. apsvērums).

320 *Jungbunzlauer* atgādina, ka attiecībā uz to Komisija atsaukusies uz *Jungbunzlauer* grupas apgrozījumu (Lēmuma 50., 185. un 293. apsvērums). *Jungbunzlauer* norāda — ja Komisija būtu piemērojusi šim uzņēmumam to pašu aprēķinu metodi, kuru tā piemēroja *H & R* un *Cerestar*, tai būtu bijis jāņem vērā tikai *Jungbunzlauer* apgrozījums, kurš tai kā pārvaldes uzņēmumam ir neliels (aptuveni 3,5 miljoni euro). Piemērojot maksimālo naudas soda apmēru 10 %, naudas sods būtu krietni mazāks (aptuveni 0,35 miljoni euro). *Jungbunzlauer* piebilst — ja Komisija būtu izmantojusi *Jungbunzlauer GmbH* — prasītājasprāt, tai būtu bijis jābūt Lēmuma adresātam — apgrozījumu 2000. gadā, kad tas sasniedza tikai 197,3 miljonus euro, tad galīgais naudas soda apmērs būtu samazinājies no 29,4 līdz 19,73 miljoniem euro.

321 Komisija noraida *Jungbunzlauer* argumentus.

Pirmās instances tiesas vērtējums

322 Ir jāatgādina, ka vienlīdzīgas attieksmes princips neļauj līdzīgās situācijās rīkoties atšķirīgi, bet atšķirīgās — līdzīgi, izņemot gadījumus, kad šādām atšķirībām ir

objektīvs pamatojums (skat. iepriekš 88. punktā minēto spriedumu lietā *BPB de Eendracht/Komisija*, 309. punkts un tajā minētā judikatūra).

323 Šai lietā, kā izriet no Lēmuma 30., 34. un 187. apsvēruma, ko *Jungbunzlauer* neapstrīd, pārkāpumu izdarījuši uzņēmumi, kuri vēlāk bija visas grupas vadītāji, proti, *Jungbunzlauer GmbH* un, pēc grupas pārveides, *Jungbunzlauer*. Grupas *Jungbunzlauer* vadītāji piedalījās aizliegtās vienošanās sanāksmēs un pieņēma lēmumus par grupas dalību un rīcību attiecībā uz aizliegto vienošanos.

324 *Jungbunzlauer* pat necenšas pierādīt, ka abu pārējo uzņēmumu — *H & R* un *Cerestar* — situācija ir bijusi līdzīga paša *Jungbunzlauer* situācijai. Tā tātad nav pierādījusi, ka šai lietā tās situācija līdzinātos abu minēto uzņēmumu situācijai.

325 Līdz ar to pamats par vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu ir noraidāms.

3. Par pienākuma sniegt pamatojumu pārkāpumu

326 *Jungbunzlauer* pārmet Komisijai, ka tā nav sniegusi pietiekami daudz pierādījumu, lai paskaidrotu iemeslus, kuru dēļ tā nav samazinājusi naudas soda apmēru saskaņā ar Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktā noteikto maksimālo naudas soda apmēru. Prasītāja norāda, ka Komisija savā atbildes rakstā esot paskaidrojusi, kāpēc tās attieksme pret *Jungbunzlauer* un *H & R* un *Cerestar* bijusi atšķirīga.

327 Komisija lūdz noraidīt šo pamatu.

328 Pirmās instances tiesa norāda, ka Lēmuma 30. līdz 34., 187. un 188. apsvērumā Komisija ir norādījusi iemeslus, kuru dēļ tā uzskatījusi, ka *Jungbunzlauer* pārkāpums ir uzņēmumu grupas pārvaldes pārkāpums. Izlasot visus Lēmuma apsvērumus, nav grūti saprast iemeslus, kuru dēļ Komisija pretēji *H & R* un *Cerestar* situācijai nav samazinājusi naudas sodu saskaņā ar Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktā noteikto maksimālo naudas soda summu. Tai nebija nekāda pienākuma vēlreiz izklāstīt iemeslus tai Lēmuma daļā, kas attiecas uz maksimālās summas piemērošanu.

329 Līdz ar to pamats par pamatojuma pienākuma pārkāpumu ir noraidāms.

4. Par to, ka no Komisijas atteikuma ņemt vērā citās valstīs noteiktos naudas sodus izsecināma vērtējuma kļūda

330 *Jungbunzlauer* apgalvo, ka, aprēķinot maksimālo naudas soda apmēru saskaņā ar Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktu, *Jungbunzlauer* grupai uzliktais naudas sods ASV un Kanādā (10,9 miljoni euro) esot jāpieskaita Komisijas uzliktajam (29,4 miljoni euro pirms Paziņojuma par sadarbību piemērošanas). Iznākums būšot 40,3 miljoni euro, kas krietni pārsniegšot maksimālo apmēru.

331 Komisija noraida šos argumentus.

- 332 Pirmās instances tiesa uzskata, ka no Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkta iziet, ka naudas sodu summas maksimumu nosaka tikai attiecībā uz Kopienas konkurences noteikumu pārkāpumiem, par kuriem Komisija uzliek naudas sodus. Šāda Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkta interpretācija turklāt atbilst no 285. līdz 301. punktā izklāstītajam vērtējumam, proti, atzinumam, ka Komisija, nosakot *Jungbunzlauer* naudas sodu un atsakoties ņemt vērā naudas sodus, kas uzlikti citās valstīs uzsāktajās procedūrās, nav pārkāpusi *ne bis in idem* principu.
- 333 Līdz ar to *Jungbunzlauer* nepamatoti pārmet Komisijai, ka tā, aprēķinot Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktā noteikto maksimālo naudas soda apmēru, nav ņēmusi vērā soda naudas, kuras *Jungbunzlauer* uzlikta ASV un Kanādā.
- 334 Līdz ar šo šī pamata daļa un viss pamats kopumā ir jānoraida.

VII — *Par tiesību piekļūt lietas materiāliem pārkāpumu*

A — *Lietas dalībnieku argumenti*

- 335 *Jungbunzlauer* uzskata, ka Komisija ir pārkāpusi tās tiesības piekļūt visiem lietas materiāliem, jo Lēmumu tā ir pamatojusi ar dokumentiem, par kuriem *Jungbunzlauer* viedoklis netika uzklauts. *Jungbunzlauer* uzskata, ka šo procesuālo pārkāpumu dēļ ir jāatceļ [viss] Lēmums vai, katrā ziņā, tā daļa, kura attiecas uz dokumentiem, kuriem prasītājam nebija piekļuves.

- 336 *Jungbunzlauer* uzskata, ka Komisijai attiecīgajiem uzņēmumiem ir jāpadara pieejami visi iepriekšējās izmeklēšanas lietas materiāli, lai tie varētu pietiekami aizstāvēties attiecībā uz tiem paziņojumā par iebildumiem izteikto kritiku (Tiesas 1999. gada 8. jūlija spriedums lietā C-51/92 P *Hercules Chemicals*/Komisija, *Recueil*, I-4235. lpp., 54. punkts, un iepriekš 141. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Cimenteries CBR* u.c./Komisija, 144. punkts). Tiesības piekļūt lietas materiāliem pastāv arī saistībā ar pārējo uzņēmumu atbildēm uz paziņojumu par iebildumiem (iepriekš 141. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Cimenteries CBR* u.c./Komisija, 384. un turpmākie punkti). Tiesības piekļūt visiem lietas materiāliem attiecas ne tikai uz visiem [à charge] apsūdzošajiem dokumentiem, bet arī uz attaisnojošajiem. Ja, kā norāda *Jungbunzlauer*, nav neiespējami, ka attiecīgo uzņēmumu aizstāvību ietekmēja fakts, ka tiem nebija pilnīgi pieejami iepriekšējās izmeklēšanas lietas materiāli, tad lēmums ir jāatceļ (iepriekš 141. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Cimenteries CBR* u.c./Komisija, 156. un turpmākie punkti). Atsaukdams uz ģenerāladvokāta Ležē [Léger] secinājumiem Tiesas 1995. gada 6. aprīļa spriedumam lietā C-310/93 P *BPB Industries et British Gypsum*/Komisija (*Recueil*, I-865. lpp., I-987. lpp., 119. un 120. punkts), kā arī uz Pirmās instances tiesas priekšsēdētāja 2002. gada 4. aprīļa rīkojumu lietā T-198/01 R *Technische Glaswerke Illmenau*/Komisija (*Recueil*, II-2153. lpp., 85. un turpmākie punkti), *Jungbunzlauer* uzskata, ka pierādījumam, ka nepilnīga piekļuve lietas materiāliem ir ierobežojusi uzņēmuma iespējas aizstāvēties, nevajag piemērot stingrākas prasības.
- 337 Izskatāmajā lietā *Jungbunzlauer* pārmet Komisijai, ka tā nav darījusi zināmas *Cerestar*, *H & R*, *HLR* un *ADM* atbildes uz paziņojumu par iebildumiem. *Jungbunzlauer* atgādina, ka Lēmuma 113. (217. apsvērums), 118. (220. apsvērums) un 119. (223. apsvērums) lappuses zemsvītras piezīmē Komisija ir citējusi izvilkumus no minētajiem dokumentiem, kuri galvenokārt attiecas uz vienošanos īstenošanu.
- 338 Pirmkārt, šie dokumenti tai varēja būt noderīgi aizstāvībai, pieņemot, ka tie varēja būt tās pašas apgalvojumi.

339 Otrkārt, *Jungbunzlauer* uzskata, ka Komisija Lēmuma 279. un 281. apsvērumā pret to ir izmantojusi fragmentus no *H & R* un *HLR* atbildēm uz paziņojumu par iebildumiem saistībā ar *Jungbunzlauer GmbH* kā sekotāja lomu.

340 *Jungbunzlauer* piebilst, ka administratīvā procesa ietvaros Komisija lietas dalībniekiem lūdza tai iesniegt savu atbilžu uz paziņojumu par iebildumiem nekonfidencialās versijas. Līdz ar to Komisija, bez papildu administratīvām izmaksām, varēja lietas dalībniekiem dot iespēju iepazīties ar dokumentiem.

341 Komisija lūdz noraidīt šo pamatu.

B — *Pirmās instances tiesas vērtējums*

1. Ievads

342 Prasītāja pārmet Komisijai, ka tā tai nav devusi iespēju piekļūt pārējo lietas dalībnieku atbildēm uz paziņojumu par iebildumiem, kaut arī Komisija savā Lēmumā pret prasītāju atsevišķas šajās atbildēs ietvertās ziņas ir izmantojusi kā apsūdzošus pierādījumus, gan — citas atbildēs ietvertās ziņas — kā attaisnojošus pierādījumus.

2. Par apsūdzošajiem pierādījumiem

- 343 Ja Komisija ar atbildi uz paziņojumu par iebildumiem vai šai atbildei pievienotu dokumentu vēlas pierādīt pārkāpumu EKL 81. panta 1. punkta piemērošanā, pārējiem šajā procedūrā iesaistītajiem lietas dalībniekiem ir jādod iespēja paust viedokli par šo pierādījumu. Šajos apstākļos atbildes sniegšana uz paziņojumu par iebildumiem vai šai atbildei pievienots dokuments faktiski ir apsūdzošs pierādījums pret dažādajiem lietas dalībniekiem, kuri piedalījušies pārkāpumā (skat. iepriekš 141. punktā minēto spriedumu apvienotajās lietās *Cimenteries CBR u.c./Komisija*, 386. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 344 Attiecīgajam uzņēmumam ir pienākums pierādīt, ka rezultāts, pie kā Komisija ir nonākusi savā lēmumā, būtu citāds, ja tai nepaziņotais dokuments, uz ko Komisija balstījies uzņēmuma apsūdzībā, kā apsūdzošs pierādīšanas līdzeklis būtu jānoraida (iepriekš 132. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Aalborg Portland u.c./Komisija*, 71.–73. punkts).
- 345 Izskatāmajā lietā prasītāja uzskata, ka Komisija Lēmuma 279. un 281. apsvērumā pret to ir izmantojusi fragmentus no *H & R* un *HLR* atbildēm uz paziņojumu par iebildumiem saistībā ar *Junghunzlauer GmbH* lomu vienošanās ietvaros.
- 346 Šajā sakarā ir jāatzīst, ka, vispirms apkopojusi prasītājas atbildes saistībā uz vainu mikstinošiem apstākļiem, kas, tāsprāt, izrietēja no tās pasīvās vai sekotājas lomas (Lēmuma 275.–278. apsvērumi) un, pirms sniegt atbildi uz šiem argumentiem (Lēmuma 282. un 284. apsvērumi), Komisija apkopoja *H & R* un *HLR* apgalvojumus

to atbildē uz paziņojumu par iebildumiem (279.–281. apsvērumi). Šajos apgalvojumos attiecīgās lietas dalībnieces būtībā apstrīd faktu, ka prasītājam vienošanās ietvaros ir bijusi vienīgi pasīva vai sekotājas loma.

347 Katrā gadījumā, tā kā nav nepieciešams pārbaudīt, vai iepriekš 343. un 344. punktā minētie principi ir piemērojami analīzei, kas attiecas ne tikai uz aizliegto vienošanos un dalību tajā, bet arī naudas sodu apmēra noteikšanai, ir jāatzīst, ka, lai noraidītu prasītājas argumentus par vainu mikstinošiem apstākļiem saistībā ar tās pasīvo vai sekotājas lomu, Komisija nešauboties varēja balstīties tikai uz to informāciju, ko šī lietas dalībiece tai pati iesniegusi administratīvās procedūras laikā.

348 Faktiski Lēmuma 284. apsvērumā Komisija savu secinājumu atbalstam ir saglabājusi tikai to faktu, ka “sākot no 1994. gada šī sabiedrība pārņēma atbildību par pārdošanas datu savākšanu un ka tās [prezidents-generāldirektors] bija aizliegto vienošanos sanāksmju priekšsēdētājs, ar ko [savukārt] pietika, lai pierādītu, ka tai ir bijusi aktīva loma, kas krietni pārsniedz tās atzīto”. Prasītāja pati sniedza Komisijai šo informāciju kā savā 1999. gada 29. aprīļa vēstulē, tā arī ar 1999. gada 21. maija vēstulē.

349 Tādēļ rezultāts, pie kā Komisija nonāca savā Lēmumā, nebūtu bijis citādāks, ja *H & R* un *HLR* atbildes uz paziņojumu par iebildumiem būtu tikušas izslēgtas no lietas materiāliem.

350 Līdz ar to šī pamata daļa ir jānoraida.

3. Par attaisnojošajiem pierādījumiem

351 Attiecībā uz to, ka nebija ticis paziņots attaisnojošs dokuments, attiecīgajam uzņēmumam ir tikai jākonstatē, ka nepaziņošana varēja uzņēmumam nelabvēlīgi ietekmēt procesa norisi un Komisijas lēmuma saturu. Pietiek, ja uzņēmums pierāda, ka tas minēto attaisnojošo dokumentu varēja izmantot savai aizstāvībai tādējādi, ka, ja tas to būtu varējis izmantot administratīvās procedūras laikā, uzņēmums būtu varējis atsaukties uz pierādījumiem, kuri nesaskan ar pierādījumiem, ko šajā posmā izmantoja Komisija un tādēļ kaut kādā veidā varētu ietekmēt tās lēmumā ietvertos vērtējumus; vismaz attiecībā uz tam pārņemto darbības smagumu un ilgumu un tādējādi naudas soda apmēru. Šajā kontekstā iespējamību, ka nepaziņots dokuments varētu ietekmēt procedūru un Komisijas lēmuma saturu, var konstatēt tikai tad, kad veikta pagaidu pārbaude atsevišķiem pierādīšanas līdzekļiem, kurā noskaidrotos, ka nepaziņotiem dokumentiem saistībā ar šiem pierādīšanas līdzekļiem varētu būt nozīme, kuru nevar atstāt neievērotu (iepriekš 132. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Aalborg Portland u.c./Komisija*, 74.–76. punkts).

352 Prasītāja, pirmkārt, izvirza argumentu, ka Lēmuma 113. lappuses zemsvītras piezīmē (217. apsvēruma) Komisija ir daļēji atsaukusies uz *Cerestar* atbildi uz paziņojumu par iebildumiem, kurā saistībā ar aizliegtās vienošanās īstenošanu tā ir izklāstījusi savu atteikšanos pievienoties atsevišķām vienošanās par cenu noteikšanu un, ka sākot ar 1992. gada janvāri tās cenas ir zemākas nekā pārējiem ražotājiem. Prasītāja uzskata, ka šos *Cerestar* paziņojumus tā būtu varējusi izmantot savai aizstāvībai, jo tas atbalsta viņas argumentus par konkrētu aizliegtās vienošanās ietekmi uz tirgu neesamību.

353 Tikai tas vien, ka *Cerestar* par nolīgto noteikumu neievērošanu pēc būtības ir izvirzījusi tos pašus argumentus ko prasītāja, nav attaisnojošs pierādījums.

- 354 Pirmkārt, šajā sakarā ir jāatzīst, ka Lēmuma 218. apsvērumā Komisija ir noraidījusi *Cerestar* un prasītājas sniegto argumentāciju, balstoties it īpaši uz *ADM* apgalvoto, kas pievienots paziņojumam par iebildumiem. Saskaņā ar šiem *ADM* apgalvojumiem prasītājai aizliegtajā vienošanās bija aktīva loma un tā vēlējās iegūt zināmu stabilitāti tirgū. Turklāt Lēmuma 219. apsvērumā Komisija ir atsaukusies uz Pirmās instances tiesas judikatūru, saskaņā ar ko uzņēmums, kurš, par spīti ar konkurentiem noslēgtajai vienošanās, īsteno vairāk vai mazāk neatkarīgu tirgus politiku, var vienkārši izmantot vienošanos savā labā. Tomēr vienkārša atsaukšanās uz judikatūru nevar veidot apsūdzošu pierādījumu, jo judikatūra jebkurā gadījumā ir publiska un pieejama, neatkarīgi no konkrēta administratīva akta satura.
- 355 Otrkārt, tikai ar to vien, ka *ADM* un *Cerestar* ir izvirzījušas tādus pašus argumentus kā prasītāja un ka viena no tām savai aizstāvībai ir izmantojusi vairāk resursu, nav pietiekami, lai šos argumentus uzskatītu par “attaisnojošiem pierādījumiem”.
- 356 No tā izriet, ka, pat tad, ja prasītāja administratīvajā procedūrā būtu varējusi atsaukties uz attiecīgo daļu no *Cerestar* atbildes uz paziņojumu par iebildumiem, Komisijas secinātais netiktu ietekmēts.
- 357 Otrkārt, prasītāja norāda uz to, ka Lēmuma 118. (220. apsvēruma) un 119. lappuses (223. apsvēruma) zemsvītras piezīmē Komisija ir atsaukusies, pirmkārt, uz *H & R* atbildi uz paziņojumu par iebildumiem un, otrkārt, uz *ADM* iesniegto ekspertu ziņojumu. Šie dokumenti pēc prasītājas domām arī varēja tai noderēt savas argumentācijas par vienošanās konkrētās ietekmes neesamību pamatojumam.

- 358 Turklāt, kā jau iepriekš tika atzīts, Komisija balstījās uz vairākiem pierādījumiem, tostarp arī dokumentāriem, un sava Lēmuma 226. apsvērumā varēja pamatoti atzīt, ka, lai arī šajos dokumentos ietvertajiem argumentiem ir vērtība, tie nepierāda vienošanās ietekmes uz tirgu neesamību.
- 359 Turklāt pat tad, ja prasītāja būtu varējusi izmantot šos dokumentus administratīvajā procedūrā, Komisijas atzinumus šie dokumenti nevarētu ietekmēt.
- 360 Ņemot vērā visu iepriekš minēto, pamats saistībā ar tiesību piekļūt lietas materiāliem pārkāpumu ir jānoraida.

VIII — *Par administratīvās procedūras ilguma nozīmi un naudas soda apmēru*

A — *Ievads*

- 361 *Jungbunzlauer* atsaucas uz to, ka Lēmums tika pieņemts tikai gandrīz sešus ar pusi gadus pēc pārkāpuma beigām. It īpaši starp pārkāpuma beigām un formālo procedūras uzsākšanu 2000. gada 28. martā pagājušais laikposms ir ļoti garš. Tā uzskata, ka šis apstāklis dubulti ietekmēja naudas soda apmēra noteikšanu.

B — Par to, ka Komisija ir ņēmusi vērā attiecīgo uzņēmumu apgrozījumu 2000. gadā

1. Lietas dalībnieku argumenti

³⁶² Atsaucoties uz tabulu, kas ietverta Lēmuma 50. apsvērumā, *Jungbunzlauer* norāda, ka tā vietā, lai ņemtu vērā, aprēķinot naudas sodu, attiecīgo uzņēmumu lielumu un to grupu lielumu, no kura uzņēmums ir atdalījies, Komisija neņēma vērā apgrozījumu par laika posmu, kurā pastāvēja aizliegtā vienošanās (1991.–1995. gads), bet tā šajā ziņā pamatojās uz apgrozījumu par 2000. gadu. *Jungbunzlauer* norāda, ka kopš pārkāpuma beigām 1995. gadā tās apgrozījums ir būtiski palielinājies: 1995. gadā *Jungbunzlauer* grupas apgrozījums bija tikai 76,3 % no esošā apgrozījuma un 1999.–2000. gadā grupas apgrozījums pieauga par 13,5 %.

³⁶³ *Jungbunzlauer* atzīmē, ka Pamatnostādnēs Komisija norādīja, ka tā cenšas ņemt vērā “pārkāpuma izdarītāju ekonomisko potenciālu nodarīt būtisku kaitējumu citiem tirgus dalībniekiem” (1.A punkta ceturtā daļa). Šajā kontekstā Komisija varēja pamatoties tikai uz attiecīgo uzņēmumu lielumu pārkāpuma izdarīšanas brīdī, ņemot vērā, ka šī informācija bija vienīgā, kas ļāva atbildēt uz šo jautājumu, un ka apgrozījumam, kas radies daudz vēlākā laika posmā, nebūtu nekādas nozīmes.

³⁶⁴ Turklāt Komisijas izvēlētā aprēķināšanas metode būtu nepamatoti labvēlīga attiecībā uz uzņēmumiem, kas guvuši labumu no aizliegtās vienošanās un kas pēc aizliegtās vienošanās izbeigšanās piedzīvotu būtisku apgrozījuma kritumu. Savukārt uzņēmumi, tādi kā *Jungbunzlauer*, kuru apgrozījums ir pieaudzis kopš aizliegtās vienošanās izbeigšanas, piedzīvotu nepamatoti nelabvēlīgu situāciju, kas būtu absurds rezultāts.

365 *Jungbunzlauer* uzskata, ka ir nepareizi, ka Komisija atbildēja uz šo argumentu tā, ka, ja tā būtu uzlikusi šo naudas sodu agrāk, *Jungbunzlauer* ciestu daudz vairāk no šī naudas soda. Ja Komisija būtu uzlikusi šo naudas sodu pirms 2001. gada, tad naudas sods būtu bijis daudz mazāks.

366 Komisija noraida prasītājas argumentus.

2. Pirmās instances tiesas vērtējums

367 Ir jāatgādina, ka koeficienta piemērošana ir vērsta uz to, lai naudas sodam nodrošinātu preventīvu ietekmi. Šī iedarbība ļauj ņemt vērā attiecīgo uzņēmumu lielumu un kopējos resursus brīdī, kad tiek uzlikts naudas sods.

368 Pieņemot to, kā apgalvo prasītāja, ka attiecīgo uzņēmumu kopējais apgrozījums būtu pieaudzis periodā no aizliegtās vienošanās izbeigšanās līdz 2000. gadam, tas tomēr nenozīmē, ka, piemērojot attiecībā uz naudas sodiem, tādiem kā tika aprēķināti *ADM*, *HLR* un *H & R*, koeficientus, attiecīgi, 2 un 2,5, Komisija ņēma vērā nevis ļoti precīzu aprēķinu, kas balstīts uz apgrozījumu, bet gan apstiprināja, ka, runājot par apgrozījumu, pastāv lieluma atšķirības. Prasītāja neapgalvo, ka šī būtiskā lieluma atšķirība būtu mainījusies periodā no 1995. līdz 2000. gadam.

369 Tādējādi, pretēji prasītājas apgalvotajam, Komisija nepārkāpa ne Pamatnostādnes, ne vienlīdzīgas attieksmes principu, pamatojoties uz apgrozījumu, kas attiecīgajiem uzņēmumiem radās 2000. gadā, lai noteiktu naudas soda summu.

370 Tā rezultātā ir jānoraida prasītājas izvirzītie pamati.

C — Par Komisijas naudas sodu politikas pastiprināšanu

1. Lietas dalībnieku argumenti

371 *Jungbunzlauer* norāda, ka Lēmumā un 2001. gadā kopumā Komisija esot būtiski pastiprinājusi tās naudas sodu politiku. Tā kā šī lieta tikusi izskatīta neparasti ilgstoši, *Jungbunzlauer* esot uzlikts naudas sods saskaņā ar jauno, stingrāko Komisijas īstenoto praksi. Turpretim, ja lietas izskatīšana būtu pabeigta ātrāk, prasītāja varētu izmantot priekšrocības saskaņā ar iepriekšējo naudas sodu uzlikšanas praksi, kas attiecīgajiem uzņēmumiem esot bijusi ievērojami izdevīgāka.

372 *Jungbunzlauer* uzskata, ka šī lieta tikusi izskatīta neparasti ilgi, esot pierādīts, salīdzinot to ar Komisijas lēmumiem lietās “Aminoskābes” un “Vitamīni”. Saskaņā ar *Jungbunzlauer* — abas lietas šīs lietas esot izskatītas ievērojami ātrāk nekā šī lieta: “Aminoskābju” lietā aizliegtā vienošanās esot beigusies 1995. gada vidū, bet lēmums esot pieņemts mazāk nekā 5 gadus pēc tam; “Vitamīnu” lietā aizliegtā vienošanās esot beigusies 1999. gada pavasarī, bet lēmums esot ticis pieņemts jau pēc 2 gadiem un 9 mēnešiem. Savukārt šajā lietā Lēmums esot ticis pieņemts tikai sešus ar pusi gadus pēc pilnīgas aizliegtās vienošanās izbeigšanās. Tas esot vēl jo vairāk pārsteidzoši tādēļ, ka šī lieta gan no materiālo, gan procesuālo tiesību viedokļa esot mazāk sarežģīta nekā “Aminoskābju” un “Vitamīnu” lieta.

373 *Jungbunzlauer* uzskata, ka būtu pilnīgi reāli, ka šo lietu vajadzētu pabeigt divu vai trīs gadu laikā. Pabeidzot lietu ātrāk, tiktu piemēroti ievērojami mazāk stingri kritēriji

nekā tas patiesībā esot bijis, pieņemot Lēmumu šajā lietā, un iespējams, ka Lēmums būtu pieņemts pat pirms Pamatnostādņu noteikšanas, un tam pamatā vēl būtu bijusi “vecā” aprēķina metode.

374 Saskaņā ar *Jungbunzlauer* — šo lietu atšķirīgo izskatīšanas ilgumu esot iespējams izskaidrot tikai ar to, ka attiecībā uz tām ir bijušas dažādas prioritātes. *Jungbunzlauer* gan neapstrīdot, ka Komisija varot noteikt prioritātes atkarībā no lietas nozīmes attiecībā uz konkurences politiku. Taču tas nedrīkstētu izraisīt situāciju, ka uzņēmumiem, kuru lietas ir mazāk svarīgas, tiek uzlikti lielāki naudas sodi nekā uzņēmumiem, kuru lietas esot svarīgākas. Šāda rīcība turklāt esot neproduktīva attiecībā uz to no turpmāku pārkāpumu izdarišanas atturošo mērķi, ko cenšoties panākt, uzliekot naudas sodu.

375 Komisija noraida šo prasītājas argumentu.

2. Pirmās instances tiesas vērtējums

376 Būtībā prasītāja uzskata, ka, Komisijai ātrāk pabeidzot administratīvo lietu, uzņēmums būtu bijis labākā situācijā, jo uz to attiecinātu lēmumu pieņemšanas iepriekšējo praksi un ievērojami labvēlīgākus naudas soda aprēķināšanas kritērijus. Prasītāja norāda, ka, iespējams, Lēmums tiktu pieņemts pat pirms Pamatnostādņu publicēšanas, un tādējādi tā būtu labākā situācijā, jo tai tiktu piemērota vecā aprēķina metode.

- 377 Šai sakarā Pirmās instances tiesa atgādina, ka tas, ka Komisija attiecībā uz konkrētiem pārkāpumiem iepriekš esot noteikusi naudas sodu attiecīgā apmērā, nevar tai liegt palielināt šos naudas sodus, ja tas ir nepieciešams, nepārkāpjot Regulā Nr. 17 noteikto robežu, lai nodrošinātu Kopienas konkurences politikas īstenošanu. Konkurences noteikumu efektīva piemērošana daudz lielākā mērā prasa, lai Komisija jebkurā laikā varētu pielāgot šīs politikas prasību līmeni (skat. iepriekš 88. punktā minēto spriedumu lietā *LR AF 1998/Komisija*, 237. punkts un tajā minētā judikatūra). Tādēļ prasītāja nevar pieprasīt iepriekšējās lēmumu prakses piemērošanu attiecībā uz to, vienīgi atsaucoties uz norādījumu, ka tās lietā lēmums varētu tikt pieņemts ātrāk.
- 378 Katrā ziņā šajā lietā Pirmās instances tiesa konstatē, ka Komisijas lēmumu pieņemšanas prakse, kas bija noteicoša attiecībā uz naudas soda aprēķināšanu Lēmumā, balstīta uz Pamatnostādnēs noteikto kritēriju piemērošanu.
- 379 Starp citu, Pirmās instances tiesa atgādina, ka 1995. gada augustā Amerikas Tieslietu ministrija informēja Komisiju par to, ka ministrija veicot izmeklēšanu attiecībā uz citronskābes tirgu. 1997. gada aprīlī Amerikas Tieslietu ministrija papildus informēja Komisiju, ka prasītāja esot piedalījies aizliegtās vienošanās noslēgšanā ASV. Visbeidzot, 1997. gada augustā Komisija četriem Kopienas vadošajiem citronskābes ražotājiem, tostarp arī *Jungbunzlauer*, nosūtīja pieprasījumu par informācijas sniegšanu.
- 380 Šajā sakarā Pirmās instances tiesa atgādina, ka vienīgi kādas trešās valsts konkurences uzraudzības iestāžu Komisijai nosūtīta informācija neuzliek tai pienākumu pašai uzsākt izmeklēšanu. Komisijas vispārīgais uzdevums konkurences uzraudzības jomā saskaņā ar EKL 85. pantu nerada tai pienākumu uzsākt procedūru par Kopienas tiesību pārkāpumiem (Tiesas 2002. gada 15. oktobra spriedums apvienotajās lietās C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P,

C-252/99 P un C-254/99 P *Limburgse Vinyl Maatschappij u.c./Komisija, Recueil*, I-8375. lpp., 447. un 448. punkts, un Pirmās instances tiesas 1992. gada 18. septembra spriedums lietā T-24/90 *Automec/Komisija, Recueil*, II-2223. lpp., 74. punkts). Tātad tas nebija Komisijas pienākums uzsākt procedūru, pamatojoties uz informāciju, ko tai sniedza Amerikas Tieslietu ministrija.

381 Ja tas arī nebija Komisijas pienākums uzsākt procedūru sakarā ar informāciju, kas ir saņemta no kādas trešās valsts iestādēm, tomēr tā var pati izlemt to darīt, pamatojoties uz šādu informāciju. Šajā lietā Komisija uzsāka procedūru neilgi pēc informācijas saņemšanas, ka prasītāja esot piedalījies aizliegtas vienošanās noslēgšanā Amerikas Savienotajās Valstīs. Saskaņā ar Pirmās instances tiesas uzskatu Komisijai nevar pārmest, ka tā neuzsāka procedūru pirms 1997. gada augusta.

382 Turklāt Pirmās instances tiesa norāda, ka prasītāja uzskata, ka pārbaudāmo lietas apstākļu izmeklēšanu Komisija faktiski esot varējusi pilnībā veikt divu vai trīs gadu laikā.

383 Tātad, pat ja pievienojas prasītājas uzskatam, ka Komisijas īstenotā procedūra nedrīkstētu ilgt vairāk par trim gadiem, Komisija visdrīzāk būtu izmantojusi Pamatnostādnes naudas soda aprēķināšanai pēc šo Pamatnostādņu publicēšanas 1998. gada 14. janvārī.

384 Tādējādi Pirmās instances tiesa uzskata, ka prasītāja nav pierādījusi, ka nepastāvēt apgalvotajai Komisijas vilcināšanās šīs lietas izskatīšanā, tā esot guvusi labumu no naudas soda summas aprēķināšanas kritērijiem un tādēļ arī no lēmumu pieņemšanas prakses kritērijiem, kādi pastāvēja agrāk pirms tiem, kas pārņemti Pamatnostādnēs.

385 Tādējādi ir jānoraida prasītājas arguments par to, ka attiecībā uz to ir tikuši piemēroti daudz stingrāki kritēriji un prakse, nosakot naudas soda summu, sakarā ar iespējamo Komisijas kavēšanos lietas izskatīšanā.

386 Tā kā neviens pamats, kas ir izvirzīts pret Lēmumu, nevar tikt pieņemts, nav jāsamazina naudas soda summa saskaņā ar Pirmās instances tiesai piešķirto neierobežoto kompetenci. Attiecīgi prasība ir jānoraida pilnībā.

Par tiesāšanās izdevumiem

387 Atbilstoši Reglamenta 87. panta 2. punktam lietas dalībniekam, kuram spriedums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs. Tā kā prasītājai spriedums ir nelabvēlīgs, tai jāpiespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus saskaņā ar atbildētājas un personas, kura iestājās lietā, prasījumiem.

388 Atbilstoši Reglamenta 87. panta 4. punkta pirmajai daļai iestādes, kas iestājas lietā, sedz savus tiesāšanās izdevumus pašas. Tā kā Padome iestājās lietā, tā sedz savus tiesāšanās izdevumus pati.

Ar šādu pamatojumu

PIRMĀS INSTANCES TIESA (trešā palāta)

nospriež:

- 1) **prasību noraidīt;**
- 2) ***Jungbunzlauer AG* sedz savus un atlīdzina Komisijas tiesāšanās izdevumus;**
- 3) **Padome savus tiesāšanās izdevumus sedz pati.**

Azizi

Jaeger

Dehousse

Pasludināts atklātā tiesas sēdē Luksemburgā 2006. gada 27. septembrī.

Sekretārs

E. Coulon

Priekšsēdētājs

J. Azizi

Satura rādītājs

Prāvas rašanās fakti	II - 3450
Process un lietas dalībnieku prasījumi	II - 3457
Juridiskais pamatojums	II - 3459
I — Par tiesiskuma principa pārkāpumu	II - 3459
A — Par iebildi par prettiesiskumu, kas izvirzīta sakarā ar Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktu	II - 3459
1. Lietas dalībnieku argumenti	II - 3459
2. Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 3469
B — Par interpretāciju, kas atbilst Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktam ...	II - 3477
II — Par lēmuma adresātu	II - 3478
A — Par pienākuma sniegt pamatojumu pārkāpumu	II - 3478
B — Par pamatu, ar kuru tiek apgalvots, ka tika pieļauta kļūda par Lēmuma adresātu	II - 3481
1. Lietas dalībnieku argumenti	II - 3481
2. Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 3485
III — Par pārkāpuma smagumu	II - 3489
A — Par aizliegtās vienošanās konkrētās ietekmes uz tirgu esamību	II - 3489
1. Ievads	II - 3489
2. Par vērtēšanas kļūdu esamību	II - 3490
a) Par to, ka Komisija esot izvēlējusies nepareizu procedūru, lai pierādītu konkrētu aizliegtās vienošanās ietekmi uz tirgu	II - 3490
Lietas dalībnieku argumenti	II - 3490
Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 3492
— Komisijas veiktās analīzes kopsavilkums	II - 3492
— Vērtējums	II - 3494

JUNGBUNZLAUER/KOMISIJA

b)	Par citronskābes cenu attīstības vērtējumu	II - 3498
	Lietas dalībnieku argumenti	II - 3498
	Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 3502
3.	Par pienākuma norādīt pamatojumu neizpildi	II - 3506
B —	Par naudas soda apmēra korekciju atkarībā no attiecīgo uzņēmumu lieluma	II - 3508
1.	Lietas dalībnieku argumenti	II - 3508
2.	Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 3513
a)	Ievads	II - 3513
b)	Par iebildumiem, kas izriet no "naudas soda individuālas novērtēšanas principa" un Pamatnostādņu pārkāpuma	II - 3516
c)	par samērīguma principa pārkāpumu	II - 3517
d)	Par vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu	II - 3520
IV —	Par vainu mikstinošiem apstākļiem	II - 3521
A —	Par Pamatnostādņu pārkāpumu	II - 3522
1.	Par "Jungbunzlauer GmbH" tikai kā sekotāja lomu pārkāpuma istenošanā	II - 3522
a)	Lietas dalībnieku argumenti	II - 3522
b)	Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 3525
2.	Par to, ka "Jungbunzlauer GmbH" nav efektīvi piemērojis aizliegto vienošanos	II - 3528
a)	Lietas dalībnieku argumenti	II - 3528
b)	Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 3530
B —	Par pienākuma sniegt pamatojumu pārkāpumu	II - 3532
V —	Par to, ka nav ņemti vērā citās valstīs uzliktie naudas sodi	II - 3533
A —	Lietas dalībnieku argumenti	II - 3533
B —	Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 3535

VI — Par Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktā noteikto maksimālo naudas soda summu	II - 3540
A — Ievads	II - 3540
B — Par to, ka Komisija ir atteikusies ņemt vērā naudas sodus, kas uzlikti t.s. “Nātrija glukonāta” lietā	II - 3540
1. Lietas dalībnieku argumenti	II - 3540
2. Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 3542
C — Par to, vai ticis ņemts vērā “Jungbunzlauer Holding AG” apgrozījums.	II - 3543
1. Ievads	II - 3543
2. Par vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu	II - 3544
Lietas dalībnieku argumenti	II - 3544
Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 3545
3. Par pienākuma sniegt pamatojumu pārkāpumu	II - 3546
4. Par to, ka no Komisijas atteikuma ņemt vērā citās valstīs noteiktos naudas sodus izsecināma vērtējuma kļūda	II - 3547
VII — Par tiesību piekļūt lietas materiāliem pārkāpumu	II - 3548
A — Lietas dalībnieku argumenti	II - 3548
B — Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 3550
1. Ievads	II - 3550
2. Par apsūdzošajiem pierādījumiem	II - 3551
3. Par attaisnojošajiem pierādījumiem	II - 3553
VIII — Par administratīvās procedūras ilguma nozīmi un naudas soda apmēru	II - 3555
A — Ievads	II - 3555
B — Par to, ka Komisija ir ņēmusi vērā attiecīgo uzņēmumu apgrozījumu 2000. gadā	II - 3556
1. Lietas dalībnieku argumenti	II - 3556
2. Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 3557
C — Par Komisijas naudas sodu politikas pastiprināšanu	II - 3558
1. Lietas dalībnieku argumenti	II - 3558
2. Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 3559
Par tiesāšanās izdevumiem	II - 3562